

ÓVODAI PEDAGÓGIAI PROGRAM

LÁBATLANI ZENGŐ ÓVODA ÉS BÖLCSŐDE

"Ha a jövő évről akarsz gondoskodni - vess
magot, Ha egy évtizeddel számolsz - ültess
fát,
Ha terved egy életre szól - embert nevelj!"

- **Bevezető, helyi program**
- **Óvodánk azonosító nyilvántartási adatai:**

Óvoda neve: Lábatlani Zengő Óvoda és Bölcsőde

Székhelye: Lábatlan

Piszkei ltp. 10.

Telephelye: Lábatlan, Óvoda u.33.

Telefon

székhely:33/503830

Telephely: 33/503910

Fenntartó: Lábatlan Város

Önkormányzata Lábatlan,

József A. u. 60.

Telefon: 33/517-500

Székhely:

Csoportok száma : 4

Bölcsődei:1

Telephely: 5 csoport

Dolgozók száma:

Székhely:14,5 fő

Bölcsődei : 3 fő

Telephely:18,5 fő

Engedélyezett gyerek férőhelyek száma:80 fő székhelyen, 125 fő

A program kiegészítését végezte: Mészáros Erzsébet

OM azonosító: 03175

Alapító okirat kelte: 2023.12.15.

Engedélyezett személyi feltételek

székhely:

7 fő óvodapedagógus

1 fő főigazgató

1 fő pedagógiai

asszisztens

4 fő dajka

1.5 fő konyhai dolgozó

Telephely:

10 fő óvodapedagógus

1 pedagógiai
asszisztens

5 fő dajka

1 fő óvodatitkár

1.5 fő konyhai dolgozó

• Az óvoda nevelési programja

Az óvoda nevelési programját az alábbi törvényi háttér figyelembe vételével dolgoztuk

ki:

- 2011.évi CXC. törvény A nemzeti köznevelésről
- A 363/2012 .(XII.17.) Korm.rendelettel kiadott:
Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Az 1997.évi XXXI.tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról
- 2023. december 15-én kelt. Alapító okirat.

Nevelés filozófiánk:

Legfontosabb tevékenységünknek a ránk bízott gyermekek egészséges, harmonikus

– önmagához mért- sokoldalú személyiségfejlődését tartjuk, hogy azzá válhassanak, akiké lehetnek. Olyan értékeket szeretnénk közvetíteni, olyan kompetenciákat erősíteni bennük, amelyek a társadalomban is értékesek és az önmegvalósításban is eredményesek.

Óvodaképünk:

Olyan esztétikus, szeretetteljes, mindenkit elfogadó óvoda, amely bizalmat árasztó légkörével, elsősorban a szabad játék és a mozgás sajátos eszközeivel készíti fel a gyermeket az életre. Optimális személyi, tárgyi feltételeket biztosít

azért, hogy a gyermekek jól érezzék magukat, óvó-védő, szociális, nevelő fejlesztő funkció zavartalan legyen, megteremtődjenek a következő életszakaszba(kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikai feltételei. A gyermek nevelésének elsődleges színtere a család, szülők kívánságát és elégedettségét mérlegelve, a gyermekek érdekeit figyelembe véve alakítjuk életünket, melyhez az itt dolgozók hivatásszeretete, a gyermekek és szülők tisztelete, egymás értékeinek megbecsülése párosul.

Gyermekeképünk:

1. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre.

2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott

környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is - együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, s meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Nyugodt, kiegyensúlyozott, boldog gyermekkort megélő gyermekeket szeretnénk nevelni, akik érdeklődőek, kreatívak, nyitottak az őket körülvevő világra, és ahhoz a későbbiek folyamán alkalmazkodni tudnak. Tisztelik szüleiket, az óvónőket, az óvoda dolgozóit, bizalommal fordulnak hozzájuk. Bátran, egészséges önbizalommal, jól kommunikálnak, érzelmeiket képesek verbális és nonverbális módon kifejezni, érdeklődőek, sok tapasztalattal rendelkeznek. Ügyesen mozognak, szeretik a sportot, a természetet, a különböző művészeti tevékenységeket. Magatartásuk és viselkedésük koruknak megfelelően fejlett, udvariasak, szeretik és védik a természetet.

Óvodaképünk

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. 2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszere, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek

a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

3. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

4. Az óvodai nevelésben alapelv, hogy a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi, b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

6. A felekezeti, illetve egyházi óvodai nevelésben szükséges, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban.

7. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét

8. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

2012. júliusában a település két óvodája szervezetiileg összevonásra került, azonban arculatát és programját mindkét óvoda szeretné megőrizni. A székhelyen Porkolábné dr. Balogh Katalin neve által fémjelzett Komplex Prevenációs Óvodai Program adaptációja alapján dolgozunk, míg a telephelyen Önálló környezeti nevelési program szerint. A két nevelőtestület az évek során színvonalas munkát végzett a jól bevált programjuk alapján, így egységes nevelési elveket, óvoda képet, gyermekképet is meghatároztunk, azonban megmaradt mindkét intézmény sajátossága is, hiszen a település két végén

elhelyezkedő óvodákba, más környezetből érkeznek a gyermekek, a programok a szociális, környezeti háttér figyelembe vételével készültek.

Székhely óvoda pedagógiai programja:

Programunk sajátosságai: épít a hazai hagyományos nevelési értékekre, ötvözve azt a korszerű fejlődés- és nevelés-lélektani eredményekkel. A program ilyen jellegű megalapozottsága biztosítja minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, a differenciált bánásmód pedagógiai elvének érvényesülését, az egyéni fejlesztést, a tehetséggondozást. Programunk fő feladata: a 3-7 éves korú gyermekeket életkori és egyéni sajátosságainak eltérő fejlődési ütemének szem előtt tartásával az egészséges, harmonikus személyiség fejlesztés a sikeres iskolai beilleszkedéshez szükséges testi, lelki, szociális és értelmi érettség kialakítása az iskolai tanulási zavarok megelőzése. Fő feladatunkat a kultúráközvetítés és átadás folyamatában a gyermekek életkori sajátosságaihoz illeszkedő nevelési módszerekkel szeretnénk elérni oly módon, hogy az örök emberi értékek, saját nemzeti kultúránk gazdagodjon.

Programunk a 3-7 éves gyermek alapvető megnyilvánulási formáira a játékra és a mozgásra alapozva szervezi meg a fő nevelési területeken végzendő pedagógiai, pszichológiai feladatait. Az egyes témákat komplex módon dolgozzuk fel, egy adott témát több oldalról közelítünk meg- lehetőség szerint természetes környezetben- igyekszünk a gyermekek számára választási lehetőséget biztosítani egyéni érdeklődésüknek megfelelően.

Olyan szokások, magatartás formák elsajátítására törekszünk, melyek az egyén és a közösség számára is értékesek: alkalmazkodó képesség, egymásra figyelés, elfogadás, együttérzés, egymás segítése, kitartás, jó-rossz felismerése, őszinteség, igazságosság, felelősség, melyeket legfontosabbnak tartunk. Az óvodáskor végére, hat-hét éves korra szeretnénk elérni, hogy az iskolai élethez szükséges testi, lelki, szellemi, szociális, erkölcsi érettség kialakuljon, belépjen a lassú átmenetnek abba az állapotába, melyben óvodásból iskolássá érik. Programunkban a prevenció hangsúlyos szerepet kap, amelyen a korai fejlődés tudatos támogatását értjük. Fejlesztésen a gyermek érési folyamatához igazított támasznyújtásra gondolunk, melynek alapja és fő kritériuma a gyermek megismerése.(fejlettségmérő lapok) **Különös figyelmet fordítunk a hátrányok kompenzálására és a tehetségek gondozására. Kiemelt figyelmet igénylő** gyermekek számára a szükséges segítség, gondozás, nevelés biztosítására.

Pedagógiai munkánk során fontosnak tartjuk a nyugodt, családias, egymásra figyelő, elfogadó, pozitív tulajdonságokat erősítő légkör kialakítását, annak érdekében, hogy gyermekeinknek szép óvodáskort biztosítsunk és elősegítsük harmonikus személyiségfejlődésüket.

Pedagógiai tevékenységünk sikeres megvalósításának feltételei:

A szülőkkel való kapcsolat: A gyermek nevelése a család joga és kötelessége, óvodai nevelésünk a családi nevelésre alapul, annak kiegészítője. A nevelés sikerének feltétele a szülőkkel történő szoros együttműködés, a családok szokásainak megismerése, ezért ennek megvalósítására törekszünk. Fontosnak tartjuk, hogy a szülők megismerjék az óvoda pedagógiai programját, azzal azonosulni tudjanak és támogassanak bennünket a megvalósításában.

Az óvoda személyi-tárgyi feltételei: A siker további biztosítója az óvoda jól felkészült szakmai közössége és azok a tárgyi feltételek, melynek fejlesztésén folyamatosan dolgozunk.

Az óvodában a szakmai munkát: fejlesztőpedagógusok, mentálhigiénikus képzést végzett óvónők, mozgásfejlesztő végzik. Sokirányú továbbképzésben részt vett óvónők megismertetik a gyermekeket a gerinctorna, néptánc, kézművesség, csuhézés és a báb készítés alapjaival.

Comenius 2000 Minőségfejlesztő Program alapján, minőségfejlesztő munkánk eredményeképpen tudjuk, hogy működésünk központjában a partnerek- gyermek, szülő, fenntartó, társintézmények- elvárásai, igényei, valamint a tudatos és folyamatos fejlesztés áll.

Helyi programunk sajátosságai

Fontosnak tartjuk:

A korai, tudatos személyiség
fejlesztést, A komplexitást,
A prevenciót,
és a tehetséggondozást.

Átvesszük a kidolgozott fejlesztő programot.

A személyiségfejlesztés során a mozgásra és a játékra alapozunk.

Olyan ismeretanyagot szeretnénk nyújtani gyermekeinknek, melynek birtokában megismeri, biztonsággal tájékozódik, kommunikál az őt körülvevő világban.

Kiemelten fejlesztjük a tanuláshoz szükséges képességeket. Idejében felismerjük a zavarra utaló jeleket és elindítjuk a korai fejlesztést. Olyan magatartásformák kialakítását szeretnénk megalapozni, melyek az egyén és a közösség szempontjából is értékesek.

A gyermek személyiségfejlesztésének alapja: A gyermek ismerete, ennek egyik eszköze a „Fejlettségmérő lap”.

A sajátos nevelési igényű gyermeket is fogadjuk az alapító okiratban foglaltak szerint, mely gyermekek nevelésében a Pedagógiai Szakszolgálat speciális szakemberei nyújtanak segítséget abban, hogy az önmagához képest legmagasabb fejlettségi szintet elérje.

Lényegesnek tartjuk a felnőttek modell szerepét.

A családdal szoros kapcsolatot tartunk (szülői értekezlet, fogadóóra, család látogatás, közös programok- Márton nap, ünnepi készülődések, farsang, családi nap- szervezése)

A társadalomba beilleszkedni tudó, konstruktív életvezetést elsajátító gyermekeket szeretnénk nevelni, mentálhigiénés szemléletmóddal, módszerekkel.

- **Helyzetkép óvodánk bemutatása, sajátos arculata**

Óvodánk és a pedagógiai programunk sajátosságát meghatározzák településünk helyi adottságai, a megváltozott társadalmi, családi igény, a gyermekek tudatosabb egyéni személyiség fejlesztése.

A 2011.CXC. törvény a köznevelésről szóló, a 363/2012.Kormányrendelettel kiadott az Óvodai nevelés országos alapprogramja és az 1997. évi XXXI. Gyermekvédelmi törvény, az Alapító okirat alapján olyan programot szeretnénk megvalósítani, amely a gyermek érdekeit mindenek fölé helyezi. A Komplex Prevenció Óvodai Program átvételében látja a nevelőtestület ennek megvalósulását, a nevelés filozófiáját, cél- és feladatrendszerét követve a helyi sajátosságainkat figyelembe véve itt az óvodánkban. **A 363/2012. (XII.17.) számú Kormányrendelet szerint az Alapprogram változásait figyelembe véve a programot módosítottuk.**

Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családias hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

3. A felekezeti, illetve egyházi óvodák kapcsolatot tartanak az adott egyházi intézményekkel.
4. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.
5. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a külföldi magyar óvodákkal való együttműködésre, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Kiemelt feladataink:

- a gyermek testi-lelki szükségleteinek kielégítése,
- a gyermek egészséges életmódra nevelése,
- a gyermek test- és mozgásfejlesztése,
- tanulási zavarok megelőzése,
- szeretetteljes, családi légkörben a személyiség harmonikus fejlődésének biztosítása,
- óvó, védő, szociális, nevelő- személyiségfejlesztő funkció vállalása,
- hagyományörzés, népi hagyományok felelevenítése

Az egészséges életmódra nevelésben fontos szerepet kap a gyermek egészséges táplálkozásának befolyásolása. Minden héten egyszer gyümölcs- és zöldségnapot tartunk a csoportokban. Évente kétszer egészséghetet szervezünk. Elnyertük a Zöld óvoda címet 2015 decemberében, a munka tervben megfogalmazott kritériumok alapján végezzük munkánkat.

Fontosnak tartjuk a minden évszakhoz kötődően kirándulások szervezését, a közvetlen környezetünk, településünk és Esztergom környékének megismerését.

Mivel lakóhelyünk és környezete az ország egyik szennyezettebb része, fontosnak érezzük, hogy környezetünk védelmére, **környezettudatos szemléletre**, a

természet értékeinek megóvására neveljünk. Az elmúlt években az AVE-val kialakítottunk olyan kapcsolatot, hogy támogatnak oktató anyaggal a szelektív hulladékgyűjtésről, amit foglalkozásokon feldogozunk.

Példamutatásunkkal mintát adunk, megszerettetjük az élő környezetünket. Gondozzuk a kerti növényinket, kirándulásokat szervezünk a természetben.

A gyermek mozgásfejlesztésének, a tanulási zavarok megelőzésének fontos szerepe van a nevelőmunkában.

Az iskolai élethez szükséges kompetenciákat tudatos pedagógiai eljárásmóddal segítjük elő; az életkori sajátosságok, a gyermek játékigényének, egyéniségének, önkéntességének tiszteletben tartásával; preventív és

korrekciós, differenciált, valamint speciális terápiával. (Brigitte Sindelar és Ayres)

Fontos feladatunk, hogy olyan pszichikus légkört teremtsünk, amelyben a gyerekek lelki egészségét, környezetkultúráját, viselkedéskultúráját megfelelően befolyásolhatjuk, alakíthatjuk.

A szülőkkal való együttműködés alapvető feltétele a nevelőmunkánk eredményességének.

Törekszünk arra, hogy az évszakok és a hagyományok köré tervezzük a nevelőmunkánkat. Hagyományörző munkaközösség koordinálja, szervezi ezt a tevékenységet, munkaterve alapján.

A fejlesztőpedagógiai ismeretek segítségével valósítjuk meg a gyermekek képességeinek fejlesztését.

Alapelveink

- ☐ **A gyermekek nevelése elsősorban a család joga és kötelessége.**
- ☐ **A gyermekek jogainak, emberi méltóságának tiszteletben tartása és megerősítése.**
- ☐ **A gyermeket elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi.**
- ☐ **Mindenkor és minden helyzetben a gyermekek érdekeinek figyelembe vétele.**
- ☐ **Az óvoda inkluzív szemlélettel, gyermekközpontú nevelési attitűddel a gyermeki személyiség kibontakoztatására törekszik, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférés lehetőségét.**
- ☐ **Befogadjuk, elfogadjuk a migráns, a hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekeket. A hátrányos megkülönböztetés tilalmát tiszteletben tartjuk.**
- ☐ **Az alkalmazott pedagógiai eszközöket, módszereket a gyermek személyiségéhez és érési üteméhez igazítjuk, ezzel segítve a gyermekek egyéni készségeinek, képességeinek kibontakoztatását, kompetenciáinak alakítását.**

AZ ÓVODAI ÉLET MEGSZERVEZÉSÉNEK ELVEI

Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.

3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
4. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
5. A felekezeti, illetve egyházi óvodák munkatársai számára meghatározó a lelkiesség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltség tartalom biztosítása.
6. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.
7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Pedagógusképünk

Olyan pedagógusok, akik a gyermekek érdekében és saját örömeikre vállalják ezt a munkát. Rendelkeznek alkotó, kezdeményező képességgel, szakmai felkészültséggel, olyan emberek, akikre jellemző a türelem, a pedagógiai tapintat, az igazságosság. Elfogadják a máságot, az egyéni értékek pozitív irányú megközelítését erősítik. A természet iránt őszintén érdeklődő pedagógusok. A pedagógus etikai kódex elvei alapján végzik munkájukat.

Fontos, hogy a nevelő-fejlesztő munkájuk során mindig vegyék figyelembe a gyermek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítsék tehetsége kibontakozásában, valamint hátrányos helyzetéből való

felzárkóztatásában. Szükséges a pedagógusok rendszeres belső és külső továbbképzése, önképzése.

Az óvodapedagógus feladatai a nevelőmunka dokumentálásával kapcsolatban:

- Éves nevelési-tanulási tervkészítés
- A gyermek fejlődésének megfigyelését szolgáló feljegyzések vezetése, értékelése évente két alkalommal
- Személyiséglapok vezetése
- A nevelőmunka folyamatos értékelése

Értékelés:

Az értékelés fontos közösségalkító tényező. Az óvodában a pozitív értékelés az

elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíthetők leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásai, és ezzel alakíthatók ki a pozitív motivációk.

A jutalmazásnál mindig figyelembe kell venni a gyermekek életkorát. Minél kisebb a gyermek a jutalom annál személyesebb jellegű legyen, a szeretetet konkrétan fejezze ki. (a gyermek megsimogatása, megölelése...)

Figyelembe kell venni az egyéni erőfeszítéseket, az „első sikerek” megszületését, a fejlődést. Mindig dicséret jár annak a gyermeknek, akinek sikerült pl.

szertelenségét, motorikus nyugtalanságát leküzdenie, vagy ha olyan területen ért el jó eredményt, amelyen eddig nehezen boldogult.

A jutalmazás serkentő hatású, mindig erősítse a helyes cselekvést, és továbbiakra sarkalljon.

A jutalmazás leggyakoribb fajtái:

- ☐ Dicséret: személyes jellegű szeretet kifejezésétől egészen a példaként való kiemelésig
- ☐ Megbízások adása
- ☐ Tevékenységbe való bevonás
- ☐ Kedvelt elfoglaltságok biztosítása

A büntetés mindig a gyermek viselkedésének közösségellenességére irányuljon. Mindig a pillanatnyilag adott magatartást ítéljük el és nem a gyermeket. A büntetés akkor éri el célját, ha segíti a gyermeket abban, hogy a helytelen viselkedésformát kiküszöbölje.

A büntetés leggyakoribb formái:

- ☐ Rosszalló tekintet
- ☐ Figyelmeztetés
- ☐ Időleges kiemelés az adott tevékenységből

A büntetésnek nem lehet célja a megszégyenítés. A helyesen nevelt kisgyermek természetesen minden megrovást restell, de a büntetés célja nem a kipellengérezés.

A gyermek magatartásának helyes értékelési módját igyekszünk a családba is átvinni, hisz csak egységes nevelési elvekkel tudjuk

céljainkat elérni,
megvalósítani.

A nevelési program tárgyi feltételei

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermek biztonságát, kényelmét, megfelelően változó testméretének, biztosítsa egészsége megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Tegye lehetővé mozgás- és játékgigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

Az elmúlt időszakban az eszköz és felszerelés jegyzékben szereplő eszközöket beszereztük, fejlesztő játékok széles választékban rendelkezésre állnak. Az udvarunk kialakításánál a gyerekek mozgásfejlesztéséhez szükséges játékokat felújítottuk, figyelembe véve a gyermekek biztonságát. Az eszközök beszerzése folyamatos, lehetőségünkhöz mérten évről-évre fejlesztünk.

Az óvoda jól szolgálja a gyermekek biztonságos óvodai életét. Régi épület, de a felújításoknak köszönhetően jó állagú, szép környezetben található. Komfortfokozata jó. Óvodánk családias, hangulatos környezetet mutat. Az épületben 4 csoportszoba, 4 gyermek mosdó, tálalókonyha, 1 nevelői szoba, logopédiai szoba, 1 felnőtt mosdó, WC, 1 iroda található. A csoportszobák mérete megfelel a törvény által előírt létszámoknak. A bútorok, berendezési tárgyak cseréje folyamatos. A kiszolgáló helyiségek állapota, mérete jó.

Az udvar mérete megfelelő, nagy zöld területek, árnyékot adó fák biztosítják a gyermekek jó közérzetét. A faluképbe jól beilleszkedő fából készült gyermek méretű játékszereink vannak, melyek megfelelnek a korszerű követelményeknek.

Az óvodánk nagy kerttel is rendelkezik, ahol a kerti munka lehetőségeit igyekszünk kihasználni, virágok, gyümölcsfák gondozása. A program

indításakor speciális eszközöket, plusz erőforrásokat nem igényelt, csak a meglévő eszközök tudatosabb, célszerűbb felhasználását. Azonban bővítésükre folyamatosan szükség van.

Az óvodai alapeszközöket kiegészítve a program eredményességét, hatását erősítik a következő eszközök:

- Egész alakot láttató tükör minden csoportban,
- Lateralitást jelző karszalag minden gyermek számára,
- Fejlesztő játékok, a különböző részképességek fejlesztésére (bővítése folyamatosan szükséges).
- Mozgást fejlesztő tornaszerek, napi játékos használatra, (speciális mozgásfejlesztő terápiákban is alkalmazott eszközök (Az Ayeris eszközök beszerzése folyamatos).
- Hagyományos óvodai játékok, eszközök, berendezési tárgyak, bútorok, szőnyegek, audio-vizuális eszközök, könyvek, szakkönyvek, fejlesztő játékok folyamatos cseréje.

Szakmai anyagok bővítése (rajzlap, ceruzák, textíliák, festékek, olló) A szükséges eszközök rendelkezésre állnak.

Az előtérben akvárium található, melyben a gyermekek kedvencei, teknősbékák élnek.

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.

2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.

3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.

4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, előszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.

5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok

szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.

6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

• Óvodánk nevelési célja

Cél: A (2.5)3 –6(7) éves korú gyermekek életkori és egyéni sajátosságainak, eltérő fejlődési ütemének szem előtt tartásával biztosítjuk a gyermekek egészséges, harmonikus személyiség fejlesztését, testi, szociális és értelmi érettség kialakítását, a potenciális tanulási zavarok megelőzését.

Biztosítjuk a pszichikus funkciók kibontakozásához szükséges szociális és tárgyi környezetet, szeretetteljes érzelmi biztonságot nyújtó óvodai életet. Messzemenőig törekszünk a gyermekek testi-lelki szükségleteinek kielégítésére,

mely a gyermek alapvető joga. A társadalmi élet változásainak következtében egyre több a beilleszkedési, magatartási nehézségekkel küzdő, részképesség-lemaradással érkező gyermekek száma. A hátrányos és halmozottan hátrányos gyermekek számára biztosítjuk a szükséges támasz nyújtást, segítséget. A sajátos nevelési igényű gyermekek integrálásával esélyegyenlőségüket biztosítjuk. Nyitottak vagyunk a partneri elvárások iránt, de szolgáltatásainkat a szakmaiság és a gyermekek mindenekfelett álló érdeke határozza meg. A migráns családok gyermekeinek interkulturális nevelése is feladatunk szükség esetén.

A tehetséges gyerekek fejlődését is tudatos pedagógiai munkával, odafigyeléssel irányítjuk.

• **Az óvodai nevelés általános feladatai**

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- az egészséges életmód alakítása,
- az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- az anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Harmonikus személyiség fejlesztés.

Alapvető feladat az interperszonális kapcsolatok új formáinak kialakítása. A gyermek és felnőtt kapcsolatában az érzelmi biztonság kialakítása. A gyermek - gyermek kapcsolatban a kezdeményező, értelmes, kooperatív magatartás, viselkedés kialakítása.

Az énkép - önismeret - önértékelés fejlesztése

Új attitűdök, értékek, normák megismerése, gyakorlása. Az érzelmekre épülő kapcsolatteremtő képesség és tolerancia igényének kialakítása .

Az erkölcsi értékek alakítása.

Jó - rossz felismerése, igazmondás, felelősségvállalás, önuralomra való képesség, erkölcsi érzelmek megtapasztalása.

Esztétikai érzelmek, szociális érzelmek felismerése, átélése.

Egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a) a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- b) a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- c) a gyermeki testi képességek fejlődésének segítése;
- d) a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- e) az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettségi-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- f) életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek

leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;

g) a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;

h) a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;

i) megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

A gyermekek már bizonyos ismeretekkel, tapasztalatokkal érkeznek az óvodába. Ezekre alapozva, tovább erősítve vagy kioltva alakítjuk a testápolás, táplálkozás, mozgás, pihenés szokásrendszerét. Meghatározó a megfelelő napirend kialakítása, ami elegendő időt biztosít egyes tevékenységekre, a gondozás, a testi nevelés, a mozgás, táplálkozás kialakítását az óvónők három havi lebontásban tervezik.

A testi nevelés fő feladatai

A gyermekek komfortérzetének biztosítása.

A gondozási tevékenységekkel a jó szokások kialakítása.

A gyermekek mozgásigényének kielégítése, a mozgás megszerettetése.

A rendszeres mozgás lehetőségének biztosításával, harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének kielégítése, az *egészséges életmód alakítása*(*egészséges étkezés, ételek(csökkentett cukor,só, telítetlen zsír fogyasztás,sok zöldség, gyümölcs, tejtermék)**betegség megelőzés, biztonságos környezet. A gyermekek testi kondícióinak, képességeinek fejlesztése.*

Egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.

Megfelelő szakemberek bevonásával-szülővel, pedagógussal együtt működve-speciális gondozó,prevenciós testi, lelki, nevelési feladatok ellátása.

Mindennapos mozgás

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért

Változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Minden nap szervez mozgástevékenységet (tornaszobában vagy udvaron). Heti

1 kötelező testnevelés foglalkozást vezet. Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet,

levegő, nap kihasználásával biztosítja. Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.

Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosít a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi. A mozgás anyagát lásd mozgás fejezetben.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az *óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének*. Az óvoda felnőtt dolgozói modell, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei :

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, képkivágások gyűjtésével, diafilm-vetítéssel stb. párhuzamosan. Alapelv: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás. *A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:*

- **Kirándulási élmények feldolgozása:** napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- **Városi, falusi élmények megbeszélése:** az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- **Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek:** mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

A szabad beszélgetések mellett a szabadidő kitöltésének (nevelési lehetőségének) egyik legjobb alkalma: a **mesélés**. A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is egyik eszköze az olyan mese, amely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem- dohányzó magatartás szépségeit. Olyan mesékről lehet szó, amelyekben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg, amely nem félelemkeltéssel kíséri meg a dohányzástól "elrettenteni" a kisgyermeket. A mesék "stílusa" hasonlítson Fáy meséihez, a tanulságok pedig Aesopus tanmeséinek következtetéseihez. Miután a dohányzásmentes magatartás köréből aligha talál az óvodapedagógus mese-témát, szükséges, hogy saját maga, az eddigi mesegyűjteményét "átalakítva" készítsen és mondjon mesét.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyerek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszegyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás, a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyerek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

Különleges ellátást és kezelést igényel, ha *gyermek bántalmaz gyermek*et. Ezekben az esetekben egy gyermeket egy másik gyermek, vagy gyermekek csoportja a konfliktusok szokásos kezelésén túl - ismételten - fizikailag, lelkileg bántalmaz, vagy szexuálisan molesztál. A probléma kezelésénél igen fontos, hogy az áldozat és az elkövető egyaránt

kapjon megfelelő segítséget. Speciális terület a testvérbántalmazás, annak érzelmi vonatkozásai, indulati tartalma miatt. A pedagógus alapvető feladata a rábízott gyermekek, tanulók nevelése, tanítása. Ezzel összefüggésben kötelessége különösen, hogy közreműködjön a gyermek- és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek, tanuló fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában, megszüntetésében.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és

szabályközvetítéssel – az óvodai nevelés egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

Az óvodáskor végére a fejlődés jellemzői

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevételével mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. 2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevézés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevézés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,
- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,
- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket, mondatfajtákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,
- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és

gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c. Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is éretté válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
 - feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.
3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.
4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.
5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

A gyermekek testi fejlettsége érje el az életkornak megfelelő fejlettségi szintet. Személyiségük harmonikussá, kiegyensúlyozottá válnék, amely az iskolai beilleszkedés idegrendszeri alapját képezi. A gyermekek többsége az óvodáskor végére hat-hét éves korra eléri az iskolai élet megkezdéséhez

szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembe vétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, melyek szükségesek a sikeres iskolai munkához.

Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

1. Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.
2. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezt szükséges, hogy
 - a) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék;
 - b) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
 - c) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
 - d) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
3. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
4. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldre és családra való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutakozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
5. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk

- ☐ Az erkölcsi, akarat tulajdonságok kialakítása, erősítése, fejlesztése az óvodapedagógus és a dajka példaadásával.

A különbözőségek elfogadására és tiszteletre nevelés.

A gyermekekben erősödnek a másik tiszteletének, megbecsülésének érzése, az óvoda segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (együttérzés, segítőkézség, önzetlenség, figyelmesség) és akaratának (önállóság, önfegyelem, kitartás, felelősség, szabálytudat), szokásainak megalapozása.

- ☐ Kedvező érzelmi hatások biztosításával, a pozitív érzelmek fejlesztése
- ☐ A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz kötődés megalapozza a természeti tárgyi környezet megbecsülését, pozitív értékelését.
- ☐ A társadalmi beilleszkedést segítő szociális együttélés szabályainak értékközvetítése.
- ☐ A figyelem ráirányítása a természeti és társadalmi környezetben megmutatkozó szépre és jóra és annak megbecsülésére.
- ☐ A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő, sajátos nevelési igényű, hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek esetében speciális fejlesztéssel és egyéni szükségleteiknek megfelelő pedagógiai eljárások alkalmazásával, valamint megfelelő szakemberek közreműködésével az esélyegyenlőség biztosítása.

A tanuláshoz szükséges képességek kialakulása az óvodáskor végére

- ☐ Pontos és differenciált vizuális észlelés (alak, forma, méret, szín, stb.).
- A hallott auditív információk (pontos észlelés, megkülönböztetés), adott hangok kiemelése, adott hangok egymásutánisága, felismerése, hangcsoportok egységbe foglalása.
- Összerendezett, koordinált mozgás, szem és kéz összerendezett mozgása.
- A látott és hallott információk integrálása, motoros visszaadása.
- Rövid és hosszú távú vizuális, akusztikus, verbális emlékezet.
- Mindinkább képesek a koncentrált figyelemre (10 - 15 percig képes aktív figyelemre)
- Képesek képekben, képszerűen gondolkodni, de már megteszik az első lépéseket az elemi elvont fogalmi gondolkodás felé.
- Eljutnak az analízis és a szintézis bizonyos műveletéig.
- Megjelenik a szándékos bevésés, egyre nagyobb szerepet kap a felidézés, emlékezet.
- Fokozatosan növekszik a figyelem tartóssága, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele.
- A beszédkézség megfelelő szintje: kellő fejlettség ebben a vonatkozásban

egyaránt jelenti a helyes hangképzést, és az életkornak megfelelő kifejezőkészséget, vagyis formális és tartalmi képességet.

- A felsorolt képességeken kívül még fontos a testséma a tájékozódás, kézdominancia, mennyiségfogalom kialakulása. A természeti és társadalmi környezetre vonatkozó tapasztalatok, alapismeretek, az ábrázolókézség, kézügyesség, finommotorika, mozgásbeli ügyesség, (nagymozgások) lelki egészség az alapvető viselkedés elsajátítása.
- A tanuláshoz szükséges képességek kialakulása az óvodáskor végére.

Preferált nevelési elvek

Az iskolai potenciális zavarok megelőzése, prevenciója

A Komplex Prevenciós Óvodai Program tudatosan felvállalja az iskolai tanulási képességeket meghatározó funkciók fejlesztését, így a potenciális tanulási zavarok korai kiszűrését és megelőzését is.

E pszichikus funkciók az észleléses és finommotoros struktúrákat érintik, melyek intenzív fejlődése 3-7 éves korra jellemző, így kibontakozásukhoz és begyakorlásukhoz is e szakasz a szenzitív periódus, itt nyílik mód optimális támogatásukra.

A Komplex Prevenciós Óvodai Program a fő nevelési területeken végzett feladatokba integrálva, indirekt nevelési módszerekkel realizálja a pszichikus funkciók fejlesztését, a gyermeki spontán aktivitása.

A fejlesztés alapja

A tanulási képességeket meghatározó struktúrák fejlesztésénél több elméleti megfontolásból is a mozgásra alapozunk.

- A 3 - 7 éves korosztály alapvető, legtermészetesebb megnyilvánulási formája, önérvényesítési módja a mozgás. Viszonylag e területen tekinthető homogénnek ez a korosztály az óvodáskor kezdetén.
- A mozgásos tapasztalatokból gyökerezethetőek az értelmi műveletek, egyben az önmagukról kialakított testséma is, amely a pszichés-én ideg élettani leképeződése.
- A mozgás, finommotorika célzott fejlesztésén keresztül több struktúrát is kedvezően befolyásolhatunk, így a testséma, lateralitás, testdimenziók térpercepció alakulását is.

A mozgás szocializációs hatása az alábbi területeken igazolható:

A sikeresen elvégzett mozgásos feladat növeli a hatékonyság (kompetencia) érzését, a mozgás feletti kontroll, az én-kontroll funkciókat

erősíti, a mozgásos feladatok kivitelezésére fordított összpontosítás a figyelem-koncentrációt, a kitartást, az erőfeszítésekre való képességeket fokozza.

A mozgásos feladatok elvégzésére adott konkrét visszajelzés a gyermek számára felfogható értékelés én-képének alakulásához. A társakkal végzett együttmozgás konkrét tapasztalatokat hordoz a gyermek én határainak a másik észlelésének megtanulásához, végső soron a kooperáció kialakulásához.

Az enyhébb idegéletti ártalmak diszfunkciók rendezésében is a mozgás lehet a kiindulás és adekvát eszköz.

A gazdag mozgásos tapasztalat a nyelvi szimbolikus leképzéssel segíti a konkrét cselekvéses tapasztalatok beépülését, az absztrakt struktúrák gazdagodását.

A fejlesztőprogram alkalmazásának alapelvei

- ☐ Szervesen illeszkedjen a nevelési programba.
- ☐ Messzemenően építsen a gyermek érzelmi-belső motivációjára.
- ☐ Lehetőség szerint kapcsolódjon a gyermek spontán tevékenységéhez.
- ☐ Az óvodai nevelés egész időtartamára elosztott, folyamatos - következetes alkalmazást igényel.
- ☐ Az óvoda egész napos életrendjének minden mozzanatához kapcsolható legyen. Alapvető követelmény a gyermek jó közérzetének biztosítása, ezért a fáradás jeleit észlelve módszerváltás, vagy a módszer teljes elhagyása az ésszerű.

• FEJLESZTŐPROGRAM

1. *Mozgásfejlesztés*

Nagymozgások fejlesztése

Célzott testmozgásokkal, amelyeknél a mozgások tempója, ritmusa, iránya változik.

• Járás

- a.) kis és nagy lépésekkel,
- b.) különböző irányokba fordulással,
- c.) változó szélességű sávok, vonalak között,
- d.) különböző tárgyak megkerülésével, átlépésével, tartásával.

• Futás

- a.) különböző tempóban, majd közbeni tempóváltással,

b.) különböző irányokban, majd közbeni irányváltatással, c.) változó szélességű sávok között, különböző tárgyak megkerülésével, átugrásával, átlépésével

- Ugrás

- a.) "távolugrás" (páros lábbal szökdelés) ugrás előre, hátra, b.) "magasugrás",
- c.) ugróiskola, kicsiknél a legegyszerűbb formában,
- d.) különböző alakzatú térbe beugrás-kiugrás (kör, négyszög, stb.), e.) szökdelés egy lábon, oldalirányba szökdelés.
- f.) mélyugrás.

- Csúszás-kúszás, mászás különböző tempóban

- a.) különböző irányokba, majd irányváltatással,
- b.) különböző szélességű és formátumú helyeken és tárgyakon (mászóka, fa),
- c.) különböző tárgyak megkerülésével, átmászásával.

Egyensúlygyakorlatok

- Állás: a.) állás lábujjon - sarkon állás b.) állás féllábon.
- Egyensúlyozó járás: padon, földre helyezett szivacson, stb.
- Kúszás egyenes padon
- Body Roll hengergyakorlatok, különböző sportok, (roller, bicikli, kor- csolya, stb.).
- Forgások, fordulatok, testhelyzet változtatások.

Szem-kéz koordináció fejlesztése

- Babzsák célba dobása változó nagyságú körbe, változó távolságról, különböző tárgyak fölött (szék, stb.)
Babzsák csúsztatás két vonal közé,
Babzsák dobás vízszintes és függőleges célra.
- Karika-dobás változó irányokba, vízszintes, függőleges célra, változó távolságról.
- Kugli-játék.
- Labdajátékok: dobás és elkapás nagyobb, majd kisebb labdákkal változó távolságról, labda célba ütése bottal.

Szem-láb koordináció fejlesztése

- Ugrókötéllel: kötélfölött átugrás, változó magassággal.
- Karika különböző lábakkal belépés, kilépés, beugrás, kiugrás.
- Lábbal különböző formák rajzolása, alkalmi felületen, homokba, padlóra, stb.
- Ugróiskola, egyszerűbb és nehezebb formában.
- Függeszekedés: átfogással tovahaladás.

Finommotorika fejlesztése

Gyurmázás (elsődlegesen az anyag tapintásos megtapasztalása, tetszés szerinti formák, alakzatok kialakítása).

Építőjátékokkal építés (összerakás, kirakás, eleinte minél nagyobb elemekkel, majd fokozatosan kisebbekkel).

Papírhajtogatás - papírfűzés, mintaalkítás.

- Puzzle-játékok összerakása, fokozatosan növekvő elemszámokból.
- Mintakirakás lyukasztáblán, egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig.
- Vágás, domború vagy előrerajzolt mintákkal, kevésbé bonyolult formáktól a nehezebbekig.
- "Papír-ceruza" feladatok
 - a.) rajzolás, festés nagy felületre (ujjal, zsírkrétával, színes ceruzával),
 - b.) sablonok kiszínezése kiugró hátlaapon,
 - c.) sablonok nélküli színezés, a különböző formák előrerajzolt mintáinak átírása.
- Kéziszergyakorlatok.

2. Testsémafejlesztés

A testrészek ismerete

Önmaga felismerése és azonosítása tükörgyakorlatokkal, játékos mondókákkal, jellegzetes külső tulajdonságainak megtanulásával (haj-, szemszín, kicsi-nagy ...).

- Tevékenységek a testrészek megismerését célozva:

testrészek megérintése és megnevezése a felnőtt által

a gyermek megismétli saját testén az érintést és megnevezést utasításra a gyermek megérinti és megnevezi a testrészt

a felnőtt megnevezi és a gyermek megérinti a másik gyermek testrészét az előzőek megismétlése csukott szemmel.

Célszerű a főbb testrészekkel kezdeni, begyakorolni és csak ezután a testrészek részeinek hasonló módon való begyakorlása ...

- Meghatározott testrészekre koncentráció

különböző testhelyzetekben (hason, hanyatt-fekve, ülve, állva, térdepelve) megtalálni a megnevezett testrészt, megérinteni és megnevezni, mozgásokat végezni.

valamilyen tárgyat megérintve, ráülve, ráállva, átbújva rajta megtapasztalni a különböző testhelyzeteket a testrészek és a tárgyak (környezet) viszonylatában.

A test személyi zónájának alakítása

- Az "oldalosság" tanítása

színes szalaggal, (gumi pánttal) megjelölni a jobb-bal oldalt, kézen, lábon, különböző mozgásfeladatot teljesíteni jobb-balkézze, (labdát gurítani, babzsákot dobni, karikát felemelni, stb.)

lábba hasonló gyakorlatok: labdarúgás, ugrálás, emelés, stb.

- A test elülső és hátulsó részeinek megismertetése játékos mozgásos feladatokkal:

az eszközt helyezték maguk elé, hátuk mögé, feküdjének a hátukra, forduljanak hasra.

- A test függőleges zónájának megtanítása:

játékeszközök (karika, labda, babzsák) emelése a fej fölé, lehelyezése a lábba, vagy a lábak elé.

- Az előző (1., 2., 3.) gyakorlatok elvégztetése becsukott szemmel.

- Adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzetek gyakorlása (szék, pad, asztalal- alkalmazható).

állj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz át, stb. ülj elé, mögé, rá, alá, mellé, közé, mássz át, stb.

térdepelj elé, mögé, rá, mellé, közé, mássz
át, stb. feküdj elé, mögé, rá, mellé, közé,
mássz át, stb.

Testfogalom

A testrészek tudatos ismerete, a test és testrészek funkcióinak tudatos ismerete. A fejlesztés a testrészek ismerete szerint történik, nagyobb hangsúlyt adva a funkcióknak, a nyelvi megfogalmazásoknak. (I. 1-3.)

Játékos gyakorlatok: megnevezett testrészekhez megmondani a funkcióját. A funkció megemlítése után felismerni a testrészt: lokalizálni, megmutatni önmagán és másokon, megszámolni.

Képen, rajzon felismerni az egyes testrészeket, a hiányzókat megszámolni. Részekből összeállítani az emberfigurát, testrészeivel együtt.

Az egyes testrészek fejlesztésére alkalmas mozgások

- Fej

fejfordítás és fejkörzés,

csukott szemmel megérinteni a szemeket, füleket, orrot, haját, szemöldököt, váltott kézzel és egyszerre mindkét kézzel

Csukott szemmel a fej fordítása egy adott hang irányába, majd már előre ismert helyzetű tárgy felé.

- Törzs

törzsfordítás lazán leengedett karral, illetve oldalsó- majd mellső-középtartásban tartott karokkal,

a karokat magastartásba emelve törzshajlítás balra és jobbra, előre és fől.

- Karok

- karkörzés előre és hátra,

- karok helyzetének utánzása,

- oldalsó középtartásban nyújtott karral tölcserkörzés először kis, majd nagy kör mentén,

- különböző karlengetések ritmusra,

- oldalsó vagy mellső középtartásból a kéz csípőre helyezése,

- oldalsó középtartásból karkeresztezés, majd ismét karnyújtás,

- karhúzás és tolás, páros munka.

- Ujjak

- a kéz ökölbe szorítása,
- az ujjak ide-oda mozgatása,
- ujjak egyenkénti mozgatása ritmusra,
- a mozgások változatai mindkét kézzel, majd váltva.

- Lábak

a padlón fekvő lábemelés, először páros láb, majd váltott láb emelése gyorsan és lassan,

a padlón fekvő lábkörzés a kis körtől a nagyig és vissza, állva láblengetés előre, hátra, oldalt és le, térdhajlítás és nyújtás, miközben a kezét a combon tartjuk,

padon ülve a lábak hajlítása és nyújtása, páros láb emelése és leengedése, törzshajlítás bokafozással, szökdelés, ugrálás,

szökdelés váltott lábbal, láblengetés.

- Lábak és lábujjak

Sarokemelés és

leengedés,

a lábfej visszafeszítése (az ujjak emelése,

"pipálás", járás sarkon és lábujjhegyen,

a külső talpélen járás, a kartartás törzs mellett,

ugrálás páros lábbal, egyik, másik lábon, váltott

lábon, törzshajlítás előre,

hanyattfekve vagy állva a lábbal vagy a nagylábujjjal rámutatni adott célpontra, babzsák fölmarkolása lábujjjal.

Néhány gyakorlatot ezek közül lehet zenére is végezni.

3. Észlelésfejlesztés (percepciófejlesztés)

Az észlelés pontosabb működését 3-4 éveseknél elsősorban a mozgás és testséma fejlesztésén keresztül érhetjük el. 5-6 éveseknél már célzott, direkter fejlesztés is szükséges.

A látott, hallott, tapintott dolgok mindkét szakaszában természetes velejárója a nyelvi fejlesztés.

A látott, hallott, tapintott dolgok nyelvi kifejezésének megtanítása, a szókészlet bővítése.

A tanulási helyzetek többségében a vizuális észlelés összekapcsolódik valamilyen nyelvi (auditív) és motoros tevékenységgel.

Vizuális (látás) fejlesztés

Az olvasás elsősorban a jól funkcionáló balról jobbra irányuló szemmel követés és a finom szemmozgás ellenőrzésének függvényeként alakul.

Célszerű, hogy a

gyermekek gyakorolják a szemmozgás kontrollját.

A szemmozgás tudatos kontrolljának kialakítása és erősítése. Mozgó tárgyak követése: balról jobbra, jobbról balra, fel, le, kör, diagonális, stb. A fej mozdulatlan marad, csak szemmel követi a mozgás irányát a gyermek. Könnyítésül kezdetben végtagmozgással is kísérheti, amely egyre kisebbedő, finomodó: karral, kézzel, ujjal. Az iránykövetést kísérje az irányok verbális megjelölése.

- A szem fixációs működésének erősítése:

ismert játékok vagy használati tárgyak közül egy kiemelése és annak fixálása 10 mp-ig (fel, le mozgatjuk).

- b) Egy ismert tárgynak, tárgy képének egy részletét megkeresni és azt fixálni 10 mp-ig.

A perifériás látás gyakorlására is igen alkalmas, ha a gyermeknek ilyen megfigyelési feladatot adunk.

- Vizuális zártság - egészlegesség észlelésének alakítása: Mi hiányzik?
- Ismert tárgyak, eszközök egy részletének hiányát felismertetni.
- Hiányos képek felismertetése, mi hiányzik róla, mit ábrázolhat?
- Rejtett figurák megtalálása (Dörmögő).

- Vizuális időrendiség felismertetése: képeken elmesélt történetek kirakása: mi történt először, ... mi következik?

- Vizuális ritmus: a legkülönbözőbb vizuális minták folytatása. Tárgyakból kirakott - gyöngyök, kockák, rudak, kártyák - minták folytatása... rajzos - képi - minták elrendezése (fekvő alak ..., ülő alak ..., álló ..., járó ...) sorminták rajzolása.

- Vizuális helyzet - pozíció felismertetése:

(négymezős tábla) (pl. matematika foglalkozáson a szimmetria) mágnestáblán a nevelő elhelyez egy alakzatot adott mezőbe, a gyermekek sajátjukon ugyanoda helyezik azt, az alakzatokat adott mezőben, más pozícióba elforgatni.

- Vizuális memória fejlesztése:

Egyszerű testmozgást, bemutatás után emlékezetből leutánozni, vizuális mintát rövid bemutatás után felismerni, felsorolni, kirakni, stb.

(fokozatosan növelhető az elemszám és a bemutatás idejének csökkentése).

Az alaklátás és formaállandóság fejlesztése

- A lehető legtöbb féle alak-forma-méret motoros kialakítása:

Formaalakítás mozgással, (járás, futás, mászás, ugrás segítségével: felső végtagokkal való kialakítással, létrehozása testtel, testrésszel).

Padlóra rajzolt különböző alakzatok körbemozgása, végigmozgása.

Padlóra rajzolt alakzatok (különböző formák vagy azonos alakzatok más-más méretben) felhasználása különböző mozgásos feladatok elvégzésére.

- Különböző tárgyak, alakok, formák, méretek felismertetése a gyerekek kör- nyezetében: bemutatása azonos megkeresése, párosítási, csoportosítási feladatok (lottó, dominó).
- Adott vizuális minta kirakása: forma, méret, szín szempontjából különböző minták kirakása. (lyukas tábla, de alkalmazásában a fokozatosság elengedhetetlen: egyszerűbb formáktól a bonyolultabbig, először egyetlen szempont figyelembevételét követelve, pl. csak szín, vagy csak forma stb. kevesebb elemtől az összetettebb formákig.)
- Minták rajzolása, festése.
- Részekből különböző alakzatok összerakása.

A tapintásos - sztereognosztikus - észlelés fejlesztése

Az alapvető gyurmázási technikák megtanítása: gömbölyítés, sodrás, lapítás, mélyítés, mintázás gyakorlásával plasztilin, agyag, nedves homok felhasználásával. Különböző formák, méretek alakítása minta után. Különböző formák, méretek megváltoztatása. "Varázsoljuk el!"

Ritmikus sorminta készítése, a minta folytatása. az említett fejlesztési módoknál főhangsúly a tapintásos tapasztalatszerzésen van. A vizualitás is

jelen van, hiszen a kialakított formát látja is, vizuális benyomásokat szerezhet.

A taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával:

- "Érzékelő zacskó", "Elvarázsoltsákocskák"

a) Pusztán tapintással felismerni a tárgyakat! Mi lehet? milyen? mérete, formája, felülete, anyaga, stb.

b) A tapintással felismert dolgokat: párosítani, sorbarendezeni fokozatok szerint, csoportosítani egy-egy minőségi jellemzőjük alapján.

Mozgásos (kinesztetikus) észlelés fejlesztése

Behunyva szemmel a gyermek bizonyos mozgásokat végez az óvodapedagógus segítségével: kézzel (kört ír le a levegőbe, stb.), lábbal (lépés előre, hátra, stb.) nyitott szemmel mozgásokat megismétel. Hátára rajzolt formát kell mozgással megismételni, képi formáját felismerni.

A térészlelés - térbeli viszonyok felismerésének fejlesztése

Az alapvető téri irányok megismerése saját testrészeinek közvetítésével:

Rácsos papíron, szöges táblán, lyukasztáblán a két oldal megkülönböztetése nélkül a mellé helyezett kéz segítségével, a középvonal megjelölésével.

A jobb-bal oldalirányok begyakorlása kiszínezéssel, színes korongok kirakásával. A négy fő iránymező megismertetése az említett módon.

- Térbeli irányok, viszonyok megismertetése a körülötte lévő tárgyakkal: Ismert játékeszközök kirakásával a négy irány gyakoroltatása.

A tárgyak egymáshoz való viszonyának megismertetése, mágneses táblán való kirakás, elhelyezés segítségével, mellette, előtte, mögötte, alatta, felette.

Függőleges és vízszintes sorok kirakása különböző színekből, formákból. A fentiek segítségével a szögek (sarkok) érzékeltetése.

- A téri viszonyokat jelentő verbális kifejezések megtanítása.

A hallási észlelés (auditív) fejlesztése

A hangzási analízis-szintézis fejlesztése

Figyeltessük meg, milyen hangot hallunk mikor egy ember sóhajt, vagy tüszent, különböző hangok működnek bennük. Figyeljünk a természet hangjaira.

Az óvodapedagógus által bemutatott ritmus letapsolása vagy lekopogása.

Kezdetben szabályos ritmusokat használunk, majd később szabálytalan ritmusokat. Ritmusvisszaadás csukott szemmel.

Mondjunk olyan szavakat, amelyek azonos hangzókkal kezdődnek, pl. baba, bögre, bogár, béka, róka, rózsa, stb.

Hány szót tudsz felsorolni, melyek úgy kezdődnek: ma..., te..., si..., stb.

A megadott betűhangokból vagy fonémákból olyan, általuk ismert szót kell alkotniuk, amelyek tartalmazzák ezeket.

A keresztcsatornák fejlesztése

- Vizuális-tapintásos interszenzoros működések fejlesztése:

Tapintással exponált (felismert) tárgyat kell keresnie a vizuális mintákban, vizuálisan felismert tárgyat mintául véve, ki kell keresnie tapintással az "érzékelő zacskóból".

Egyre finomabb különbségek felismertetésével gyakoroljuk a kétféle ingermodalitás átfordítását.

- Vizuális-auditív interszenzoros működés fejlesztése:

Mutassunk a gyerekeknek ismert tárgyakat, állatok képét, különböző hangforrások vizuális képét, és a megszólaltatott hanganyagban ismerje fel az adott hangforrás képét

"Figyeljünk a hangokra!" A hallott hanganyaghoz keresse a hangforrást, "minek a hangja?". (társak megszólaltatása, hangjukról felismertetés)

Auditív memória fejlesztése: dallamtöredék megisméltetése, különböző hangok megisméltetése, majd a hangforrás kerestetése.

- Vizuális kinezetikus interszenzoros működés fejlesztése:

Bekötött szemű gyermek kezével formát rajzoljon a levegőbe és a hátára rajzolt formát felismerje a vizuális mintában.

Mozgásos élményanyag, forma felismerése vizuális mintában, verbalizálva a formát.

Vizuális-kinezetikus megközelítés a későbbiekben a betűk vagy szavak közötti finom különbségek megfigyeltetésére, észrevétetésére is használható.

- Hallási-tapintásos interszenzoros működés fejlesztése:

A gyermekeknek elmondással jellemezni kell azt a tárgyat, amit tapintás útján felismert és azonosított, vagy meg kell találnia tapintás útján azt a játékot vagy alakot, amit egy másik személy jellemez.

- A szem-kéz koordináció fejlesztése:

A szem-kéz koordináció fejlesztésének finommotoros kontroll fejlettségével való összefüggését a Mozgásfejlesztés című fejezetben is tárgyaltuk. A következő

szemmozgáshoz szükséges tevékenységekről pedig a percepció fejlesztésénél beszéltünk. Számos gyermek úgy érkezik az iskolába, hogy ezek a készségei megfelelően fejlettek ahhoz, hogy képesek legyenek alakok lemásolására, egyszerű képek rajzolására és festésére, s talán még ahhoz is elég fejlettek ezek a készségek, hogy elkezdjen írni tanulni. Fontos tehát felmérnünk, hogy melyik gyermeknek van szüksége ilyen jellegű fejlesztésre.

4. *Verbális fejlesztés*

1. A tárgyak megnevezése

A lakásban, az óvodában és a közvetlen környezetben található tárgyak megnevezése:

- **Ruházat:**

zokni, trikó, cipő, papucs, csizma, nadrág, farmernadrág, ruha, szoknya, ing, blúz, nyakkendő, kardigán, pulóver, dzseki, kabát, anorák, esőkabát, mellény, bugyi, fürdőruha (testséma)

- **Testrészek:**

törzs, fej, arc, szem, fül, orr, száj, ajak, fogak, nyelv, szemhéj, szempilla, szemöldök, homlok, haj, áll, orca, orrlyuk, nyak, váll, mellkas, gyomor, kar, kéz, ujjak, hüvelykujj, könyök, csukló, tenyér, köröm, ujjpercek, derék, csípő, lábszár, lábfej, sarok, comb, hát, térd, (testséma).

- **Cselekvések:**

sétál, gyalogol, menetel, szalad, szökdécsel, ugrándozik, lép, áll, elindul, mozog, elkezd, megáll, ül, fekszik, térdel, csúszik, (fel) mászik, kúszik, siklik, megcsúszik, csavar, hajlít, görbít, vágat, görbül, elterül, elnyúlik, elernyed, kanyarodik, felemel, leenged, lehúz, lesüllyeszt, lehalkít, tompít, beborul, pipiskedik, előrehalad, hátrál, taszít, hajt, húz, von, üt, ránt, dob, visszapattan, fog, rúg(dalózik), keresztez, megfordul, fon, sodor, fordít, bukfacezik, csöppen(t), koppint, tapsol, kiabál, fütyül, izeg, mozog, nyit, zár, dörzsöl, csurog, morajlik, tétovázik, sűrög-forog, mormol, beszélget, cseveg, fecseg, figyel (testvázlat nagy és finommozgások).

2. Térbeli viszonyok

- Irányok:

főnt, lent, alatt, át, keresztül, fel, hátra, fölött, fölé, rá, felé, előre, oldalt, jobbra, balra, végig, mindenfelé, körös-körül, felől, után, körül, köré, közel (valamihez), messzire, távol valamitől, emelkedő, felfelé haladó, süllyedő, lefelé haladó,

közelebb, távolabb, keresztben, magasabban, alacsonyabban.

(Nagy és finommozgás készségek, testséma, lateralitás, vizuális diszkrimináció, sorozatba rendezés, stb.).

- Helyzet:

-on, -en, -ön, -ról, -ről, -ból, -ből, -ban, -ben, kívül, belül, tetején, alján, közepén, középpontjában, között, fölé, felett, alá, lent, alul, alatt, lejjebb, le, túl, át, keresztül, előtt, mögött, mellett, együtt, valamire vonatkozóan, vízszintesen,

magasan, alacsonyan, balról, jobbról, első, második, stb., utolsó, itt, ott, kívül, belül. (Nagy és finommozgások, testséma, lateralitás, időbeli sorrendiség, sorozat.)

- Idő:

most, után, előbb, később, hamarosan, nappal, éjszaka, délelőtt, délután, este, hét, hónap, év, tél, tavasz, nyár, ősz, húsvét karácsony, kezdődik, befejeződik.

(Időbeli sorrendiség, nagy és finommozgások.)

3. Osztályozás

- Alapformák:

Kör, körül, körbe, négyzet, téglalap alakú, ovális, hurkos, háromszögletű, kereszt, csillag, négyoldalú, vonal, pont, egyenes, görbe vonalú, cikcakk, csúcs, sarok, oldal, él, hajlás, ferde.

Az említett kifejezéseket mindig manuális, mozgásos tevékenységekhez kötötten használjuk.

- Alapszínek:

piros, kék, sárga, zöld, fekete, fehér, barna, narancssárga, rózsaszín, bíbor (ibolya).

- Méret, hasonlóság, különbözőség, ellentétesség:

Nagy, kicsi, hatalmas, apró, több, kevesebb, gyors, lassú, sebes, magas, alacsony, kövér, sovány, széles, keskeny, alsó, felső, hangos, halk, csendes, édes,

savanyú, kellemes, érdes, finom, tele, üres, nehéz, könnyű, lágy, kemény, azonos, különböző, hasonló, eltérő, világos, sötét, az összes, néhány, elég egyenlő.

(Sorozat, auditív-vizuális diszkrimináció, tapintás, gondolkodás, alap számfogalom.)

- **A Komplex Prevenció óvodai Program tartalma**

Nevelési programunk fő törekvése, hogy a tanulási képességek célzott fejlesztésével minden gyermeket lehetőségeihez mértén felkészítsünk a zökkenőmentes iskolakezdésre, az iskolai beilleszkedésre.

A Komplex Prevenció óvodai Program tartalmi kidolgozásánál a gyermek alapvető megnyilvánulási módjára és fő tevékenységi formájára a **mozgásra és játékra alapozva** szervezzük a főbb nevelési területeken végzendő pedagógiai és pszichológiai feladatokat. A Komplex Prevenció óvodai Program nevelési keretét egyfelől a **gyermek természetes megnyilvánulási formái**, másfelől **az óvoda kultúraátadó hatásrendszerének együttese, kölcsönössége, harmóniája határozza meg.**

- **Természetes gyermeki megnyilvánulások**

- **MOZGÁS**

A mozgás a gyermek legtermészetesebb megnyilvánulási formája. A mozgás fejlődését a születéstől a kisgyermekkorig általában figyelemmel kísérik, fontosnak tartják. Köztudott ugyanis az a tény, hogy ebben az életszakaszban a gyermek mozgásának fejlettsége képet ad általános fejlettségi szintjéről, a fejlődés tempójáról. A szülők ekkor még figyelik, hogy mikor fordul meg, mikor nyúl a tárgyak után, mikor ül-áll fel, mikor kezd járni. A járás megtanulása után azonban már általában kevesebb figyelmet fordítanak erre a területre.

Prevenció programunkban alapvető szerepe van a mozgásfejlődés folyamatos nyomon követésének, megsegítésének. A járás megtanulása után kiszélesednek a gyermek mozgáslehetőségei, ezáltal gazdagodnak tapasztalatai. A folyamatos gyakorlás során mozgása fejlődik, minőségi változáson megy keresztül. Ezek a változások a gyermek egésznap tevékenységében megfigyelhetők. Ennek nyomon követése, regisztrálása fontos feladat. A fejlődést segíteni ugyanis csak a meglévő szinthez igazodva lehet.

A mozgás az óvodáskor egész időszakában jelentős szerepet tölt be a 3-7 éves gyermekek fejlődésében. Ebben az életkorban a gyermekek leginkább a mozgás, a tevékenység által szereznek információt környezetükről.

Programunkban a mozgásfejlesztést igen tágan értelmezzük. Az aktív nagymozgásoktól kezdve a finommotoros manipulációig mindent magába foglal és

az egész személyiség fejlődését elősegíti. Kedvezően befolyásolja az értelmi és a szociális képességek alakulását is.

Hatása az értelmi képességek fejlődésére

- A mozgásos játékok, gyakorlatok téri helyzetek felidézésével fejlődik a gyermekek vizuális memóriája.
- A testrészek, téri irányok, formák bemozgásával, megismerésével, megnevezésével bővülnek a térről való ismereteik, fejlődik térészlelésük, gyarapodik szókincsük.
- A megnevezett, látott és elvégzett cselekvések, mozgások elősegítik a különböző észlelési területek integrációját, a keresztcsatornák és a fogalomalkotás fejlődését is.

Hatása a szociális képességek fejlődésére

- A saját testének és mozgásos képességeinek a megismerése segíti az "éntudat" fejlődését a "szociális én" erősödését.
- A közös örömmel végzett mozgás közben társas kapcsolatai kiszélesednek. A társakhoz való alkalmazkodás közben fejlődik önuralmuk, együttműködő és tolerancia képességük. Lehetőségük nyílik különböző viselkedésminták tanulására.
- A mozgásos versengések során átélik a sikert és a kudarcot egyaránt. Így tanulják ezeknek a kezelését, elviselését.

Programunkban a mozgáson keresztül pedagógiai és pszichológiai feladatokat egyaránt megvalósítunk. A Prevenciós mozgásfejlesztő program fő feladatait - a nagymozgások, szem-kéz-láb koordináció, egyensúlyérzék, finommotorika fejlesztését - természetes módon építjük be a gyermekek tevékenységébe.

Tehát nem erőltetett fejlesztésről, hanem a pedagógiai célokhoz igazodva a fejlesztési lehetőségek megkereséséről van szó.

A mozgásfejlesztés fő feladatai

- A gyermekek természetes mozgáskedvének megőrzése, a mozgás megszerettetése.
- A rendszeres mozgással egy egészséges életvitel kialakítása.

- A mozgástapasztalatok bővítése, sok gyakorlással, a mozgáskészség alakítása.
- A testi képességek, fizikai erőnlét fejlesztése. (kondicionális, koordinációs)
- Mozgáson keresztül az értelmi struktúrák és a szociális képességek fejlesztése.

A mozgás sokoldalú tevékenység és feladatrendszere az egész óvodai életet átszövi. A testnevelési foglalkozásokon túl jelen van a szabad játékban, a környezeti és esztétikai nevelés, valamint a gondozási és önkiszolgáló tevékenységekben is.

Kiemelt mozgásfejlesztés két területen valósul meg.

A **szabad játékban** a gyermekek spontán, természetes mozgása közben, a **kötelező testnevelési foglalkozáson**.

• Mozgásfejlesztés a szabad játékban

Az óvodába kerülő egészséges gyermekek szeretnek ugrándozni, futkározni, csúszni-mászni, manipulálni, vagyis mozogni. Az őket körülvevő felnőttek szemléletétől és a megfelelő feltételek megteremtésétől függ, hogy megmarad-e természetes mozgáskedvük. Fontos feladatunk, hogy megőrizzük, ha szükséges, felkeltsük ezt a mozgáskedvet és tudatosan építsünk rá. Ehhez szükséges az óvodapedagógusok szemléletének alakítása. Lényeges a megfelelő motiváció, a mozgásra inspiráló biztonságos környezet kialakítása, a mozgásos tevékenységek pozitív megerősítése, a szükséges és elégséges szabályok megtanítása.

A gyermekek napirendjét úgy kell kialakítani, hogy egész nap biztosítsunk számukra megfelelő helyet és eszközöket a mozgásos tevékenységekre a csoportszobában és az udvaron egyaránt. Az eszközök és tevékenységek kiválasztásánál a **gyermekek életkorához, fejlettségi szintjéhez és a csoport összetételéhez igazodjunk**.

A **3-4 éveseknél a természetes nagymozgások** fejlődését kívánjuk segíteni. Ezért leginkább a csúszáshoz, bújáshoz, mászáshoz szükséges eszközöket kell biztosítanunk a csoportszobában is. Ezek az eszközök lehetnek a "Mászóház" csúszdával, létrával ellátva, a Greiswald egy-egy elemének kombinációja, de akár tornaszőnyegek és a csoportszoba asztalai is felhasználhatók erre a célra. Ebben az életkorban a gyermekek gyakran kezdeményeznek csúszó-mászó-bújó játékokat. Gondoljunk csak a kicsik által kedvelt asztal alatt bujkáló állatokat utánzó játékokra.

4-5 éves korban nagyobb hangsúlyt kap a **szem-kéz, szem-láb koordináció** és az **egyensúlyérzék** fejlesztése. A szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztését szolgálják a különböző célbadobó játékok, a kugli, az ugróiskola, ugrókötelezés, valamint a manipulációs barkácsoló tevékenységek is.

Az **egyensúly fejlesztése a szabad játékban** leginkább a belső fülben lévő vesztibuláris központ spontán ingerlésével történik, hintázó, ringató, pörgő mozgások közben. Főként az AYRES terápia alkalmazza ezt a szenzoros integráció fejlesztésére.

Erre a célra nagyon jól használhatók a különböző hinták, a Body Roll, a nagy fizioterápiás labda, a füles labda, az ugróasztal, a lépegető, az elefánt talp, a billenő forgókorong, stb.

5-6-7 éves korban a **finommotorika** fejlesztésére kell a legnagyobb hangsúlyt fektetni. A játékban nagyon sok lehetőség nyílik ennek a spontán fejlesztésére, pl. ábrázolási technikák gyakorlása: tépés, vágás, varrás, apró gyöngy fűzése, kicsi elemekből építés, konstruálás, baba öltöztetés, barkácsolás, stb.

Ezekhez a tevékenységekhez a helyet a csoportszoba rendszeres átrendezésével tudjuk biztosítani. Ezért jó, ha mobil, könnyen mozgatható bútorokat és kiegészítő eszközöket szerzünk be. Ha lehetőségünk van rá, használjuk fel mozgásos tevékenységekre a csoporthoz tartozó kisebb helyiségeket is (pl. öltöző), természetesen csak akkor, ha a gyermekek felügyelete itt is biztosított.

Az udvaron is használjunk ki minden lehetőséget és helyet a szabad mozgásra. Engedjük meg, hogy a megfelelő méretű fára felmászhasznassanak. Vigyünk ki az udvarra is a testnevelési foglalkozáson használt eszközöket (pl. labdák, ugrókötelek füles labdák, stb.)

Célszerű egy sport udvarrész kialakítása, ahol óvodapedagógusi felügyelet mellett a sokoldalú mozgásfejlődést segítő felszerelések és eszközök mindig a gyermekek rendelkezésére állnak.

A gyermekek mozgásfejlesztésére ma már nagyon sok korszerű eszköz áll rendelkezésre. A sokoldalú mozgásfejlesztés elsősorban az óvodapedagógus szemléletétől függ. Egyszerű, a természetben található és házilag készített eszközökkel is jó eredményeket érhetünk el, ha tudatosan és hittel végezzük munkánkat. **A szabad játéktevékenységben célunk az, hogy minden gyermek megtalálja a fejlettségének, érdeklődésének, temperamentumának legmegfelelőbb tevékenységet.**

A gyermekek mozgásigénye különböző. Nagyon fontos, hogy a nagyobb, aktívabb mozgást és a nyugodt tevékenységet kedvelő gyermekek megtanuljanak egymáshoz alkalmazkodni, tartsák tiszteletben egymást.

Ehhez elengedhetetlen bizonyos alapvető szabályok megtanítása, betartása. A megfelelő, nem túl sok szabályozásra a gyermekeknek is szükségük van. Ezek

alapján, ehhez igazodva mérik be kompetencia határaikat. Túl sok szabály betartására azonban még nem képesek. Ha túl vannak szabályozva, nem tudnak szelektálni és a legfontosabbakat sem tartják be. Meggyőződésünk, hogy a kellemes légkörben, jól szervezett mozgásos tevékenységekben a gyermekek örömmel vesznek részt. A sikeresen jó hangulatú tevékenység a gyermekek számára pozitív élményt nyújt, ez újabb cselekvésre készíteti őket. Így a mozgás természetesen beépül a gyermek spontán tevékenységeibe, szokássá, igénnyé válik. A rendszeres mozgás során fejlődnek pszichikai, testi, értelmi és szociális képességei, ezek eredményeként egészségesebb lesz.

- **Mozgásfejlesztés a testnevelési foglalkozásokon és a mindennapi testnevelésen:**

A testnevelési foglalkozások anyaga az atlétikai, torna, játékjellegű fő gyakorlatokból tevődik össze. **A játékot a játékoságot alapvető eszközként értelmezzük és alkalmazzuk a testnevelésben.** A játék egy foglalkozáson belül sokszor megjelenik, a feladattól függően hol mint eszköz, hol mint cél. A testnevelési foglalkozások során teremtünk alkalmat speciális gyakorlatok beiktatásával a testalkati deformitások megelőzésére is (lábboltozat erősítés, gerinctorna).

A testnevelési anyag éves elrendezésénél a didaktikai és pszichológiai szempontok mellett jó, ha gondolunk helyi adottságokra és az időjárás változásaira is.

Az atlétikai gyakorlatokat (futások, ugrások, dobások) lehetőség szerint olyan időszakra tervezzük, amikor biztos, hogy a szabadban végezhetjük.

Az egyes foglalkozások megtervezésénél mindig figyelembe kell venni a csoport általános fejlettségét, a fejlődés ütemét. Ehhez igazodva kell eldöntenünk az egyes mozgásformák ismétlésének a számát.

Fontos, hogy a mozgásos anyaghoz természetesen igazodjanak a prevenció program fejlesztési feladatai. Ehhez átgondolt tudatos tervezésre van szükség. A foglalkozások bevezetésénél mindig lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a gyermekek egyéni tempójuknak megfelelően sokat gyakorolhassák a különböző mozgásokat. A különböző nehézségű differenciált feladatok adásával segítsük elő, hogy minden gyermek megtalálja a képességeinek legmegfelelőbb mozgásos feladatokat. A feladat ne legyen se túl könnyű, se túl nehéz, mert a túl könnyű nem készíteti erőfeszítésre, a túl nehéz viszont gátlásokat okoz.

A gyermek számára a megfelelő nehézségű gyakorlat kiválasztása nem csak a mozgásos képességeit fejleszti, hanem képet ad önismeretéről is. A feladatok végrehajtásánál nem az az elsődleges célunk, hogy a gyermekek tökéletesen kivitelezve végezzék el a gyakorlatokat. Elsősorban olyan készségeket és képességeket akarunk kialakítani, amelyek majd elősegítik az egyre pontosabb mozgás elvégzését is. Természetesen megmutatjuk a helyes mintát,

ösztönözzük és biztatjuk a gyermekeket az esztétikus, pontos mozgásra. Ezt azonban soha nem elmarasztalva, hanem mindig a pozitívumokat kiemelve tesszük.

A testnevelési foglalkozáson javasoljuk a kéziszeres gyakori használatát. Ezek jól szolgálják a fejlesztési célkitűzéseket és változatosabbá, érdekesebbé teszik a foglalkozásokat a gyermekek számára. A kéziszeres közül kiemelnénk a labdát, amit nagyon szeretnek a gyermekek és sok játékos és nagyon hatékony mozgás végezhető vele. Különböző méretekben érdemes beszerezni.

A foglalkozások szervezésénél az is fontos szempont, hogy a gyermekek a legkevesebb várakozási idővel, folyamatosan mozogjanak, ehhez az együttes foglalkoztatási formát javasoljuk. Amíg lehetőség van rá, a szabadban tornázzunk. A rendszeresen szervezett foglalkozásokon nagy lehetőség van a fejlesztő program feladatainak fokozatos és természetes megvalósítására. **A mozgásfejlesztő program és a testséma fejlesztés valamennyi feladata beépíthető a testnevelési foglalkozásokba.** Az észlelés területéről a következő feladatok beépítésére van lehetőség:

- Alaklátás, formaállandóság fejlesztése: forma alakítás mozgással, különböző alakzatok végigmozgása, körbemozgása.
- Kinesztetikus mozgásészlelés fejlesztése: behunyt szemmel bizonyos mozgások végzése, feszülés és elernyedés érzékeltetése.
- Térészlelés fejlesztése: alapvető térirányok megismerése saját testének közvetítésével.

A **verbális fejlesztő** programból a testrészek, helyzetek, mozgások, téri irányok pontos és gyakori megnevezésére van mód.

A foglalkozások megtervezésénél fontos, hogy a fejlesztő feladatok természetesen illeszkedjenek a testnevelés anyagához. Tudjuk, hogy a gyermekekkel sok mindent meg lehet tanítani, de fejlődésüket csak akkor segítjük, ha a megfelelő időben a megfelelő tevékenységeket végeztetjük velük.

A **3-4 évesek** testnevelési anyaga nagyrészt a **természetes mozgásokat** tartalmazza. Ezért ennél a korosztálynál a nagymozgások fejlesztése kiemelt feladat. Pl. különböző járások, futások, csúszások, mászások talajon, szereken, tárgy alatt vagy fölött, szer megkerülésével, stb. Az egészséges személyiség fejlődéséhez hozzátartozik, hogy a gyermeknek önmagáról egyre pontosabb információi legyenek. A testnevelési foglalkozáson a legtermészetesebb módon ismerkedhet testrészeivel és azok funkcióival. Ezért alkalmazható jól a **testséma fejlesztő programból a**

- testrészek ismeretét célzó gyakorlatok, pl. "járjatok a sarkatokon!", "ütögessétek a talpatokat a földhöz!", stb.,
- tárgyhöz viszonyított testhelyzetek gyakorlása, pl. "Álljatok a babzsák mögé! Hasaljatok a padra!", stb.,

- test személyi zónájának alakítása, pl. "Emeljétek a babzsákot a fejetek fölé, vegyétek át a másik kezetekbe!"

Ebben az életkorban külön nem tervezzük az észlelés fejlesztését, hiszen a nagymozgások végrehajtása közben spontán fejlődik.

4-5 éves korban a mozgásfejlesztésből már nagyobb szerepet kap a **tér mozgásos megismerése**. Ennek érdekében sok olyan gyakorlatot kell tervezni, amikor különböző irányokban végeznek mozgásokat és különböző formákat mozognak be. Pl. futás, jelre sorakozás az óvodapedagógus előtt (az óvodapedagógus a helyzetét mindig változtatja) szökdelés padok körül, fák között hullámvonalban. Elhelyezkedés különböző szereken, formákban.

A mozgásfejlesztésnél ezen kívül előtérbe kerül:

Az egyensúlyérzék fejlesztése, pl. különböző mozgások végzése emelt felületen, forgások, fordulatok, testhelyzetváltozások, futás közbeni megállások.

Szem-kéz, szem-láb koordinációt fejlesztő gyakorlatok, pl. babzsák feldobása, elkapása, célba dobás, egyensúlyozó járás létra fokai között, célba ugrás.

A **testséma fejlesztő** programból kiemelt helyet kap az **oldalosság** tanítása. A kicsiknél még csak az "egyik-másik" megkülönböztetést használjuk. Itt már a "jobb-bal" kifejezéseket is, de a csuklójukon lévő jelhez igazodva. Pl. "Emeljétek fel a szalagos jobb kezeteiket!"

A csukló megjelölése a kezességtől független. A pontos eligazodás miatt azonban fontos, hogy mindig ugyanarra az oldalra kerüljön a szalag.

Az észlelés fejlesztése is megjelenik a 4-5 éveseknél, de még mindig nem kiemelt feladatként.

Az **5-6-7 éveseknél** azonban az **észlelés fejlesztése** lesz a legcéltzottabb.

Ebben az életkorban az alaklítás, formaállandóság fejlesztésére tervezhetünk sok gyakorlatot. Ezek közül egyes gyakorlatok csukott szemmel is elvégezhetők. Pl. labdagurítás a test körül jobb és bal kézzel, csukott szemmel is. Körforma kialakítása szalaglengetéssel, karkörzéssel test előtt, test mellett, csukott szemmel is.

Új feladatként jelentkezik a **finommotorika** fejlesztése. Ez nagyon lényeges fejlesztési terület, mivel a finommotoros koordináció az írás megtanulásának elengedhetetlen feltétele. Testnevelési foglalkozáson ezt természetes módon a szerek különböző fogásmódjával, kisebb testrészekkel végzett mozgásokkal lehet fejleszteni. Nagyon jól használhatók erre a célra a különböző méretű labdák, botok, szalagok.

Pl. Bot fogása marokkal alulról - felülről, szalag fogása két ujjal, marokkal. Labda gurítása ujjakkal. Minden ujjal egyszerre, majd külön-külön. Szalag lengetése csak a csukló mozgásával, stb.

A foglalkozáson lehetőség nyílik a **keresztcsatornák** fejlesztésére is. A bemutatott gyakorlatokat látják, hallják a tevékenység pontos megnevezését és elvégzik a látott, hallott feladatokat.

Programunkban az óvodai testnevelés szerves része a **mindennapi frissítő torna** is. Ezt minden korcsoportban naponta legalább egyszer, 10-20 perces időtartammal szervezzük meg. E tevékenység napirendbe illesztését mindenki maga dönti el. Jó gyakorlatnak bizonyult a délelőtti játék utáni időszak, mielőtt a gyerekek kimennek levegőzni. Ha lehetőség van rá, megfelelő időben, ruházatban ezt is a szabadban, jó levegőn tartjuk.

A mindennapos testnevelés anyagát elsősorban a mozgásos játékok adják, kiegészülve egy-egy gimnasztikai gyakorlattal. A játékokat céltudatosan a kötelező foglalkozásokhoz és a korosztály számára legmegfelelőbb fejlesztési feladatokhoz igazodva válasszuk ki.

Ha rendszeresen és megfelelően szervezzük ezt a tevékenységet, akkor a gyermekek szívesen és örömmel vesznek részt benne. Igénnyé, majd szokássá válik a mindennapi mozgás. Lesznek kedvenc mozgásos játékaik, amelyek eljátszását napközben maguk is kezdeményezik. Az örömmel, jó hangulatban végzett játékok jó lehetőséget nyújtanak a fejlesztő program egy-egy feladatának megvalósításához, társas kapcsolatok alakulásához is. Pl. futó - fogó játékokkal a nagymozgások és a térészlelés fejlesztése.

Labdajátékokkal a szem-kéz, szem-láb koordináció és a finommotorika fejlesztése. A játékok, térformák felidézésével lehetőség nyílik vizuális, verbális memóriájuk fejlesztésére, valamint szókincsük gyarapítására.

A mozgásfejlesztésben meghatározó:

- A spontán érzelmi motivációkra építünk, az egyéni fejlettséget figyelembe véve.
- A foglalkozásokon a gyermekek jó hangulatban, jó közérzettel vegyenek részt, ne hajtsuk túl a versengést.
- Biztosítsuk a gyermekek megfelelő terhelését az aktivitási szintek változtatásával.
- Az ily módon kiváltott fizikai aktivitás előhívja és erősíti a szellemi aktivitást is.
- **JÁTÉK**

1.A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul

ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

2. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

3. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

4. A játékhoz megfelelő helyre, esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportléghő, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

5. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

• A játék szerepe a fejlődésben

A természetes gyermeki megnyilvánulások sorában a két legfontosabb a mozgás és a játék látszik óriási dominanciával uralni a gyermek kisgyermekkorai fejlődését. A gyermek 0-8 éves élettörténete egy egységes fejlődési láncolat, ahol a fejlődés folyamatossága jól követhető. A korai fejlődési sajátosságok nagy mértékben meghatározzák az idegrendszer számos működési sajátosságát, amelyek a későbbiekben (pl. óvodáskorban) nemcsak a korai tanulás, hanem a szándékos iskolai tanulási-elsajátítási folyamatok sikerességét is befolyásolják. A játék fejlődése a fejlődés egészének tükré. Akár a játék fejlődésének pedagógiai szemléletében, akár a pszichikus funkciók fejlődésének szemléletében gondolkodunk, a játék által követhetővé válik a fejlődés szenzomotoros, művelet előtti, műveleti szakaszainak minden lépése. A szakaszok ismeretén túl a játék teszi megfigyelhetővé azokat a minőségi ugrásokat, amelyek ugyan nem a szakaszok határai, hanem inkább egy bizonyos fejlődési folyamatosság lassú átmintázódásának elemei.

A mozgás, a testséma és az én megismerése, a percepció, a gondolkodás, azon belül a fogalmi gondolkodás és a beszédfolyamatok, a kommunikáció fejlődése mind- mind játékba ágyazódik.

A játék saját útja más szempontból osztályoz, de mind a szocializációt, mind az értelmi fejlődést egyaránt tükrözi. Az egyszerű gyakorló, majd utánzó játékoktól vezet a szimbolikus játékokon keresztül a szabályjátékok világába, de ez az út csak elvi hierarchia, a gyakorló játék soha nem hal el, a szimbolikus játékok nagy időszakában már megtalálhatóak az egyszerűbb szabályjátékok. Az egyidejűségben rejlik a játék színességének titka, lehet valami nagymozgásos, tűnhetne gyakorlónak, de ugyanakkor szimbolikus és szabály által vezérelt is egyszerre.

A játék szerepe az idegrendszer fejlődésében

A játék a gyermek fejlődésében alapvető jelentőségű, semmi mással nem helyettesíthető tevékenységi forma. A tudomány jelenlegi állása szerint bizonyított, hogy a magasan szervezett idegrendszer fejlődésének a játék feltétele, szervező (organizáló) és összerendező (integráló) funkciója. Ennek bizonyítékai nemcsak elvi jelentőségűek, hanem az óvodai élet mindennapjaiban is meghatározóak. Az óvodai nevelés tartalmának a játékra építettség az egyik legfontosabb sajátossága. Az óvodai nevelés országos alapprogramjának elvei szerint a játék semmi mással nem helyettesíthető gyermeki tevékenység. Ennek szellemében a játék az óvodai nevelés rendszerén belül fundamentális, mindent átható jelentőséggel bír. A Komplex Prevenció óvodai Program elvei szerint a mozgás, a játék, és a kultúraátadás hármas keretében elrendezhető az óvodai nevelés teljes cél és

feladatrendszere, megvalósul a törvény által kitűzött elvek összessége és segíti abban a gyermekek fejlődését, hogy kialakulhasson az iskolai életre való felkészültségük. A korai fejlődés folyamatait (az iskolás kor előtti időszakra értendő) a Komplex Prevenció óvodai Program oly módon segíti, hogy a természetes fejlődési koegzisztenciák és az egyéni sajátosságok szabad megnyilvánulásai mögött ne rejtessenek fejlődési rizikók, fejlődési zavarok, fejlődési megrekedések, amelyek csak az iskolás korban manifesztálódnak.

A **neurológiai hátrányokkal** rendelkező gyerekek (amely pontosabban neurohormonális szabályozást jelent), olyan segítséget kaphassanak, hogy saját problémáikhoz mérten korrekció, kompenzáció történjen, tehát a veszélyeztetettség csökkenhessen, valamint a későbbi nehézségek súlyosabbá válásának elejét vegyük. Ennek értelmében beszélünk a játék prevencióban betöltött szerepéről.

Mind a fejlődésnek, mind a fejlesztésnek feltétele a gyermek saját aktív tevékenysége. Önkéntes, örömmel végzett tevékenységi formáiban kreatív ötleteinek szabad kipróbálási lehetőségei biztosítottak

A fejlődő idegrendszer egészséges megnyilvánulása a játék, ennek hiánya vagy különleges sajátosságai azonnal jelzik a fejlődés bármely problémáját. Azon a szinten, hogy a fejlődésben milyen élményreakciók és milyen zavarok fordulhatnak elő, az óvodapedagógusnak is jártasnak kell lennie, mert sokszor neki kell nagyon óvatosan, udvariasan felhívnia a szülő figyelmét arra, hogy a kisgyermek játéka hosszabb idő óta (az 1-3 hónap az ált.) el nem múlt sajátosságokat mutat, tehát már nem aktuális élményfeldolgozásról, hanem esetleg fejlődési zavarról van szó. Napjainkban sajnos, mivel a természetes lassú életritmus felborult, a városban, ipari környezetben, és sokszor nagyon rossz körülmények között élő szülők gyermekei halmozott problémákkal küzdenek. Genetikai hajlamuk van valamire, és/vagy rizikótényezőkkel terheli őket fejlődésük a magzati életben, sok esetben koraszülés történik és/vagy a szülés körüli események is növelik a fejlődési rizikót. A kisgyermek fejlődésének számos problémája szerzett és veleszületett és sok esetben a környezet problémái is hozzájárulnak. Hátrányos helyzetben a helytelen táplálkozás, mérgezett levegő, alváshiány, kiegyensúlyozatlan életrend, szeretethiány, elhanyagolás, stb. A valódi, elsődleges biológiai okokból lesznek másodlagos biológiai okok, amelyek másodlagosan, harmadlagosan, stb. hívhatnak elő környezeti befolyásokat, de a környezet maga is lehet elsődlegesen károsító tényező. Az óvodai nevelésnek optimális esetben három-négy éves időtartamban van lehetősége arra, hogy észrevegye a veleszületett, szerzett, kombinált problémákat és úgy segítse a kisgyermek fejlődését, hogy indirekt és kevésbé direkt eszközökkel tudja befolyásolni a fejlődés folyamatát, úgy tudja fejleszteni a gyermeket, hogy a kisgyermeknevelés elveit (az iskoláskor előtti nevelés : 0-6 év, más értelmezésekben 0-8 év) ne sértse, és a gyermeki játékok se csorbuljanak.

A játék és a mozgás, valamint a kultúraátadás úgy hatják át egymást, hogy a gyermeki tevékenységek két legfontosabbika adja a program két fő tengelyét, a felnőtt tudattal kialakuló kölcsönhatásokban gyarapszik mindazokkal a mutatókkal a kisgyermek fejlődése, ahol a mintakövetésnek, a modellkövetésnek, az interakciónak, tranzakciónak nagy szerepe van. Természetesen az óvodai élet minden elemében komplex helyzetekkel találkozunk. Sokszor az életesemény bonyolultsága miatt nincs is értelme elemezni, mi ebben mozgás, mi a játék és mi a kultúraátadás mozgásos, játékosággal átítatott életmódszervezése).

- Ennek pillanatnyi példája egy mozgás humoros kontextusba helyezése, pár perces példája egy énekes játék lefutó aktusainak sora, egy még mindig rövidtávú, de a kisgyermek idegrendszerének fejlődése szempontjából kiemelt jelentőségű, 10-20 perces aktusai, amelyek a kapacitásokat a leginkább fejlesztik, pl. egy szerepjáték fenntartása és a munkamemória, figyelem, szenzomotorium, stb. összerendeződése tekintetében kiemelt fontosságú. Ugyanúgy óriási jelentőséggel bír

ennek szociális vetületeiben is, ahol a gyerekek egymásra figyelnek, emlékeznek és igazodnak a másik által vitt szerep sajátosságaihoz, a kimondott, megformált figurához, fejlődik kitartásuk, toleranciájuk, többszemponútú gondolkodásuk. Tovább vezetve a gondolatsort, a mozgás, a játék a kultúraátadás egyre hosszabb távú szerveződése, mint egy kirándulás, egy ünnep, egy bábelőadás, amely jóval tovább "él". A szokásrendszerrel, az események napi ritmusaival, és mindennapos ismétlődéseivel egyre inkább a kultúraátadás felé billen a dominancia. Az egészes keret és a belerendeződő epizódok együtt lesznek fontosak. Ilyen például egy karácsonyi előkészület, az advent időszaka, a befőzés őszi, az ültetés, vetés tavaszi időszaka. (A rövidtávúak közül is számos rendeződik ez alá, pl. egy saláta, egy süti, egy karácsonyfadísz elkészülte.)

- Az évkör egy szociális naptárba rendeződik, ennek logikáját a gyermek szubjektív, majd egyre objektívebbé váló időérzékelése, időszámítása szerint éli át.
- **A játék szerepe a nevelési folyamatban**
 - A gyermeknek sajátos világlátása van. Nem kicsinyített felnőtt, meghatározott alkati sajátosságokkal, de nagyon plasztikus, fejlődésre képes idegrendszerrel jön a világra. Már az első élethónapokban, a saját kompetencia körén belül kimutatható a játék iránti vágy, a már ismert, a begyakorolt mozgás, észlelés, hangadás örömszerző ismétlése, variálása. Játék a látvánnyal, a játék a hanggal, a játék a tapintással, játék a történetekkel, stb. adja kezdetét. A játék elválaszthatatlan a mozgástól, vagy éppen a szociális keretektől, személyektől. Teljes mértékben

összedolgozódik a korai tanulás folyamataival, mert sajátos dinamika jön létre, ahol a gyermek idegrendszere pontosan szabályozza, hogy miből mit, mennyit, újat-e vagy a biztonságot nyújtó ismertet preferálja az adott pillanatban. Fejlődésének kulcsa, hogy mindez az érési programhoz rendelődik hozzá.

- Ma már nem tekinthetünk el annak jobb ismeretétől, értésétől, hogy miért fejlődnek másként a lassú és másként a gyors ingerületvezetésű gyerekek, miért fejlődnek másként a fiúk és lányok, miért a balkezes és a jobbkezes gyerekek, vagy miért késhet a domináns kéz, szem, kéz, láb, fül kialakulása, az (agy) laterális dominancia kialakulása.
- Kérdés továbbá, hogy bizonyos gyerekek számára (a normalitás körén belül is) miért megterhelő a társas jelleg, a csoport relatív nagy létszáma. (erre érzékeny gyerekek számára a 15-20 gyermek jelenléte is megterhelő, ami pedig elvben az optimális, de a hivatalos keretszámhoz viszonyítva jóval alacsonyabb létszámot jelent.)

- Eltérő módon fejlődnek a mozgékony, adott esetben a motoros nyugtalansággal rendelkező gyerekek, akiknél pontos figyelmük viszi őket, és akik figyelemzavara lehetetlenné teszi az optimális ütemű fejlődést és az alkalmazkodást. Ezen gyerekek baleseti veszélyeztetettsége jóval nagyobb, az előző dominanciát mutató, ügyes gyerekek veszélykeresők, ingerkeresők, meggondolatlanok és gyorsak, az utóbbi csoport (ügyetlen) esetlenségénél fogva, figyelmetlenségéből eredően van kitéve fokozott veszélynek.

Az óvónő indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.

A játék stimulálása érdekében problémát vet fel, választásra készítő megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad (nem konkrét) vagy serkenti kidolgozását. Szükség esetén segítséget és példát, mintát nyújt. Szabályjátékokat irányítja, irányíthatja.

Fejlődési hátrányaik megszüntetése az óvoda feladata, annál is inkább, mert a percepció és a gondolkodás összerendeződésének szenzitív időszaka az óvodáskorra tevődik, ennek kompenzációja, korrekciója kisiskoláskorban már a megkésettség vagy az akadályozottság feloldásával való küzdelem.

Mindezek a játszó gyermek játékának elsődleges vagy másod-harmadlagos jellemzőiben megmutatkoznak.

• **A játék szerepe a társas kapcsolatok fejlődésében**

A játék áthatja a mindennapos tevékenységeket, nem arról van szó, hogy más tevékenységek játékosá tételével adunk játékos árnyalatot, hanem arról, hogy a mozgás, játék, kultúraátadás szövege, hol tud olyan dominanciává szerveződni, ahol a fő dimenzió a játék, s így minden kritériumában játékként szerveződik. (A gyermek idegrendszere játékként szervezi, rendezi össze.) Ettől válik öngyógyítóvá, fejlesztővé és a problémás gyermekek fejlődésében facilitáló tényezővé.) Épp ezért: a játék szervezi egyé az értelmi, érzelmi és társas folyamatokat. Pl. amíg a többszemponutú gondolkodás lehetetlen, mert a kisgyerek gondolkodása egocentrikus, egyszemponutú, addig a játék főleg gyakorló, utánzó és a társas szerveződés szintjei között, „egymás szemlélése”, „együttmozgás”, „magányos játék csoportban” szinteken találjuk. S ez nem baj, mert játék társas szerveződésének is van érési ideje. S csak folyamatában fejlődik, elősegíteni lehet, siettetni nem !

A gyermek fejlődésének egészes holisztikus szemlélete az irányadó. A játék elválaszthatatlan fejlődés egészétől, elválaszthatatlan a kognitív, az érzelmi, akarati, szociális, társas fejlődéstől. Elválaszthatatlan a mozgástól, a világkép és a tudat kialakulásától. Az éntudat, a kompetencia, az autonómia kialakulása a másik nézőpontjának megértése, előre történő figyelembe vétele, szociális hatékonyság, (modellnyújtás, modellkövetés), a szociabilitás fejlődése formálják a gyermeki tudat szociokognitív, azaz értelmi és szociális összerendezettségét, önszabályzó, alkalmazkodó funkcióit.

- A pszichikus funkciók kognitív hangsúlyú funkciói sem választhatók el egymástól, mert az érzékelés, az észlelés, a figyelem, az emlékezet, a fogalmi gondolkodás (kezdetben a soralkotás, figurális együttesek, kategorizáció, egyszeres, többszörös osztályozás, alá-fölérendelések, megmaradásfogalmak, amelyek megformálják a műveleti gondolkodást), így a műveleti gondolkodás, problémamegoldó gondolkodás, gondolkodási stratégia, kreativitás rendelődhet alá a szó igazi értelmében vett játéktevékenységnek, ahol a valódi viselkedés játék a különböző játéktípusokban érleli össze az értelmi és az érzelmi, akarati, társas funkciókat. Ennek jelentőségére a tudat funkcióinál visszatérünk.
- Mindez a sokszempontúság az idegrendszer három, illetve négy viszonylag független csatornájának, működési egységének függvényeként kezelhetőbb, nem felejtkezve el az egységességről, hiszen látjuk majd, hogy pontosan az összerendezettség adja a hatékony és harmonikus viselkedést. Ezek: a belső leképeződés szintjei, vagyis a cselekvéses, (enactive) ahol a múltbeli tapasztalat a mozgás által vezérelt sémákban, mozgásmintákban sűrűsödik, képi (iconic, melynek magyar fordítása inkább lehetne a képzeti, a szemlélethez kötött), a szimbolikus (symbolic), amely alatt a jelen nem lévő

dolog, gondolati tartalom, vagy fogalmi dominanciát mutató jel, szerep, szabály is ide sorolódik.

- Megkülönböztethető egy negyedik, köztes, magasabbrendű, integratívnak tekinthető működés, amely a tudat működésének minőségi szintjét mutatja, kb. egy-másfél, két évvel később erősödik meg, mint az éntudat. A mentalizáció, a tudásról való tudás és az ehhez kötődő leválasztó mechanizmus biztosítja, hogy a kisgyermek ne a megtévesztő percepciónak higgyen, hanem a hamis vélekedések lehetőségeit felismerje: A tudásról való tudás példája, amikor két kisgyerek különböző vélekedései mutatják, hogy melyik szerezte meg a tudásról való tudás kompetenciáját.
- Példa: egy kisfiú ül velünk a szobában és látja, hogy a Lego-s dobozból kivesszük a Lego-t és egy szappant teszünk bele. A Lego a dobozban szokványos helyzet, az általában igaz. Ez változik meg. Amikor a

szappan kerül a dobozba, egy nem szokványos, de igaz állapot jön létre, a doboz szappant rejt. Ezt a cserét velünk ülő kislány látta, tudja. Készülünk behívni egy kislányt, (de csak beszélgetünk erről) és azt kérdezzük a kislánytól, hogy : "mit gondolsz, ha bejön a kislány, és megkérdezzük tőle, hogy mi van a dobozban, akkor mit fog mondani? (Természetesen nem tesszük ki ennek a helyzetnek a bejövőt, csak latolgatjuk vélekedésének a lehetőségeit és a példa magyarázata kedvéért választjuk széjjel a két szerepet kislányra és kislányra.)

Tehát a velünk ülő kislány válasza kétféle lehet:

- Azt gondolja a kislány, hogy a majd belépő kislány azt mondja, hogy Lego van a dobozban, vagy azt mondja, hogy nem tudja.

Mindkét válasz mentalizált, mert

a, a szokásosra utal, ez is jó válasz a 4-5 éves szinten, illetve

b, ha feltételez cserét, akkor bármi lehet benne, és tudnia kell, hogy a másik nem tudhatja, hogy konkrétan mi került bele. Ez magasabb szint, mint a 4-5 éves átlag vélekedés, azt is mondhatja, hogy valami mást rakhattak bele.

(Tehát jó választás: a, Lego, b, valami más.)

- A mentalizációt nem tartalmazó, csak a pillanatnyi percepciónak engedelmessé szisztematikus hiba, hogy a kislány azt feltételezi, hogy a belépő kislány fogja tudni, hogy a kivett játék helyére szappan került. Holott erről nem tudhat. Ha biztos a szappan ottlétében, akkor nincs leválasztó mechanizmus, nincs a tudásról tudása. Legújabb irodalmi adatok alapján, és hazai ellenőrző vizsgálatok alapján a fejlődésükben megkésett vagy bármilyen szociokognitív éretlenséget mutató gyerekek öt éves korukban még bizonytalanok, vagy nem is értik a problémát, holott jól fejlődő, szociokognitív szempontból érett négy- négy és fél éves gyerekek komolyan gondolkodnak a problémán és az esetek nagy többségében jól döntenek. Fontos szociokognitív mutató ez a gondolati játék az

óvodás kisgyerek szempontjából, a másik nézőpontjának megértése szempontjából. (ilyen vita-aktusok szerepjátékban nap mint nap előfordulhatnak), mert valószínűleg ennek kialakulási folyamatához kötődik a viselkedés és a játék szintjén a szerepjáték társas megosztottsága, a kollaboráció, kooperáció és a szerepmegosztás összehangolódásának folyamata, ahol már viták oldódhatnak meg úgy, hogy nem esik szét a játék.

- A tárgyról való tudás magasabb emeleteként alakul a tudásról való tudás, amely sok eddig is fontosnak tartott mutató háttérében működik a többszempontú gondolkodás felé vezető úton, ahol biztosan követi az éntudat kialakulását de megelőzi, vagy közel párhuzamos az értelmi működések közül a megmaradás fogalmak kialakulásával, amelyekről ma már tudjuk, hogy társas helyzetben, vitában könnyebben kialakulnak.

- Példa: a folyadék mennyiségének megítélésekor, játékban, egy kancsó málna azonos mennyiségeinek különböző formájú poharakba való kiöntésekor a gyerekek vitatkoznak), ezt követően egyéni helyzetben már nem téveszti meg őket a pohár formája, a folyamat visszafordítható számukra: ugyanannyi, mert csak átöntöttük, nem vettünk el belőle, más a pohár alakja, stb. érvek hangozhatnak el.

A társ gondolati tévedésének előzetes feltételezésével olyan összerendezett működéseket tapasztalhatunk, (érhetünk tetten), ahol a gyermek saját nézőpontját és a másik nézőpontjának megfelelő saját belső reprezentációját képes összefüggésbe hozni. Ha működnek a szimbolikus rendszer kezdeti koordinációi, (szimbolikus játék, mentalizáció), akkor fejlődhet tovább a társas kapcsolatok és az értelmi funkciók összerendeződésével. A két éves kor körül kialakuló tárgyállandóság, a három éves körüli énazonosság után soroljuk életkori sajátosságaik rendszerébe a négy éves kor körül szerveződő metareprezentáció, mentalizáció képességét, amellyel a másik szándéka, vélekedése megérthető és ez alapozza a szociokognitív funkciók további fejlődését. (Laslie gondolatmenete alapján.)

- **A játékfajták** szinte mindegyike megjelenik az óvodás életében nem ritkán előfordul a kutató manipuláció, ha ismeretlen mozgásmintát követelő eszköz kerül a kezébe, s ezek nagyon jól fejlesztik a szem-kéz koordinációt, a kezesség- szemesség kialakulását, a hatnak a laterális dominancia kialakulására. Ugyanakkor ott látjuk a gondolkodási stratégiát, sőt annak optimális vezetését feltételező szabályjátékokat, amelyek már a szimbolikus túlsúllyal rendelkezik, bármennyire cselekvéses, vagy képi a játék járulékos sajátosságainak köre. (Bruner gondolatmenete alapján)

Pl. Bohóckártya -játékban egy keresett, de nem ismert figura kérdésekkel történő azonosítása.

A játék lineáris fejlődési sorában a játékfajták linearitása csak a dominanciaformákban lelhető fel, ahány játék, annyi színben keveredik a mozgásos, az észleléses, a szimbolikus, a mentalizált jegyek konkrét megjelenése. Azonban a divergens lehetőségekben fejlődik saját alkotókészsége, amikor a kisgyerek szabadon formál, épít, szerepet játszik, stb. számtalan úton juthat el egy képzet megvalósításához, vagy az utólagos ráismeréshez, mert ez is fontos. (Kezdetben így rajzol, hiszen utólag tulajdonít jelentést.)

A játékok más körében kötött a cél, de ahhoz az esetek többségében a kisgyermek választ utat, vagy megtanul és aztán számtalan ismétléssel, kis variációkkal interiorizál konkrét megoldásokat. Ezt utánzással sajátítja el, de tanulásában nem lehet nem felfedezni a kondicionálást, és a belátásos tanulást sem. Egyik sem alacsonyabbrendű az alkalmazkodás szempontjából, mint

bármely más forma. A kiskézművesség eszközei, a fejlesztő játékok mindkét kategóriába tartozhatnak, tévedés a fejlesztést csak a kötött gondolkodási irányokkal azonosítani.

Illeszkedik ez mindahhoz, hogy a kognitív kérdések társas közegben való megoldása segít az egyén fejlődésében, az egyén érésében. Itt igazolódik vissza a Vigotszkij féle tétel, a tudatok közötti kölcsönhatásnak fontossága, "mit tud a kisgyerek az együttes tevékenységben, amit egyedül még nem képes", ez a fejlődés legközelebbi zónája, ez a potenciális és a reális teljesítmény közötti rés, ebben a helyzetben értékelődik fel a felnőtt kultúraátadó szerepe. Észre kell vegye, hogy mire képes már a kisgyerek, mi a fejlődésének az a stációja, ahol a közös tevékenységek szervezhetők, kezdeményezhetők.

A pszichikus funkciók fejlődésén belül, a viselkedés összességén belül, a személyiség fejlődésén belül más megvilágításba kerül a játék, a tanulás, az utánzás, a gyakorlás, a fejlődés, az egyenlőtlen fejlődés vagy a játékkal szoros összefüggésében mutatkozó impulzivitás, az agresszió, az alkalmazkodási zavarok köre s az óvodás életkor végére kialakuló iskolai életmódra való felkészültség testi, lelki és szociális összerendezettsége. E szempontból a játék sajátosságai, egyéni színei pótolhatatlan információkat nyújtanak, a megismerésnek és az egyéni bánásmód kialakulásának-kialakításának elengedhetetlen feltételei.

Az óvodai életben felértékelődött az egyéni bánásmód, a differenciált nevelés igényes, gyermekcentrikus szemlélete. A mi szemléletünkben az egészséges, harmonikusan fejlődő gyerekek esetében tehetséggondozást, az egyéni színek kibontakoztatását, a kreatív önkifejezés fejlődésének lehetőségét támogatjuk, ehhez adunk érzelmi biztonságot, ingergazdag környezetet és biztosítjuk a szabad játék és korai tanulás minden feltételét.

Bármilyen fejlődési probléma (lásd a fentebb részletezetteket), a korrekció, a kompenzáció, a prevenció elméleti-gyakorlati keretein belül azt támogatjuk, hogy az egyenlőtlen fejlődés, a mozgás, a percepció, a gondolkodás, a viselkedés,

részfunkciózavara, szindróma együtteseinek fennállásakor a plasztikus, fejlődőképes idegrendszer öngyógyító tendenciái erősödhessenek. A feltételek kialakításával, a tevékenységek szervezésével, de elsősorban a gyermek saját aktív tevékenységén keresztül segítjük a fejlődést. (Rogers gondolatmenete alapján.)

A fejlesztés és a fejlődés párosában az érés - fejlődés az elsődleges. A felnőtt munkájának, a fejlesztés irányainak tudatos megválasztásában, a megismerésre való törekvésben, a lehetőségek felismerésében, megválasztásában látjuk jelentőségét. A gyermek a játékában vérmérsékletének, aktuális idegéletteni, érzelmi állapotának megfelelően választ tevékenységi formát, közeledik a

játékok végtelen tárházának valamelyik, számára kedves eleméhez. Fontos a játék, mint folyamat, fontos a játék, mint tárgy, és fontos a játék, mint szabály. Arra figyelünk, hogy az óvoda biztonságos közegében a gyermekeknek érzelmi kötődései alakuljanak felnőttek és a társak iránt, s ebben a közegben a nondirektív eszközök túlsúlyával (szociokognitív összerendezettséggel) vezessük őt fejlődésének útján. Ebben támogat az Óvodai nevelés országos alapprogramja gyermekcentrikus szemléletével.

- **KULTÚRAÁTADÁS**

Kultúraátadás, mely a **gyermek természetes megnyilvánulásaira építve tudatosan átörökíti, közvetíti az örök emberi értékeket**. Komplexitását elsődlegesen a környezet megismerésén keresztül biztosítjuk. Ebben a folyamatban az óvodapedagógus **kiindulópontnak tekinti a természeti és társadalmi környezetből szerzett gyermeki tapasztalatokat, hiszen a környezet a fejlődés forrása**. Ezekre a tapasztalatokra építve, ezeket új élményekkel, ismeretekkel gyarapítva juttatja el a gyermeket egyéni és életkori fejlődési ütemét figyelembe véve magasabb szintre. A családdal való együttnevelés során az óvodapedagógus figyelembe veszi, hogy különböző otthoni környezetből érkeznek óvodai környezetbe a gyermekek. Tekintettel van a családban kialakult kulturális, világnézeti, etnikai hagyományokra, figyelemmel kíséri és elősegíti ezek spontán gyermeki megnyilvánulásait, egymásra való hatását.

- **Egészséges életmód, egészségfejlesztési program**

Az óvodai nevelés egyik **alapvető feladata az óvodáskorú (3-7 éves) gyermek testi és lelki szükségleteinek kielégítése**. Az optimális, a gyermek életkorának megfelelő óvodai életritmus kialakításánál figyelembe kell venni a családi szokásokat. A rendszeresen végzett tevékenységek visszahatnak az életfolyamatokra, feltételei az egészséges testi és szellemi fejlődésnek. Az

egészséges életmódra nevelés területei közé tartozik a gondozás, testi nevelés, egészségvédelem - edzés és a mozgásfejlesztés.

- **Gondozás**

A testi, lelki, szellemi egészség egyik alapvető feltétele a **gyermek testi komfort- érzetének kielégítése**. A gondozási feladatok teljesítése bensőséges gyermek- felnőtt kapcsolatot feltételez. Az önkiszolgáló feladatok elvégzése, a tevékenységek többszöri gyakorlását teszi lehetővé, alakítja a gyermek énképét, segíti önállóvá válásukat. A felnőtt (szülő, óvodapedagógus, dajka) tanítja és gyakoroltatja a napi élethez szükséges szokásokat, melyek egy része az

óvodáskor végére szükségletté válhat. Testápolás, öltözés, étkezés, önkiszolgálás közben természetes módon fejlődik és fejleszthető a gyermek. Mivel minden tevékenységet fokozott szóbeli megerősítés kísér, ezért a napi életritmus megtervezésénél erre is elegendő időt kell biztosítani, hogy mindez nyugodt, kiegyensúlyozott, türelmes légkörben valósulhasson meg. Így nyílik lehetőség a gondozási teendők kultúrtartalmának közvetítésére is (pl. igényükké váljanak a testi és egészségügyi szokások, a tiszta, esztétikus, rendezett megjelenés és környezet, kultúrált étkezés ...).

- **Testi nevelés**

A testi nevelés magába foglalja a gyermek testi szükségleteinek (levegőzés, pihenés, egészséges táplálkozás), természetes mozgásigényének kielégítését, a gyermek egészségének, testi épségének védelmét, edzését. a testi nevelés, egészséges életmódra nevelés hatékonysága maradéktalanul akkor érvényesül, ha a fejlődéshez szükséges optimális környezet lehetőség szerint biztosított (pl. udvar, medence, megfelelő játéktér, játékeszközök ...).

- **Mozgás**

A mozgás jelentős szerepet tölt be az egészséges életmódra nevelésben. A sokféle mozgáslehetőség, melyet a programban biztosítunk, **kedvezően befolyásolja az egész szervezet fejlődését.** Hozzájárul a légző- és keringési rendszer teljesítőképességének, a csont- és izomrendszer teherbíró-képességének növeléséhez. Elősegíti a harmonikus testi-lelki fejlődést, a biológiai egyensúly fenntartását, az egészség megővését. Megfelelő terheléssel, az aktivitási szintek változtatásával a testi képességek fejlődését segíthetjük.

A különböző mozgásformák sokszori gyakorlásával a mozgásokhoz kapcsolódó szabályok megtanulásával egyre biztonságosabban használják a szereket, eszközöket, egyre jobban eligazodnak a térben, így a baleseteket is megelőzhetjük.

A mozgásokhoz kapcsolódó gondozási feladatok elősegítik a helyes higiénés szokások kialakítását is. Az óvodapedagógus feladata, hogy megteremtse a feltételeket a gyermekek egészséges fejlődéséhez. Alapvető feladat, hogy jó levegőjű, tiszta, biztonságos környezetben mozogjanak. Lehetőség szerint mozogjanak a szabadban.

Fontos a megfelelő, kényelmes öltözék a szabadban és a teremben egyaránt.

A rendszeres, örömmel végzett mozgással a gyermekeket az egészséges életvitel kialakítására szoktatjuk és mintát adunk a szülőknek is. Jó ha alkalmanként a szülőkkel közösen mozgásos programokat szervezünk (pl. gyermeknap, játékos családi sportversenyek, stb.), ezzel is pozitívan befolyásoljuk a családi nevelést.

- **Levegőzés**

A levegőztetés élettani hatásán túl elősegíti többek között a hangképző szervek fejlődését, a helyes légzés kialakítását. Az óvodapedagógus törekedjen arra, hogy a mindennapok során lehetőség szerint a **gyermekek minél több tevékenységüket a szabad levegőn végezzék**. A helyi adottságok szerint a játék, étkezés, pihenés, mozgás és a kezdeményezések is a szabadban történjenek.

- **Pihenés**

Legfontosabb a pihenéshez szükséges **nyugodt légkör biztosítása**, (az altatás hangulatához illő mese, halk zene) a gyermekek **egyéni alvásigényének** és szokásainak figyelembevételével a szükséges tárgyi és személyi feltételek megteremtése.

- **Egészséges táplálkozás szokásrendszerének kialakítása**

Az óvoda központi étrendje kiegészíthető programunk szerint vitamindúsabb zöldségekkel, gyümölcsökkel, ezekből a gyermekek által készített ételekkel, italokkal (pl. frissen préselt, magas rosttartalmú gyümölcslevek, gyümölcssaláták, nyomelemeket tartalmazó saláták, ...). A program nagyobb lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek a közösségben megismerkedjenek különböző, számukra eddig ismeretlen ételek ízével, elkészítési módjával, **modellt nyújtva ezzel a családoknak is a korszerűbb táplálkozás kialakításához**.

- **Egészségvédelem, edzés**

A gondozási, a testi nevelési és a mozgásfejlesztési feladatok megfelelő ellátása, megvalósítása elősegíti a **gyermek egészségének megóvását**. Ezen kívül nagy hangsúlyt kell fektetni a higiénés szabályok betartására (pl. környezet tisztántartása, portalanítása, szükség szerint fertőtlenítés, időjárásnak megfelelő réteges öltözködés, a napi tevékenység minél nagyobb részének szabad levegőn való megszervezése, folyamatos levegőcsere, a teremben minél több zöld növény elhelyezése, megfelelő páratartalom biztosítása, nyugtató hatású színharmónia). Mindezek az intézkedések biztosítják a szervezet általános védekezőképességének fokozását, a betegségek megelőzését.

Az óvodapedagógus **fontos feladata** az anamnézis-felvétel közben felderített, ritkán előforduló, az óvodai közösségbe kerülést nem feltétlenül akadályozó betegségek (pl. krupp, allergia, asztmatikus tünetek, lázgörcs, epilepszia, cukorbetegség , ...) regisztrálása, figyelemmel kísérése, alapvető tennivalók

elsajátítása és a gyermek fiziológiás szükségletének biztosítása (pl. étrend helyes betartása), az egészségi állapot egyensúlyban tartásához szükséges környezet megteremtése.

Éves rendszerességgel kerül sor a védőnői-orvosi szűrésekre, melyek lebonyolításában az óvodapedagógusnak vezető szerepe van: megszervezi a vizsgálatokat (idő, hely, ütem), felhívja az orvos figyelmét azokra az eltérésekre, melyek felderítése, kezelése szakorvosi vizsgálatot igényelhet (pl. anyag tartás, mozgásszervi eltérések, érzékszervi funkciók csökkenése, károsodása, érzelmi labilitás, impulzivitás). Az óvodapedagógus a vizsgálatok során helyettesíti a szülőt, megteremti azt a bizalmi légkört, mely az orvos-beteg kapcsolat kialakításához szükséges. Mindezek előfeltétele, hogy a gyermek-óvodapedagógus kapcsolata megfelelő legyen.

A gyermek testi épségének védelme és a baleset-megelőzés magába foglalja a személyi és tárgyi feltételek biztosítását, az eszközök, használati tárgyak ellenőrzését és karbantartását, a hibaforrások megszüntetését. A gyermeki gondolkodásmód sajátosságából, valamint a szenzomotoros koordináció zavaraiából adódóan következnek a tipikus gyermekbalesetek (törések, zúzódások), ezek teszik szükségessé a felnőtt állandó kontrollját, a tevékenységek figyelemmel kísérését. Önmaguk és társaik testi épségének megővésére neveljük a gyermekeket (konfliktuskezelés, tolerancia).

A levegő, víz, napfény együttes hatása biztosítja a gyermekek testi edzettségét. Ennek érdekében lehetőség szerint minél több időt kell a szabadban tölteni, az időjárásnak megfelelő ruházatban. Nyáron az óvoda adottságaihoz alkalmazkodva (tusoló, medence) lehet a víz edző hatását kihasználni. Mindezeknél figyelembe kell venni a gyermekek közötti egyéni különbségeket, egészségi állapotukat. A szabadban töltött idő alatt óvni kell őket a nap káros hatásaitól. A fentiek

megvalósulása hozzájárul a derűs, érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez, így kialakulhat az igény a későbbi egészséges életvitelre.

Az egészséges életmódra nevelés területein a nevelési feladatokba természetes módon integrálhatóak a prevenciós program alábbi feladatai:
Mozgásfejlesztés

Nagymozgások fejlesztése (pl. járás, futás, mászás ...)

Finommotorika fejlesztése (pl. gombolás, evőeszközök, körömkefe használata, vágás, szeletelés, reszelés, ...)

Szem-kéz koordináció fejlesztése (pl. folyadéktöltés, kenyérkenés, fésülködés, gombolás, kötés,...).

Testsémafejlesztés

Testséma kialakítása, testrészek ismerete (pl. öltözés, gyermekek elalvás előtti és ébresztő simogatása, ...).

Meghatározott testrészekre koncentráció (pl. mászókázas, csúszdázás, fürdés).

A test személyi zónájának alakítása (pl. tisztálkodás, öltözés közben a testrészek tudatos megnevezése ...).

Percepció fejlesztés

A környezeti ingerek teljes körű megtapasztalása, az érzékszervek működésének finomítása (pl. ételek íze, színe, illata, tapintása, ruházat tapintása ...).

Térpercepció fejlesztése a rendelkezésre álló tér kihasználása a környezet bemozgásával: (pl. mozgásos játékok, ...).

Térirányok fejlesztése (pl. terítés, ruhaneműk felvétele, fogkefe helyes irányú használata ...).

Verbális fejlesztés

A fentieket tudatosan kíséri a verbális megerősítés (pl. a testrészek, ruhadarabok megnevezése, használati tárgyak ismerete, ...).

• Gyermekek és környezetük:

A gyermek környezetével való kapcsolata mindig a felnőttek közvetítésével valósul meg. Nem elég csak a kapcsolat, hanem a viszony minősége is fontos tényező. A környezet az öröklés mellett a fejlődés egyik potenciális forrása. A környezetet pontosan, valóságszerűen megismerni a cselekvés, a kép, a szó egységében lehet. Ez lehetővé teszi, hogy az évszázadok alatt felhalmozott egyetemes, nemzeti, etnikai értékeket, hagyományokat, szokásokat átadjuk, közvetítsük a gyermekeknek, alapozva aktivitásukra, érdeklődésükre. Ezáltal alakítható, bővíthető, változtatható az óvoda helyi programja, egyéni arculata a helyi

adottságok, sajátosságok figyelembe vételével. Az emberi kultúra örökségét adott csoportok közvetítik a fiatalabb nemzedéknek, ezért tartottuk fontosnak a program megalkotásánál a környezet megismerésére nevelés köré komplexen csoportosítani az óvodai nevelés témakörét. Alapvetőnek tekintjük a gyermek társas környezetével és természeti környezetével való kapcsolatát.

A fejlődés várható eredménye: Az óvodás évek végére, 6-7 ,éves korukra
testileg megfelelően
fejlettek,
kulturáltan, önállóan
étkeznek,

öltözködésnél , a megfelelő sorrendet követik, önállóan tisztálkodnak, mosnak fogat.

Az egészségnevelésben résztvevők köre:

az óvodapedagógusok mellett a gondozónők is aktívan részt vesznek a feladatokban.

Az óvodán kívüli partnerek: a gyermek orvos, a védőnő, a fogorvos vagy asszisztense akik minden évben előadást, bemutatót tartanak az intézményben egy-egy témában a szülőknek és a gyermekeknek.

Látogatást teszünk a helyi bio pékségben ahol az egészséges termékekkel ismerkedhetnek, kóstolhatnak a gyermekek.

Külső kapcsolatokat próbáljuk fejleszteni, kiszélesíteni

szakemberekkel. Az óvodai életben kiemelt figyelmet fordítunk

- önmagunk és egészségünk megismerésére,
- testi higiénia szabályaira,
- a helyes táplálkozásra(zöldségnap, gyümölcsnap ahol változatos elkészítésekkel, különféle saláták, stb szeretettjük meg az ételeket a gyermekekkel),
- felhívjuk az egészséges környezet fontosságára a figyelmet.

Szervezünk:

- erdei kirándulást,
- óvoda környezetének szépítését, kerti munkát, mint virág ültetés, locsolás, gereblyezés, szemét gyűjtés az óvoda körül. Azokért a programokért mely külön költséget igényel a szülőktől pénzt kérünk pl: busz, kirándulás.

Módszerek:

- Kirándulások évszakonként különböző helyszínekre, erdő, Duna part.
- Meghívott előadók
- mindennapokban, foglalkozásokon kiemelt szerep
- egészséghet kétszer egy évben, hetente gyümölcs-zöldség nap

Munkánk értékelése, ellenőrzése

- Munkatervünkben és a nevelési tervekben rögzítjük a programokat, nevelőtestületi értekezleteken megbeszéljük az aktuális programokat.

A vezető helyettesek feladata a kapcsolatok keresése külső előadókkal. A programok szervezésében koordinálásában az éppen megbízott óvónő vesz részt. Anyagi források: pályázatok, alapítványi, fenntartói támogatás.

- **Gyermek és társas**

környezete Elsődleges

szocializáció

Az óvodai nevelés messzemenően támaszkodik **a családi nevelésre, a család és óvoda szoros együttműködésére törekszik.**

A Prevenációs programban fontos a gyermek korai óvodás kort megelőző testi-lelki fejlődésének alapos ismerete. Ennek egyik eszköze a személyiséglap és a családlátogatás.

Ezekből információt kapunk az óvodába lépés előtti anya-gyermek és család-gyermek kapcsolatáról, a gyermek élettörténetéről. A későbbiek során - napi tapasztalatokkal kiegészítve - hasznosítja az óvodapedagógus a gyermek jobb megismerésének érdekében, a fejlesztési feladatok megtervezésében. **Az óvodában az érzelmi biztonságot nyújtó légkör megteremtéséhez az óvodapedagógus - részben átvállalva az anya szerepét - empátikus, meleg, elfogadó, szeretetteljes kapcsolatot alakít ki a gyermekekkel.** Fejlesztő munkája során arról gondoskodik, hogy a gyermekek tapasztalatai változatos tevékenységformák közben gazdagodjanak.

Másodlagos szocializáció

Az óvoda felvállalja a 3-7 évesek szocializációs folyamatának tudatos, szakszerű irányítását, annak intézményes kerete.

A személyiség alakításának legfontosabb tényezője a társas kölcsönhatások milyensége. A környezetből felé irányuló reakciókból a gyermek megerősítést, vagy elutasítást kap saját viselkedésére vonatkozóan. A gyermek "énközpontúsága" alapján elsősorban önmagára képes figyelni, azonban emocionális alapon fokozatosan kifejleszthetjük azokat a mechanizmusokat, amelyek segítségével képessé válik másokkal is törődni. Az együttéléshez szükséges **erkölcsi normák és tulajdonságok** csak akkor fejlődnek ki, **ha a gyermek állandóan gyakorolja** a társaihoz való helyes viszonyulást. Az óvodás korosztály számára meghatározó a gyermek és az óvodapedagógus kapcsolatának minősége. A felnőtthöz fűződő viszony nyújtja azt az **érzelmi biztonságot** a gyermek számára, amely jó közérzetet nyugodt, **harmonikus tevékenységet** tesz lehetővé.

Az **óvodapedagógus elsőszámú modell**, példakép a társas viselkedés alakulásában, ő szervezi meg a gyermekek életrendjét és azokat a közös tevékenységeket, amelyekben a társas kapcsolatok alakulnak.

Az óvodapedagógus és a munkáját segítők feladata a közvetlen testi-érzelmi kapcsolat megteremtésén, a példaadáson kívül a csoport közös életének megszervezése, a szokás- és szabályrendszernek a gyermek fejlettségéhez alkalmazkodó kialakítása. Az **értelmes fegyelem** a csoport életének biztonságát, nyugalmát biztosítja. Az ismétlődő közös, örömteli tevékenység a csoport és óvoda hagyományrendszerébe épül és **mélyíti az összetartozás élményét**. A gyermek- gyermek kapcsolat kezdetben kisebb érzelmi töltésű. A gyermekcsoportban kialakulnak a közösségi együttélés szabályai, normái, amelyekhez igazodik az egyén. Alkalom nyílik az egymáshoz viszonyításra, amely szükséges a reális énkép kialakításához, az énhatárok megtapasztalásához.

A gyermekek egymás közötti kapcsolatában így válik természetessé, hogy minden gyermek más, egyéni külső és belső tulajdonságokkal rendelkezik és így másságával együtt elfogadható és szerethető. Társas együttműködés közben tanulják meg az egymásfelé fordulást, egymás segítségét, vagyis az értelmes szeretetet.

Tágabb társadalmi környezet

A gyermek szocializációját befolyásolják tágabb társadalmi környezetének hatásai is (pl. rokon kapcsolatok, óvoda- és lakókörnyezet, média hatásai, kulturális hatások).

A társas környezet nyújt a gyerekeknek biztonságot, lehetőséget a kibontakozáshoz. A gyermekkori hatások nagymértékben befolyásolják majdani felnőttkori énjét.

• Nevelési feladatok a gyermek és társas kapcsolatának alakításában

Közös tevékenység, munka során alakulnak ki a társas kapcsolatok és bontakoznak ki a csoportra jellemző erkölcsi szabályok, normák.

Cél: az **erkölcsi tulajdonságok kialakítása, erősítése**, fejlesztése az óvodapedagógus példaadásával és helyzetteremtésével. Az együttes tapasztalatok, élmények, tevékenységek a gyermekek között kapcsolatokat hoznak létre: barátságokat, szimpátián alapuló kisebb csoportokat. Megtanulják figyelembe venni a másikat, szocializációjuk felgyorsul, fejlődik felelősségérzetük, kötelességtudatuk, toleranciájuk.

Konfliktushelyzeteiket egyre inkább képesek egymás között igazságosan elrendezni. Az igényes türelem, a következetesség, az elvárás, a bizalom, az elismerés nem csak az egyes gyermeket formálja, hanem általa az egész csoportot. A közösségi élet biztonsága és nyugalma nagymértékben függ a csoport életét szabályozó szokásrendszer kialakításától. A szokások segítségével válik gördülékennyé a csoport élete. Fontos, hogy szabályaink

nem merevedjenek meg. Egy-egy szokás megszűnését, megváltozását elsősorban a gyermekek fejlődése, a körülmények változásai kell, hogy meghatározzák (pl. alvásigény fokozatos csökkenése, évszakváltás, ...).

Az óvodapedagógus feladata, hogy olyan szokásrendszert és napirendet alakítson ki, mely minden tevékenység elvégzésére megfelelő időt és helyet biztosít. A csoportszoba és az udvar játszórészének, étletterének olyan elrendezése szükséges, amely lehetővé teszi a szabad mozgást, a tevékenységi formák sokszínűségét, ugyanakkor elvonulásra, "kuckójátékra" is lehetőséget nyújt.

Ilyen keretekben, kultúrált körülmények között elkerülhetővé válik, hogy időzavarral küzdjön a csoport.

A felnőtt ösztön, természetes magatartásával mutat mintát és viselkedésével jelzi elvárásait.

A gyermek mindennapi tevékenységének része a munka jellegű tevékenység, amely az óvodai élet egészében érvényesülő folyamat. Ahogy ez a tevékenység az idők során egyre önállóbbá válik (önkiszolgálás, naposi tevékenység, megbízások önálló teljesítése), ez a gyermekek egyre magasabb fokú együttműködését igényli. Eközben természetes módon alakul a gyermekek szociális magatartása, társas kapcsolata. A munka-jellegű tevékenységek megszervezésénél figyelembe kell venni a csoport összetételét (életkor, fejlettségi szint, szociokulturális háttér,), mert a vegyes életkorú vagy nagyon eltérő fejlettségi szintű csoportban ügyelni kell arra, hogy minden gyermeknek legyen feladata, de egyik gyermeket se terheljük túl. A fejlesztés csak és kizárólag a gyermekek saját örömteli, örömmel vállalt tevékenységén belül valósul meg.

Mindennapi munkálkodásuk közben **egyre több információ és pontosabb tapasztalat birtokába jutnak** az őket körülvevő tárgyi világról. Munkajellegű tevékenységük során társadalmi környezetükről is speciális ismereteket szereznek. A negatív - és pozitív élethelyzetekben szerzett tapasztalatok - az óvodapedagógus tapintatos segítségével - közösen vezetnek el a kívánt változásokhoz. A gyermekeket munkájuk során ne csak a "megfelelni akarás" vezesse, hanem természetes, észrevétlen módon reagáljanak a külső szükségletekre, segítsenek önmagukon - vegyék észre, ha valamit meg kell csinálniuk. Feladatuk elvégzése során nem csak megtanulják az eszközök célszerű használatát, hanem **közben természetes módon fejlődnek.**

- **Feladatok a kommunikációs készségek kialakítása területén**

A program lényeges része a beszéd, az anyanyelv és a kommunikáció fejlesztése. Csak kellő nyelvi fejlettséggel rendelkező gyermekek lesznek képesek az alapkulturtechnikák elsajátítására. A kommunikáció a beszéd és a gondolkodás egyik eszköze.

A kommunikáció egyszerre cél- és eszköz a társas kapcsolatokban. Célja a kapcsolat felvétele, az információ eljuttatása a másikhoz, a társ reakciójából (kommunikációs és metakommunikációs) a megértés ellenőrzése, a kapcsolat valamilyen szintű mélyítése. A kommunikáció és metakommunikáció elválaszthatatlan egymástól, a jelzések kiegészítik, helyettesítik, mélyítik vagy semlegesítik a szóbeli közlést. Az egyéni fejlődés biztosításához szükséges, hogy az óvodapedagógus személyes példájával (odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés), kommunikációs helyzetek megteremtésével ösztönözze a gyermekek közötti kommunikációt, teremtsen lehetőséget a monológikus beszédre, ennek fejlesztésére, bővítse szókincsüket, gazdagítsa metakommunikációs ismereteiket (pl. érzelmeket jelző gesztusok, arckifejezések, testtartások, ...).

A gyermek beszéd és kommunikációs képessége elsődlegesen függ a családi szocializációtól, mely előnyös, vagy hátrányos helyzetet teremt a gyermek számára a közösségben.

Az óvodapedagógusnak differenciáltan kell foglalkoznia a nyelvileg hátrányos helyzetű, a fejlesztendő és a kiemelkedően fejlett gyermekekkel.

Szükséges, hogy a **gyermek számára hiteles és elfogadható legyen a felnőtt mondanivalója**, mivel életkori sajátosságából adódóan elsősorban a metakommunikációra figyel.

Az anyanyelv használata végigkíséri az óvoda egésznapis életét, a gyermekek minden megnyilatkozását, a felnőttek és a gyermekek kapcsolatát.

A gyermekekre figyelő, jó beszédpéldát adó, jól artikuláló, választékosan beszélő környezet a gyermek nyelvi fejlődését pozitívan befolyásolja.

Később a beszéd és gondolkodás fejlődésével párhuzamosan alakul ki figyelmük a közlés verbális tartalmára.

A beszéd az önkifejezés fontos eszköze, ezért az anyanyelvi nevelésnél a szókincs bővítése, a sajátos nyelvi formák elsajátítása, a nyelvtanilag helyes beszéd, a mondanivaló árnyalt megfogalmazása a cél. Így az óvodáskor végére az önálló, rövid történet elmondása lehetővé válik.

Az óvodai anyanyelvi nevelés területén célszerű óvodapedagógus és logopédus olyan együttműködése, melynek során az érdekeltek pontosan ismerik saját és egymástól jól elkülöníthető, de azonos cél érdekében folyó feladataikat, munkamódszereiket.

A program sajátossága, hogy az **anyanyelvi játékok** számára külön időt biztosít - korcsoporttól függetlenül, de alkalmazkodva a gyerek életkori sajátosságához - és ezeket a játékokat beépíti a mindennapi életbe.

A **mese, a vers** ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetít a gyermekeknek.

A közösen átélt örömek és élmények elszakíthatatlan szálakkal kötik össze az óvodapedagógust és a gyermekeket egymással és anyanyelvükkel. A mese és versmondás lényeges elemeit - testbeszéd, tekintettartás, verbális emlékezet - az óvodapedagógus személyes példáján keresztül sajátítja el és gyakorolja a

gyermek. Az anyanyelvi nevelésnek és a játéknak egyaránt szerves része a bábozás- dramatizálás, melyen keresztül tükröződnek a gyermekek irodalmi élményei, kiegészülve hangulatukkal, kreativitásukkal, fantáziájukkal. A gyermek kifejezheti, átélheti, eljátszhatja saját érzéseit, érzelmeit ezáltal fejlődik személyisége. A bábozáshoz, dramatizáláshoz szükséges eszközöket, díszleteket, kiegészítőket saját maguk is elkészíthetik barkácsolás keretében, ezzel a játék örömét az önálló alkotás élményével fokozva.

A gyermek és társas környezetének kapcsolatát alakító nevelési feladatok az alábbi területek fejlesztésére adnak lehetőséget:

Mozgásfejlesztés

Nagymozgások fejlesztése (pl. tárgyak mozgatása közben változatos tempójú, ritmusú, irányú mozgások, dramatizálásnál állatok mozgásának utánzása).

Egyensúlyérzék fejlesztése (pl. terítés, tárgyak hordozása).

Finommotorika fejlesztése (pl. különböző fogások gyakorlása, bábkészítés).

Szem-kéz, szem-láb koordináció fejlesztése (pl. terítés, környezet rendjének helyreállítása, bábok mozgatása).

Testsémafejlesztés

Testrészek ismerete (pl. népi mondókák, simogatók, szoborjáték,...).

Test koordinációja, oldaliság tanítása (pl. adott tárgyakhoz viszonyított testhelyzet, evőeszközök helyes elrendezése,...).

Percepciófejlesztés

Vizuális fejlesztés (pl. játékpolicok elrendezése).

Tapintásos észlelés fejlesztése (pl. minden munkajellegű tevékenységben a kéz szerepe.)

Hallási észlelés fejlesztése (pl. a tevékenységek és eszközök jellemző hangjai). Auditív ritmus fejlesztése (pl. "kakukk-tojás" játék, mondókák).

Auditív memória fejlesztése (pl. állathangok felismerése, utánzása). Auditív zárttság fejlesztése (pl. "Mi hiányzik?" játék).

Térpercepció fejlesztése (pl. tér mozgásos észlelése munkavégzés közben). Jobb-bal térbeli irányok kiemelt gyakorlása (pl. terítés, rendrakás).

Keresztsatornák fejlesztése (pl. a hallott feladat megvalósítása cselekvésben, finommotorika összekapcsolása beszéddel).

Verbális fejlesztés:

Természetes módon a kommunikáció, az anyanyelvi- és irodalmi nevelés célja és egyben eszköze is a verbalitás. Szóbeli kifejezése minden tevékenységnek, élménynek a gyermek és társas környezete kapcsolatában.

- **A gyermek természeti és tárgyi környezete**

A haladó, korszerű pedagógiai - pszichológiai kutatások eredményeit felhasználva az óvodai nevelésben akkor leghatékonyabb az ismeretek átadása, **ha a gyermekeknek minél sokoldalúbb, túlzásoktól mentes tapasztalat szerzésre és élményszerű átélésre adunk lehetőséget.**

Ily módon valósul meg a komplexitás a nevelési feladatok realizálásában.

- **A környezet megismerése**

A környezet megismerésére nevelés célja, hogy a gyermekek minél több tapasztalatot (mozgásos és érzékszervi) szerezzenek az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetből életkoruknak megfelelő szinten. Ez azért szükséges, hogy teljes biztonsággal tájékozódjanak és igazodjanak el környezetükben. A gyermek **tapasztalataira**, élményeire támaszkodva kell új ismereteket nyújtani, illetve a meglévőket mélyíteni, rendezni. Eközben építhetünk a gyermek **spontán érdeklődésére**, kíváncsiságára, érzelmeire, megismerési vágyára.

A környezet megismerésére nevelés során kialakulnak a gyermekben a kultúrált élet szokásai, az elfogadott viselkedési formák, az érzelmi és erkölcsi viszonyok. A környezet minél átfogóbb megismertetése azért is szükséges, mert általa közvetítjük az egyetemes, a nemzeti kultúra értékeit, hagyományait, az adott tájra, helységekre jellemző néphagyományokat. Hagyományok által őrizhetjük meg a tudást, tapasztalatot, melyet elődeink felhalmoztak. Ha mindehhez hozzájárul az óvodapedagógus érdeklődése, lelkesedése, empátiás készsége, színes egyénisége, biztos, hogy gyermekeink megszeretik környezetüket, ragaszkodnak ahhoz, s megfelelő ismeretekkel rendelkezve eligazodnak benne.

A környezet megismerésére nevelés hagyományos témái kevésbé behatároltak, s ezáltal tartalmi és módszertani ötletek kipróbálására is lehetőséget nyújtanak. A témák szinte kínálják a valóság megtapasztalásának, a játékos cselekedtetés lehetőségét. Az óvodapedagógus a témák válogatása közben a lakóhely, a környezet sajátosságaihoz igazodjon, nem elvont ismereteket kell közvetítenie. A természeti és társadalmi környezeti témái az ezekről szerzett tapasztalatok, ismeretek az életkor előrehaladtával lineárisan bővülnek és koncentrikusan mélyülnek. Ez teszi lehetővé az alapos megismerést. **A környezet megismerése áthatja a gyermek életét, az óvodai tevékenységek egészét.**

A spontán játékokhoz kapcsolódva, az önkiszolgáló tevékenységbe építve, az óvodapedagógussal történő beszélgetés során, séta, kirándulás, udvari tevékenység közben legalább olyan hatékonyságot érhetünk el, mint a tudatos

kezdeményezéseken, foglalkozásokon. A természeti és társadalmi környezet témakörei átfogják, körülölelik a többi nevelési területet. Maguk a természeti és társadalmi témakörök is több ponton kapcsolódnak, összefüggnek egymással. (Pl. testünk-családi-évszak témánál, séták, kirándulások alkalmával természetes módon ismerkednek és gyakorolják a helyes közlekedést ...).

A fejlesztő program megvalósítása során azokat a módszereket lehet hatékonyan alkalmazni, előnyben részesíteni, amelyek igazodnak a gyermekek életkori sajátosságaihoz. Mozgásos játékokra, cselekvésre és az érzékszervi megtapasztalásra épülnek. Az óvodai tanulási folyamat a gyermek számára legyen érdekes, jó példa. A gyermeket alkalmassá kell tenni a megfigyelésre, elsősorban látni kell megtanítani. A folyamatos és alkalmi megfigyelésekkel lehetővé tehetjük a gyermekek számára, hogy maguk fedezzék fel környezetüket. Folyamatos megfigyelést igényelnek pl. az évszakok, az időjárás elemeinek változásai, az évszakra jellemző jegyek, színek megfigyelése, az évszak esztétikája. Alkalmi megfigyelésekre sokszor kínálkozik lehetőség egy-egy érdekes jelenség, cselekvés, tevékenység stb. kapcsán. A környezet megismerésére nevelésnél igen fontos, hogy **ne legyünk foglalkozáscentrikusak. Az óvodapedagógus arra törekedjen, hogy amit csak lehet a helyszínen, a természetben, élőben figyeltessen és tapasztaltasson meg a gyermekekkel.**

A környezet megismerésére nevelésnek fontos szerepe van a gyermekek nevelésében, hogy általa, a felnőttekkel együttműködő, kreatívan gondolkodó, érdeklődő gyermeket neveljünk.

- **A környezetünk mennyiségi és formai összefüggései**

Cél: a minket körülölelő világ mennyiségi, formai, kiterjedésbeli összefüggéseinek felfedezése, megtapasztalása játékos formában, a gyermekek igényeihez, ötleteihez igazodva. **Feladata:** a gyermekek matematikai érdeklődésének felkeltése, az elemi ok-okozati összefüggések felismertetése, megtapasztalása. Pozitív viszony kialakítása a problémahelyzetek megoldásához, a logikus gondolkodás megalapozása.

A környezet megismerése közben matematikai tapasztalatok birtokába is jut a gyermek. **Matematikai fogalmakkal a mindennapi életben állandóan találkozunk, így szinte természetes módon ismerkedik meg velük.** A matematikai kifejezések először passzív szókinccsé válnak, később azonban egy részük beépül beszédükbe. Az **óvodapedagógus feladata** az, hogy figyelje a gyermekeket, megismerve érdeklődésüket, képességeiket, előkészítse és megtervezze az egyénekre szabott fejlesztési területeket. Minél több érdekes problémahelyzetet hozunk létre, annál inkább aktivizáljuk a gyermekeket a logikus gondolkodásra. Ha a felvetett probléma érdekli őket, belső késztetés

hatására igyekeznek ezt megoldani. Hagyjuk a gyermeket saját logikája szerint gondolkodni, ha a kínálkozó

lehetőségek közül nem fedezi fel mindegyiket, próbáljuk rávezetni, több oldalról megközelíteni, de semmiképpen ne oldjuk meg a feladatot helyette, hanem tartsuk ébren érdeklődését, míg rá nem jön minden variációs lehetőségre. Ezzel fejlődik logikus gondolkodásuk, problémafelismerő és megoldó készségük. A funkcióöröm és a megerősítés hatására sikerélményhez jutnak a cselekvésben és a gondolkodásban.

- **Környezet és esztétika összefüggése**

Az esztétikai nevelés magában foglalja a gyermek tágabb természeti és társadalmi környezetéről szerzett benyomásait, ismereteit is. A gyermek közvetlen környezetében találkozik először a hangok, illatok, színek, formák, ritmus világával, az élővilág mozgásával, állandó változásával. Élményei, tapasztalatai, ismeretei ezekre az ingerekre épülnek, amelyeket az óvodai nevelés komplex módon építi be az esztétikai nevelésbe. A társadalmi hatásokat az óvoda kevésbé tudja befolyásolni, ezért azokra a nevelési területekre helyezzük a hangsúlyt, melyeken belül az óvoda koncentráltan tud nevelő hatást kifejteni, igényességre nevelni.

Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka

A gyermekek ábrázolótevékenysége a vizuális nevelési lehetőségek legfontosabbika, mégiscsak egyik, meglehetősen szűk dimenziója, hiszen a vizuális nevelés az óvodai nevelés egészét áthatja. **Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára.**

Az ábrázolótevékenység célja nem maga a tevékenység során létrejövő bármiféle alkotás, annak esztétikai értéke, hanem maga az örömteli cselekvés. A létrejövő "Mű" csak mint jelzés, - mint a gyermek gyakorlati ismeretének, érzelmi életének, kezűgyességének leképezése - kezelendő. A nevelési cél a vizuális észlelés, emlékezés, képzelet, a vizuális gondolkodás pontosabbá, könnyedebbé tétele, az intellektuális látásmód kialakulásának megalapozása. Ennek kibontakoztatásához elsődlegesen minél több, mélyenható - egyéni és közös

- élményre van szükség, ami a vizuális bevéssé is pontosabbá teszi. Ha a gyermek mindennapi életében, játékában az ábrázoló tevékenységek, technikák, minél több lehetősége épül be, a technikák gyakorlására, pontosítására - eleinte gyakorló játék szintjén - minél több ideje, lehetősége nyílik, előbb utóbb elér arra a technikai szintre, amikor "Művei" kifejezővé válnak, tükrözik a világról szerzett ismereteit, de elsősorban érzelmi megnyilvánulásait.

Feltétlenül hagynunk kell, hogy a gyermek saját szintjén, saját elgondolásai szerint, saját élményeit alkossa újra. Ebben csak akkor segítsük, irányítsuk, ha elakad, ha a gyermeknek van szüksége instrukcióra. Ilyen lehetőségek mellett a gyermeki fejlődés mozgatórugója az önfejlesztés lesz, hiszen a gyermek is arra törekszik, hogy alkotásai egyre inkább hasonlítsanak a valóságra. Azoknak hiányosságai újabb, pontosabb megfigyelésre készítetik, s ennek eredményei tükröződnek későbbi alkotásaiban. Így válik a vizuális önkifejezés "nyelvi" erővé, amit a világról tud, ábrázolásában is el tudja mesélni, amit nem tud ábrázolni, azt hozzámeséli. E tevékenység közben erősödik önkifejezése, esztétikai érzéke, pontosabb ismereteket szerez a tárgyi világról - s egyben önbizalma is erősödik, hiszen ez az a tevékenység, amelyben nem lehet "rosszat" létrehozni, két paca egymás mellett - hát még ha összefolyik! - szép, már "műnek" számít. Alkotó tevékenysége épüljön a játékra, kezeljük a játék egy formájaként, - ami nem zárja ki azt, hogy főleg a nagyobbakkal szervezzünk néhány együtt alkotási alkalmat, ami lehetőséget ad arra, hogy a gyermekek egymástól is inspirációt kapjanak!

A környezet, az anyanyelv, irodalom kölcsönhatása

Az óvodai anyanyelvi-, irodalmi nevelés (egymástól elválaszthatatlan) az óvodai élet egészét átható folyamat.

Cél a nyelv szépségének, kifejezőerejének megismertetésével, a helyes nyelvhasználat, mondatszerkesztéssel a **biztonságos önkifejezés megalapozása**, a korosztálynak megfelelő irodalmi élmények nyújtásával az **irodalmi érdeklődés felkeltése**.

Feladata az anyanyelv megismertetésén, az irodalmi érdeklődés felkeltésén túl a változatos irodalmi élmények közvetítése (mondóka, vers, verse-mese, mese, bábjáték, dramatizálás).

Az óvodapedagógus feladata, hogy a gyermekek életkorának, nyelvi fejlettségének

- melyet meghatároz a család szociokulturális háttere -, érdeklődésének megfelelő beszédhelyzeteket teremtsen és irodalmi alkotásokat válasszon. az irodalmi anyagot úgy állítsa össze, hogy tartalmazzon mondókát, verset, mesét, elbeszélést, folytatásos történetet. A napi tevékenység során többször is mondhat - a helyzethez illő - mondókát, rövid verset.

Főleg 3-4 éves korban nagy jelentőségű - testi kapcsolat iránti gyermeki igény kielégítésén túl a simogatók, tapsoltatók, lovagoltatók ... - ritmusa, lüktetése, egyszerű szövege nyugtatóan hat a gyermekekre. Az óvodapedagógus közvetítsen a gyermekeknek a természeti környezetet megjelentő irodalmi alkotásokat (mese, vers, elbeszélés). Teremtsen alkalmat arra, hogy a gyermekek eljátsszák, elmondják, elbábozzák kedvelt meséiket, de adjon

lehetőséget az általuk kitalált történetek elmondására is, vagy a már ismertek másfajta cselekményszövésére, befejezésére is.

Ének, zene, népi játék, tánc

Az óvodai zenei nevelés célja a zene iránti érdeklődés felkeltése, befogadására való képesség megalapozása. Fontos a gyermekek zenei hallásának, ritmusérzékének, érzékelési készségének, harmonikus, szép mozgásának fejlesztése. A zenei nevelésnek a gyermeki lét egészét át kell hatnia. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A magyar zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anya-nyelvi örökséget. Olyan szavakkal is találkozunk a gyermek, amelyeket hétköznapi beszédünkben már nem fedezhet fel, s ezek megértését a játéksituáció segíti.

A zenei képességfejlesztési anyag feldolgozása az óvodákban használt, elterjedt zenei nevelést segítő szakirodalom (Forrai Katalin: Ének az óvodában) alapján történik. Fontos a zenei képességfejlesztéssel párhuzamosan, hogy gyermekeink örömmel, érzelmi gazdagsággal, felszabadultan énekeljenek.

Egy-egy gyermekdal valódi dráma, a gyermekek feszültséggel teli helyzeteket élnek át, a játék végére ezek oldódnak. Eközben dolgozik a képzelet, az intellektus, a gyermek emberi kapcsolatokban való eligazodást tanul, közben fejlődik esztétikai, viselkedési és magatartási kultúrája. **Alapvető, hogy a megfelelő légkör biztosítsa az érzelmi motiváltságot.** Az ének, a zene segít ebben, hiszen a dal ritmusa, lüktetése önmagában is mozgásra serkent.

• Környezet és természetvédelem feladatai

A természetvédelem lényegét egy kínai bölcs mondás hüen

tükrözi: "Ha a jövő évről akarsz gondoskodni - vess magot,

Ha egy évtizeddel számolsz - ültess fát.

Ha terved egy életre szól - embert nevelj!"

A fenti célt az óvodában úgy valósítjuk meg, hogy az általunk nevelt gyermekekben megalapozzuk a természet megismerésével a természet szeretetét, a természet tisztaságának, szépségének védelmét.

Az a gyermek, aki megismeri, megbarátkozik a természet szépségeivel, törvényszerűségeivel, a természeti folyamatok kölcsönhatásaival, később természetes módon védi is ezeket az értékeket. Várhatóan felnőttként környezetvédő életmódot fog élni, megértve azt, hogy az ember a természet elválaszthatatlan része. Óvodáskor végére kialakulnak a gyermek alapvető személyiségjegyei, ezért fontos feladatunk ebben az életkorban a napi életet átható, tudatos természetszeretete, gondozásra nevelés. A gyermek érzelmi

alapon válogat a család, az óvoda által nyújtott hatásokból. Ezért törekedjünk arra, hogy a gyermeket olyan hatások ériék, amelyek környezetük felfedezésére, a rácsodálkozásra ösztönzik őket. Ehhez arra van szükség, hogy nyugodt, békés körülmények között módja legyen szemlélődni az őt körülvevő világ rejtelmeiben, s minden érzékével megtapasztalhassa azt. (Úgy hogy se a természetben, se önmagában ne tegyen kárt!) Hívjuk fel figyelmét arra, hogy a természet látszólagos nyugalma mögött folyamatos változás rejlik!

"A Földet nem nagyapáinktól örököltük, hanem unokáinktól kaptuk kölcsön."
(indian közmondás)

A környezet megismerésében valósul meg komplex módon a tradicionális nevelési területek minden feladata (anyanyelvi-, irodalmi-, zenei-, matematikai-, vizuális nevelés.) a természetes gyermeki megnyilvánulások eszközével.

A nevelési feladatokban megvalósítható fejlesztési

célok: Mozgásfejlesztés

Nagymozgások fejlesztése (pl. séta, kirándulás, hosszúság mérése lépéssel, ugrással, dalos játékok, ...).

Finommotorika fejlesztése (pl. sütés, főzés, kertápolás, applikációs képek összerakása, hógolyógyúrás, építés, ábrázolási technikák, területmérés lefedéssel). **Szem-kéz koordináció fejlesztése** (pl. babaöltöztetés, ütőhangszerek használata, magasságmérés építéssel, öltözködés, zöldségaprítás, virágültetés).

Testséma fejlesztés

Testrészek ismerete (pl. tükör használat, orvosos játék, mondókák, táncos mozdulatok, sarok koppantás, emberábrázolás,...).

Meghatározott testrészekre koncentráció (pl. szánkózás, homokozás, öltözködés, "Tüzet viszek" dalos játék, ujjal való festés, tenyérynymat, ...).

Testfogalom fejlesztése (tudatos ismerete a testrészeknek).

Percepció fejlesztése:

Vizuális időrendiség felismerése (pl. "Rakd sorba", mese képeinek sorba rendezése időrend szerint,...).

Különböző alakok, formák megismerése ("Mi változott meg?", halmaz képzés, ...). **Vizuális memória fejlesztése** (pl. munkafeladatok utánzása, "Mi változott meg?", emlékezet utáni ábrázolás, emlékezet után minta kirakása, ...).

Térpercepció fejlesztése (tér bemozgása játék, foglalkozás közben, ...).

Taktilis csatorna fejlesztése a vizualitás kizárásával ("Keresd a kezdetet!", tapintott tárgy szóbeli jellemzése, ...).

Hallási észlelés fejlesztése (pl. állathangok felismerése, utánzása, hangszerek hangjának felismerése, dalos játékok, természet hangjai,...).

Keresztszótornák fejlesztése (pl. közlekedési játék: "Csukd be a szemed, mondd meg, mi ment el melletted?" mozgáskor elmondása szóval, tapintott tárgy szóbeli jellemzése, ...).

- **A Komplex Prevenciós óvodai program alkalmazásának feltételrendszere**

- **AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI**

Az óvodapedagógus alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Úgy szervezi az óvodai környezetet - személyi és tárgyi feltételrendszer -, hogy az hatásrendszerével elősegítse minden gyermek számára az optimális fejlődési folyamatot.

A szakmában elfogadott általános elvárások közül (pl. tolerancia, nyitottság, elfogadó attitűd, szeretetteljesség, következetesség, ...) kiemelten fontos, hogy az óvodapedagógus nevelő-fejlesztő munkája során mindig vegye figyelembe a gyermekek egyéni képességét, tehetségét, fejlődési ütemét, szociokulturális háttérét, segítse tehetsége kibontakoztatásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában.

- **A gyermek és környezete sokoldalú megismerése**

Ahhoz, hogy az óvodapedagógus a fenti követelményeknek megfeleljen, először a gyermeket és annak környezetét, szociális háttérét kell megismernie. Ehhez nyújt segítséget az első családlátogatás (mely megelőzi a gyermek óvodába lépését) és ennek alkalmával közösen kitöltött személyiséglap. A családlátogatás során képet kap a gyermek környezetéről, a szülők nevelési attitűdjéről, esetleges nevelési problémáiról, benyomásokat szerez a gyerekekről. Fontos, hogy az óvodapedagógus úgy kérdezzen, hogy kérdéseiből kitűnjön az együttműködési készség, a segíteni akarás. Miután egy kezdeti képet kapott a gyerekekről, így tervezheti az egyéni érési folyamathoz igazított, differenciált fejlesztési feladatokat, lehetőség szerint a családdal összhangban. A szülőkkel való rendszeres kapcsolattartás fontos feladat, szükség van a családdal való együttműködés érdekében arra, hogy rendszeresen tájékoztassa az óvodapedagógus és a szülő egymást a gyermekkel kapcsolatos fontos információkról, a gyermek fejlődéséről, fejlettségéről.

- **A gyermek érési folyamatához igazított differenciált tervezés**

Fejlesztésről akkor beszélhetünk, ha a foglalkozások szintje egy lépéssel megelőzi a gyermek aktuális fejlettségi szintjét. Nem feltétlenül az életkor határozza meg a tervezés tartalmát.

Az óvodás korosztály számára a kötetlenség a legalkalmasabb tevékenységi keret, foglalkozási forma. Kötetlenségként éli meg a gyermek, melyben az óvodapedagógus tudatosan és tervszerűen biztosítja fejlődéséhez szükséges, differenciált tevékenykedés feltételrendszerét. Ez a foglalkoztatási forma megkívánja az óvodapedagógustól, hogy ismereteit folyamatosan bővítse, felkészüljön a gyermekek kérdéseire. Tehát tudatosságot, nagyobb szervezési, áttekintő képességet és nagyfokú kreativitást igényel.

Kötetlen foglalkozás alkalmával a gyermekek érdeklődése alapján mindig változó létszámú és személyi összetételű kis csoporttal foglalkozik egyszerre az óvodapedagógus. A kisebb létszámból adódóan nagyobb lehetőség nyílik az egyéni bánásmód és a differenciált foglalkoztatás megvalósítására, a gyermek fejlődési ütemének figyelembe vételére.

Az óvodapedagógusnak figyelnie kell a kezdeményezéstől távol maradó gyermekekre, hogy játékuik zavartalan legyen, illetve ők se zavarják a foglalkozáson résztvevő társaikat.

A gyermekek érdeklődése szerint az elkezdett tevékenységek délután, esetleg napokon keresztül is folytathatók. Ehhez a két óvodapedagógus összehangolt munkája szükséges.

Az óvodában témaheteken dolgozzuk fel: az állatokat, Márton napot, karácsonyt, farsangot, Víz világnapját, Föld napját.

Ügyeljünk arra, hogy témakörökhöz kapcsolódó tevékenységekből sorozatosan ne maradjon ki egy gyermek sem.

A kötetlen foglalkozási forma már önmagában differenciálást tesz lehetővé, hiszen a gyermek választ, differenciál saját képességei alapján. Az óvodapedagógus joga és feladata, hogy csoportja ismeretében, adott témakörben és szituációban a kötött, vagy kötetlen foglalkozás lehetőségét választja-e.

A kötött foglalkozás választása esetén is törekedni kell az oldott, családi légkör megvalósítására. Szakítani kell az eddigi merev keretek alkalmazásával (pl. körbe ültetés, frontális foglalkoztatási forma túlsúlya, direkt módszerek). A kötött és kötetlen foglalkozást egyaránt hassa át a játékosság, az élményt adó, oldott légkörben való cselekvés. Fontos a két foglalkoztatási forma között az ésszerű arány kialakítása.

Ha azt tapasztaljuk, hogy egy gyermek bizonyos funkciójában (funkcióiban) lemaradt, vagy tartósan stagnál (ez nyomonkövethető a fejlettségmérő lapon), abban az esetben az óvodapedagógusnak vissza kell térnie a gyermeknek arra a szintjére, amelyben még biztonságosan mozog (vagyis a mozgáshoz, a cselekvéshez), és fokozatosan terhelve, nehezítve a feladatokat kell őt eljuttatni a következő szintre. Időt és lehetőséget kell biztosítani az egyik területen hiányosan elsajátított, vagy gyakorlásra szoruló ismeretek más területen való

elmélyítésére, korrigálására. A korrigálható lemaradások nagyrészt megelőzhetők azzal, hogy azok természetes módon fejlesszék a gyermekek képességeit (pl. mozgásos játékeszközök, logikai játékok, ...).

A prevenciós program alkalmazása során jobban felfedezhetők azok a gyermekek, akik bizonyos területen speciális kiemelkedő képességekkel rendelkeznek. Az óvodapedagógus feladata:

szülő figyelmének felhívása a gyermek kiemelkedő képességére,

megfelelő tárgyi feltételek biztosítása a tehetség kibontakoztatáshoz,

az óvodapedagógus folyamatos felkészülése a speciális képességek támogatásához, differenciált egyéni bánásmód tudatos alkalmazása.

- **A fejlődés nyomonkövetése, az eredmények elemzése, szükséges korrekciója**

A gyermek fejlődését az erre szolgáló fejlettségmérő lapon tudjuk nyomon követni az óvodába lépéstől az iskolakezdésig.

Fontos, hogy az óvodapedagógus vezesse és az ebben rögzített információkat folyamatosan felhasználja munkája során.

A fejlettségmérő lapokat ne "kampányszerűen", a gyermekeket a csoportból kiemelve, felmérés jelleggel vezessük, hanem a mindennapos életben, tudatosan megfigyelt fejlettségi szintet rögzítsük. Bizonytalanság esetén természetesen nem tilos - játékos formában - egyénileg megbizonyosodni arról, hogy a gyermek egy-egy funkciójában elért-e már bizonyos szintet, de ezt a módszert ne alkalmazzuk rendszeresen!

A gyermek tudatos megfigyelése mellett az óvodapedagógus saját munkájának eredményességét is nyomon tudja követni, illetve a gyermek folyamatos fejlődését elsősorban önmagához, de társaihoz, saját korosztályához képest is tudja viszonyítani.

A gyermek fejlődését állandóan kontrollálja az óvodapedagógus, ehhez segítséget nyújt a fejlettségmérő lapon kívül a megfigyelési szempontsor, mellyel a mérést, évente kétszer kell elvégezni. Középső csoport év végén egy alkalommal, nagycsoportban év elején és év végén Sindelar mérést végzünk.

A felmérések alapján mutatózó eltéréseket a gyermekhez igazodva szükséges korrigálni.

Az óvodai nevelési folyamat eredményeként eljut a gyermekek többsége az óvodaskor végére az iskolakezdéshez szükséges fejlettségi szintre.

- **Szervezeti és**

időkeretek A

csoportok

megszervezése

A csoportszervezés alapja a biológiai életkor, a nemek aránya.

A nehezen nevelhető vagy speciális fejlesztési igényű gyermek csoportbeli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése, hogy elegendő ideje legyen a egyéni fejlesztésre (max. 1-2 fő/csoport).

A csoportok létszáma (az alapító okirat alapján) maximum 20 fő, intézményi szinten 80 fő. Intézményünkben 4 homogén csoportot szervezünk, az alábbiak szerint

- 3 évesek
- 3 – 4 évesek
- 4 – 5 évesek
- 6 – 7 évesek

Hetirend

Egy-egy környezeti téma köré csoportosítva, azt körbejárva dolgozza fel az élményeket, tapasztalatokat, ismereteket a különböző tevékenységeken keresztül. Kivétel a testnevelés (kötelező jellegű). **A napirend, hetirend kialakítása a helyi adottságok, igények, hagyományok figyelembe vételével, a helyzethez rugalmasan alkalmazkodva történik.**

Napirend

Nevelési év szeptember 1-től május 31-ig. nyári időszak: június 1-től augusztus 31-ig.

IDŐTARTALOM	TEVÉKENYSÉG
05:30 - 11:30	Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenység egyénileg és csoportosan óvónő által kezdeményezett tevékenység, mindennapos testnevelés Kötetlen tevékenységek. Kötelező testnevelés , levegőzés
11:30 - 12:30	Testápolás, ebéd Folyamatos készülődés a pihenéshez
12:30 - 14:45	Mese,csendes pihenő,
14:45 - 16:30	Ébredés folyamatosan Testápolás, uzsonna Játék a szabadban vagy a csoportban

nyári időszak: június 1-től augusztus 31-ig.

IDŐTARTALOM	TEVÉKENYSÉG
05:30 - 11:45	Gyülekezés, szabad játék, szabadon választott tevékenységek, óvónő által kezdeményezett tevékenységek,reggeli, Játék az udvaron,

11:45 - 12:45	Testápolás, ebéd Folyamatos készülődés a pihenéshez
12:45 - 14:45	Mese,csendes pihenő,
14:45 - 16:30	Ébredés folyamatosan Testápolás, uzsonna Játék a szabadban vagy a csoportban

Mivel a nevelés nem zárul le május 31-én, ezért a nyári időszakra tartalmas, a gyermeki szabadságot tiszteletben tartó, megtervezett napirend szolgál. Az évközben kialakított szokások, szabályok megtartásával a nyári élet megtervezésénél lehetőséget biztosítunk a gyermekeknek arra, hogy az évszak örömeit szabadon élvezze, közben legyen lehetősége változatos tevékenységekre.

A program alkalmazásakor az óvodáskorú gyermek fő tevékenységét, a játékot vesszük kiinduló pontnak. Ebből következik, hogy a legtöbb időt a napirendben erre a tevékenységre fordítjuk.

A játékban megvalósíthatók a különböző fejlesztési feladatok. Olyan légkört teremtünk, ahol a gyermek felszabadultan tevékenykedhet és választhat a lehetőségek közül.

Az ünnepre való készülődés izgalmára, örömeire, az összetartozás, a közös cselekvés

élményeire, mindenkinek szüksége van, különösen a kis gyermekeknek.

E **jeles napok** óvodánkban, az évszakok változásaihoz, az ember életútjának eseményeihez, és az egyházi ünnepekhez kötődnek. Egyben a gyermekek ünneplési kultúráját fejlesszük, de időbeni tájékozódásukat is segítjük.

Ünnepeink, az óvoda és a család kapcsolatának elmélyítését is szolgálják, hiszen a szülők is jelen vannak, együtt örülnek gyermekükkel.

Az erkölcsi értékek modellezésére, az egymás és a környezet iránti megbecsülésre is kitűnő alkalmat nyújtanak ezek a napok.

Állatok Világnapja: csoportonként

Márton nap: csoportonként és közösen

Mikulás: közösen, csoportonként, szülőkkel.

Karácsony: ünnepi várakozás öröme: adventi koszorú, terítés gyertyával,

fenyőággal,

csoportszobák díszítése,mézes kalács
sütés, pásztor játék,közös ünneplés
szülőkkel.
Idősek klubja és –otthon lakóinak megajándékozása.

Farsang: korcsoportonkénti ének,vers az ünnepi aktualitásnak
megfelelően,közös tánc,vidámság.

Március 15. óvoda ünnepi díszítése,kokárdák minden
gyermeknek, óvónők dalai,versei a
szabadságharcról.

Víz napja: Nagycsoportosok látogatása a Duna Vízügyi Múzeumba
/márc.22./ középső – és kiscsoport, a vízzel kísérletezés,megfigyelés.

Húsvét: különböző technikákkal díszes tojások készítése,
néphagyomány felelevenítése,
ajándék keresése udvaron,fészkekben.

Föld napja: kirándulás,fakéreg lenyomat készítés,levél lenyomat.
/ápr.22./

Anyák Napja: ajándék készítés,ajándékozás öröme,vers,
ének , tánc.

Madarak és fák napja: séta,kirándulás,megfigyelés,madárformák festése
/május 10./ /Gerenday Arborétum/

Gyermekek nap: gyermekek megajándékozása,”vidám műsor „családi
nap

**A gyermekek születésnapjának megünnepelese csoportonként bevezetett
szokásokkal.**

/Tortán lévő gyertya gyújtás,táncolás,ajándékozás stb./

- **Ellenőrzés, értékelés**

A fejlesztőmunka hatékonyságának ellenőrzése pedagógiai -
diagnosztikai eszközökkel.

Személyiséglap

Tájékozódhatunk a család nacio-kulturális jellemzőiről, a nevelési légkörről, a leggyakrabban alkalmazott nevelői eljárásokról. Fontos kérdéseket tartalmaz a gyermek korai fejlődésére vonatkozóan.

Megfigyelési szempontok

Az óvoda mindennapi életében a szabad és szervezett foglalkozások alkalmával megfigyelhetjük a gyermek jellegzetes viselkedésmódjait.

Fejlettségmérő lapok

A gyermeki fejlődés folyamatának megragadását teszik lehetővé az óvodába lépéstől az óvodáskor végéig.

Területei:

- mozgásfejlettség,
 - testséma,
 - téri tájékozódás,
 - térbeli mozgás fejlettsége,
 - értelmi fejlettség,
 - finommotoros koordináció fejlettsége,
 - nyelvi kifejezőkészség,
 - gyermek szociális fejlettsége,
 - szociális érettség.
-
- **Az óvoda kapcsolatrendszere**

Az óvoda a társadalomban elfoglalt helye szerint kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel.

CSALÁD-ÓVODA

Családlátogatás célja: az óvodapedagógus megismerje a gyermeket közvetlen környezetében, felmérje helyét a családban, tájékozódjon a család nevelési elveiről, szokásairól.

Szükség szerint a gyermek érdekében a gyermekvédelmi felelőssel együtt végezzék azt.

Beszoktatás célja: a gyermek ismerje meg az új környezetét, embereket és szokásokat, fokozatos, anyás beszoktatás. Meghatározza az új közösségi életet.

Közös programok, ünnepek célja: a család és az óvoda közötti kapcsolat elmélyítése, egymás szokásainak értékrendjének még jobb megismerése. Fontos a napi kapcsolattartás!

Fogadóórák célja: legyen személyre szabott, igény szerinti, és az időpont egyeztetés lehetősége fenn álljon. Lehetőséget ad olyan információk cseréjére,

melyek a gyermekkel, vagy közvetlen környezetével kapcsolatosak, esetleg bizalmas jellegűek.

Szülői értekezlet célja: az óvodát, csoportot, a gyermeket, a szülőket érintő legfontosabb témák, feladatok, programok, problémák megbeszélése. (Szülők véleményének meghallgatása, javaslataik figyelembe vétele.)

Közös programok: Márton-napi felvonulás, farsang, anyák napja, gyermeknap, családi nap, barkácsoló délután

Kapcsolattartás egyéb nevelési intézményekkel

Pedagógiai Szakszolgálat

Speciális Képességeket Vizsgáló Szakértői

Bizottság Egészségügyi Szakszolgálatok

(orvos, védőnő,).

Gyermekjóléti Szolgálat (Lábatlan).

Közművelődési intézmény (könyvtár, múzeum, színház).

Iskola (nagy csoportosok látogatása az iskolában, tanítónők látogatása az óvodában, szakmai tapasztalat csere,

Kapcsolat a fenntartóval

Kapcsolat a Karvai testvérváros óvodájával, szakmai megbeszélés

Óvodánk írásos dokumentumai

Óvodai Nevelés Országos

Alapprogramja Komplex

Prevenációs Óvodai Program

Az intézményvezetés éves munkaterve (Aktuális szervezési, tanügy-igazgatási feladatok. A helyi program feladata.)

A gyermekcsoport nevelési, tevékenységi

programja: Szokás és szabályrendszer tervezése

időkeret 2 hónap, Eseményterv - programterv

időkeret egy év

A tevékenységrendszer fejlesztési terve időkeret 1 hónap.

Felvételi és mulasztási napló (pontos adatkezelés, naprakész nyilvántartás).

ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC

1. Az óvodában a környezet hangjainak megfigyelése, az ölbeli játékok, a népi gyermekdalok, az éneklés, az énekes játékok, a zenélés örömet nyújtanak a gyermeknek, egyben felkeltik zenei érdeklődését, formálják zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát. Az élményt nyújtó közös ének-zenei tevékenységek során a gyermek felfedezi a dallam, a ritmus, a mozgás szépségét, a közös

éneklés örömet. A népdalok éneklése, hallgatása, a néptáncok és népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik. Az óvodai ének-zenei nevelés feladatainak eredményes megvalósítása megalapozza, elősegíti a zenei anyanyelv kialakulását.

2. A népi játékok és az igényesen válogatott magyar kortárs művészeti alkotások fontos eszközül szolgálnak a gyermek zenei képességeinek (az egyenletes lüktetés, ritmus, éneklés, hallás, mozgás) és zenei kreativitásának alakításában.

3. A zenei anyag többsége a naptári évhez, a természet jelenségeihez, az évszakok változásaihoz, az emberi élet fordulópontjaihoz, valamint különböző – állami, egyházi, jeles – ünnepekhez fűződik.

4. A népi játék, gyermekdal, néptánc és a zenehallgatási anyag megválasztásánál az óvodapedagógus figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek nemzetiségi hovatartozását is.

5. Az ének, a zene, a népi játék, a néptánc, a néphagyomány, az ünnep meghatározó szerepet tölt be a nemzeti nevelésben, az élményalapú értékközvetítés eszközével, korosztályi sajátosságokra építve.

6. Az éneklés, zenélés, népi játékok, néptánc a gyermek mindennapi tevékenységének részévé válik a felnőtt minta spontán utánzásával.

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

Zenei érdeklődés felkeltése ölbeli játékokkal, népi gyermekdalokkal, énekes játékokkal, kortárs művészeti alkotásokkal amelyek örömet nyújtanak a gyermekeknek.

- A repertoár összeállításánál figyelembe vesszük a gyermekcsoport összetételét, képességszintjét, életkori adottságát.

- Tervezésnél figyelembe vesszük az évszakok, ünnepek adta tervezési egységeket, a zenehallgatási anyagban mind hangulatilag, mind érzelmileg az adott, vagy aktuális témához kapcsolódva juttatjuk további élményhez gyermekeinket.

- Személyiségünk mintaként szolgál a zenei kötődés kialakulásában, ezt játékokon kívül humorosságunk, spontaneitásunk, önnön képességeink kihasználásával tesszük változatosabbá, színesebbé.

- A különböző ének-zenei képességeik fejlődését a tervezett tanulási folyamatokon kívül, kapcsolva más tevékenységekhez, szituációkhoz hatékonyabban fejlesztjük, ezáltal komplex módon színesebben, változatosabban juthatnak ismeretekhez, s a gyakorlás módja is gyermek közelebbé, természetesebbé válik.

- Az alapvető fejlesztési célok - ritmusérzék, zenei hallás, zenei emlékezet, kreatív zenei kedv, mozgásformák, egyszerű ritmushangszerek használata, illetve a keresztcsatornák fejlesztése - mellett hatékonyan fejlesztjük

nagymozgásaikat, egyensúlyérzéküket, finommotorikájukat, szem-kéz, szem-láb koordinációjukat, testrészismeretüket, a test koordinációjának, személyi zónájának alakítását, percepciójukat /vizuális fejlesztés, alakítás, formaállandóság, mozgásos - kinezetikus- észlelésüket, tapintásos-észlelésüket, térpercepciót, térbeli viszonyok észlelését is.

- A gyermekekben erősítjük az egymás iránti figyelmet, az együttműködés lehetőségét, érzelmeket keltünk és alakítunk, ezzel is erősítve szocializációjukat, társas kapcsolataikat, baráti kötődésüket.

- Közös játékaink során a közösségi normák, szokások, szabályok is hatékonyabban és változatosabban tárulnak gyermekeink elé, erősítjük együttműködő készségüket, egymásra figyelésüket, belső értékeiket.

- Tehetséges gyermekeinknek tágabb lehetőséget biztosítunk képességeik gyakorlására, közösség felé annak átadására, bemutatására alkalomhoz, eseményhez kapcsolódva is.

KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

1. A gyermek aktivitása és érdeklődése során tapasztalatokat szerez a szűkebb és tágabb természeti-emberi-tárgyi környezet formái, mennyiségi, téri viszonyairól. A valóság felfedezése során pozitív érzelmi viszonya alakul a természethez, az emberi alkotásokhoz, tanulja azok védelmét, az értékek megőrzését

2. A gyermek, miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez való tartozás élményét, az összefogás, a nemzeti, családi és a tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

3. A gyermek a környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatok, ismeretek birtokába jut, és azokat a tevékenységeiben alkalmazza. Felismeri a mennyiségi, alakú, nagyságbeli és téri viszonyokat: alakul ítélőképessége, fejlődik tér-, sík- és mennyiségsszemlélete.

4. Az óvodapedagógus feladata, hogy lehetővé tegye a gyermek számára a környezet tevékeny megismerését. Biztosítson elegendő alkalmat, időt, helyet, eszközöket a spontán és szervezett tapasztalat- és ismeretszerzésre, az ismeretek rendszerezésére, a környezetkultúra és a biztonságos életvitel szokásainak alakítására. Segítse elő a gyermek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését, a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában,

továbbá a fenntartható fejlődés érdekében helyezzen hangsúlyt fenntarthatósági szemléletformálásra, a környezettudatos magatartás alakítására..

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

Megismerik a szülőföld, a hazai táj, helyi hagyományok, néphagyományok szeretetét és védelmét.

- A tervezésnél a gyermekek életkori sajátosságait, **aktivitását, érdeklődését figyelembe véve tervezzük az** egyes témakörök tartalmi vonatkozásait, **amely során megismerik a természeti- emberi- tárgyi környezetüket.**
- Az évszakok adta természetes ciklusok alapján rendszerezzük a feldolgozásra kerülő ismeretanyagot.
- A település fekvése, az óvoda szűkebb és tágabb környezete- természetes módon tárja elénk a környezet megismerésének lehetőségét, ennek kihasználásával a mindennapok részévé válik környezeti nevelésünk, tág tapasztalatszerzési lehetőséget biztosítunk.
- A természetes környezetünk értékeit, szépségét kihangsúlyozva a környezetvédelmi tennivalók beépülése, a természet védelmének fontossága beépül mindennapjainkba, nevelésünk részévé válik, segítjük a természet és a környezetünk iránti érzékenység kialakulását.
- A gyermekek ismerik a környezetükben lévő növényeket, virágokat, állatokat, bogarakat.
- A gyermekekben segítjük kialakulni és biztos ismeretté tenni önmagára, családjára, társas környezetére vonatkozó tapasztalataikat, ismereteiket.
- A gyermekeknek audiovizuális úton is biztosítjuk azokat a környezeti jelenségeket, melyek természetes módon kevésbé elérhetők.
- Rendszeresen szervezzük sétáinkat, kirándulásainkat annak érdekében, hogy természetes módon táruljanak gyermekeink elé környezetünk értékei, s közvetlenül szerezhessenek tapasztalatot az egyes témakörökben.
- Tudatosan tervezzük az egyéb területekkel komplex módon a környezetismereti témaköröket, ezáltal értelmi képességeik átfogóbb fejlesztése valósul meg, kiemelten a matematikai készségek fejlesztésére és az anyanyelvi nevelés területeire fektetjük a hangsúlyt.
- Az ismeretek rögzítése, rendszerezése céljából a tág tapasztalatszerzési lehetőségen túl „rejtvénylapok” gyűjteményével tesszük változatossá a témakörök feldolgozásának lehetőségét, melyet az életkor és az egyéni képességek figyelembevételével folyamatosan építünk bele munkánkba.

MATEMATIKAI KÉPESSÉGEK KIALAKÍTÁSÁT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

- Az óvónők a tervezésnél figyelembe veszik a csoport életkori sajátosságait, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjét, érdeklődésüket, melyek alapját képezik az adott nevelési évre vonatkozó - csoportra és egyénre szabott-fejlesztési terv elkészítésének.
- Az óvónő biztosítja minden gyermek számára, hogy a tervezett tevékenységeken túl a spontán játékhelyzetekben kialakult lehetőségeket kihasználva fejleszti matematikai képességeit-az egyéni fejlettség tükrében.
- Az óvónő biztosítja a tág tapasztalatszerzési lehetőséget, kihasználja az adódó lehetőségeket, ezáltal sokoldalúan fejleszti a kognitív szféra egyes területeit, illetve azok komplexitását.
- A szerzett tapasztalatok, szempontok alapján képessé válik a gyermek a rendszerezésre, a korának megfelelő szintű ismeretek aktívan jelennek meg problémamegoldó gondolkodásában, logikai összefüggések felismerésében.
- A gyermekek változatos módon képesek a halmazalkotásokra -életkori és egyéni fejlettségük tükrében.
- A gyermekek változatos módon képesek a mennyiségek összemérésére, mérésére, ezáltal hatékonyan fejlődik számfogalmuk, számolási készségük, matematikai műveletvégzésük játékos formában.
- A gyermekek ismereteket szereznek a környezetükben található formákról, méretekről, geometriai tulajdonságokról, alakzatokról, azok verbális kifejezéseiről.
- Matematikai nevelésünk során hatékonyan fejlesztjük a gyermekek téri tájékozódását -síkban és téri vonatkozásban egyaránt.
- A matematikai ismeretekkel együtt tudatosan fejlesztjük gyermekeink szókincsét, verbális fejlődésüket figyelembe véve törekszünk arra, hogy aktív szókincsében jelenjenek meg ismeretei.
- Az óvónők a meglévő eszközökön túl a gyermekek játékeszközeit, maguk által készített eszközöket is felhasználják mindennapi fejlesztőmunkájuk során, valamint változatos „ rejtvénytárral" rendelkeznek, melyek segítik a gyermek részképességeinek feltérképezését, ismereteik rendszerezését, visszajelzést kapunk ismeretei mértékéről, fejlettségi szintjükről, s így még hatékonyabban fejleszthetjük gyermekeinket egyéni képességeik ismeretében.

RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

1. A rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, a kézi munka mint az ábrázolás különböző fajtái, továbbá a műalkotásokkal, a népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, az esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedés fontos eszköze a gyermeki személyiség fejlesztésének. A gyermeki alkotás a belső képek gazdagítására épül. Az óvodai nevelésben törekedni kell a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására és a tehetségek felismerésére.
2. Az óvodapedagógus az ábrázoló tevékenységekre az egész nap folyamán teret, változatos eszközöket biztosít. Maga a környezet esztétikai alakítására és az esztétikai élmények befogadására.
3. Ezen tevékenységek az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítik a képi-plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképessegek alakulását, a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagodását és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-forma és szín képzeletének gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását
4. Az óvodapedagógus feladata megismertetni a gyermekeket az eszközök használatával, a különböző anyagokkal, a rajzolás, festés, mintázás és kézi munka különböző technikai alapelemeivel és eljárásaival.
5. Az óvodapedagógus előtérbe helyezi a természetes anyagok, termékek felhasználását. Feladata az új megoldások keresése, a kreatív, környezettudatos gondolkodásra, fenntarthatóságra való nevelés.

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

Megismerkednek az ábrázolás különböző fajtáival, népművészeti elemekkel és az esztétikus tárgyi környezettel.

- A gyermekek megismerik, elsajátítják az eszközök funkcióját, használatát, fogásmódját, gondozását.
- A gyermekek változatos technikákkal ismerkednek meg.
- Az ábrázoló tevékenységeket előkészítjük megfigyelésekkel, olyan helyzetek teremtésével, tapasztalatszerzési lehetőségekkel, melyeket a gyermek rajzaiban, munkáiban ki tud fejezni, **felkelti igényét az alkotásra, önkifejezésre.**
- Vizuális tevékenységeinken témajavaslatot teszünk, mely következtében tartalmilag a gyermek kiválassza, hogy mit szeretne megjeleníteni, ezáltal fejlődik emlékezete, képzelete, fantáziája.
- Fejlesztőmunkánk során tudatosan alakítjuk a vizuális részfunkciókat az életkori sajátosságok és az egyéni fejlettségi szint figyelembevételével, ezáltal

hatékonyan fejlesztjük a gyermek vizuális észlelését, gondolkodási műveltségét, testséma ismeretét, térbeli tájékozódását.

- Vizuális nevelésünk során a finommotorikus mozgás fejlődését változatos formában és eszközökkel segítjük az életkori és egyéni fejlettség figyelembevételével.
- A szem-kéz koordináció fejlesztése változatos formában épül bele vizuális nevelésünkbe, melynek eredményeképp az íráshoz szükséges mozgáskoordináció kialakulása nagycsoport végére eredményesen alakul.
- A gyermekek egyéni fejlettségi szintjükön saját elképzelésük alapján készítenek bábokat, kellékeket, játékuhoz kiegészítő eszközöket, alkalmi ajándékokat- melyhez az óvónő kérésre eszközökkel, ötletekkel, kis segítséggel járul hozzá, minél nagyobb teret engedve a fantázia, az önálló alkotás kibontakozásának, sikerélményhez jutásnak.
- Emberábrázolás fejlődését nyomon követjük, a Goodenough-féle szempontsor alapján felmérjük a gyermek életkorhoz mért fejlettségi szintjét /RQ értékét/, melyből visszajelzést kapunk a gyermek ceruzafogásáról, koordinációjáról, hogy mennyi ideig bírja az „írásterhelést", jelzi a stabil testséma meglétét, a testrészek arányainak helyes észlelését, az érzékszervek tudatának fontosságát.

Szín és formavilág változatosan, gazdagon jelenik meg vizuális nevelésünk során, megismerik és felismerik az alapszíneket, árnyalatokat, a különböző formákat, ezeket felhasználják vizuális alkotásaik, díszítómunkájuk során.

MINDENNAPOS MOZGÁS

1. A gyermek legalapvetőbb szükséglete, természetes megnyilvánulási formája a mozgás. A rendszeres, örömmel végzett, közösségben történő testmozgás hozzájárul a gyermek optimális személyiségfejlődéséhez, továbbá az egészséges életvitel kialakulásához. A tevékenység alapvető szervezeti keretei a következők: a) spontán, aktív szabad játékban megjelenő mozgásos tevékenység, b) irányított, mindennapos mozgásfejlesztés, c) szervezett mozgásos tevékenység.

2. A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Ezzel biztosítható a mozgás és az értelmi fejlődés kedvező egymásra hatása. Az óvodai élet minden napján biztosított aktív szabad játék mellett hangsúlyosan jelennek meg az irányított mozgásos tevékenységek, amelyek

játékos környezetben és játékba ágyazottan fejlesztik az alapvető mozgáskészségeket és a kapcsolódó fogalmi rendszert.

3. A mozgásos játékok, tevékenységek, feladatok spontán és szervezett mindennapos alkalmazása kedvezően hatnak a kondicionális képességek közül különösen az erő és az állóképesség fejlődésére, amelyek befolyásolják a gyermeki szervezet teherbíró képességét, egészséges fejlődését. Fontos szerepük van a helyes testtartáshoz szükséges izomegyensúly kialakulásában, felerősítik, kiegészítik a gondozás és egészséges életmódra nevelés hatásait.

4. A spontán, a szabad játék kereteiben végzett mozgásos tevékenységeket kiegészítik az irányított mozgásos tevékenységek. A komplex testmozgások beépülnek az óvodai élet egyéb tevékenységeibe is, miközben együtt hatnak a gyermek személyiségének – a pozitív énkép, önkontroll, érzelmszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás, tanulási képesség – fejlődésére.

5. Az egészségfejlesztő testmozgást az óvodai nevelés minden napján, az egyéni szükségleteket és képességeket figyelembe véve, minden gyermek számára biztosítani kell. Törekedni kell a gyermekeket legjobban fejlesztő, kooperatív mozgásos játékok széles körű alkalmazására, a szabad levegő kihasználására.

6. A mindennapos irányított testmozgás részét képezhetik a zenére, zenei ritmusra végzett mozgásos feladatok, (népi) játékok és táncok (kiemelten a néptánc), amelyek jelentős mértékben segítik a mozgáskultúra játékos, táncos úton történő fejlesztését. A mindennapos testmozgás az óvodai tornaszobában, a csoportszobában vagy a játszóudvaron is megszervezhető.

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

A mozgás fejleszti a gyermek testi képességeit / erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség/. Hozzájárul a harmonikus, összerendezett, fegyelmezett nagy és kismozgások kialakulásához.

- Az óvónők a tervezésnél az életkori sajátosságok, egyéni szükségletek a csoport összetétele, a gyermekek egyéni mozgásfejlettségének figyelembe vétele alapján készítik el terveiket.
- Az óvónők a tervezésnél figyelembe veszik a meglévő eszközök mellett azokat a kiegészítő eszközöket és környezeti lehetőségeket, melyek színesebbé, változatosabbá, hatékonyabbá tehetik a gyermekek mozgásfejlődését, változatos szervezeti kereteket biztosítunk a mozgásformák gazdagításához.
- A játékot és játékosságot alapvető eszközként alkalmazzunk a mozgásfejlesztésben.

- A természetes mozgások - nagymozgások - kialakulása biztosított mind a csoportszobában, mind udvari vonatkozásban, mind a természetes óvodai környezetben.
- A kondicionáló képességek fejlesztése fokozatosan, tudatosan épül bele munkánkba.
- A mozgásfejlesztés során a tér mozgásos megismerése, az észlelés fejlesztése, a finommotorika fejlesztése, a keresztcsatornák fejlődése a tudatosan tervezett, biztosított.
- Dobás- és labdajátékok változatos lehetőségeit alkalmazzuk, biztosítjuk.
- Mozgásos játékok alkalmával hatékonyan alakulnak verbális ismereteik, szabálytudatuk, akarati- és alkalmazkodóképességük, a viselkedésformák, társas kapcsolataik, egészséges versenyszellemük.
- Az egészséges életmódhoz szoktatás érdekében vízhez szoktatás-úszásoktatás, biztosítása része fejlesztő munkánknak.

VERSELÉS, MESÉLÉS

1. A mondókák, dúdoló, versek hozzájárulnak a gyermek érzelmi biztonságához, anyanyelvi neveléséhez, ezzel megalapozva a könyvekhez való pozitív érzelmi kapcsolatukat, ami elősegíti az olvasóvá válást. A mondókák, dúdoló, versek ritmusukkal, a mozdulatok és szavak egységével a gyermeknek érzéki-érzelmi élményeket nyújtanak, eközben fejlődik emlékezetük, képzeletük, szókincsük.

2. A magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok gazdag és jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője. A mese – képi és konkrét formában, a bábozás és dramatizálás eszközeivel is – feltárja a gyermek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat. A meseválasztáskor szükség van tudatosságra, gyermekközpontú, korosztályos válogatásra, a csoport és az egyéni fejlettségi szintek figyelembevételére.

3. Az élőlírási mese különösen alkalmas az óvodás gyermek szemléletmódjának és világképének alakítására. Visszaigazolja a kisgyermek szorongásait, és egyben feloldást és megoldást kínál. A mese tárgyi világot is megelevenítő, átlétesítő szemléletmódja és az ehhez társuló, a szigorú ok-okozati kapcsolatokat feloldó mágikus világképe csodákkal és átváltozásokkal

ráébreszt a mélyebb értelemben vett pszichikus realitásra és a külvilágra irányított megismerési törekvésekre.

4. A mesélővel való személyes kapcsolatban a gyermek érzelmi biztonságban érzi magát, és a játéktevékenységhez hasonlóan a mesehallgatás során eleven, belső képvilágot jelenít meg. A belső képalkotásnak ez a folyamata a gyermeki élményfeldolgozás egyik legfontosabb formája. A mesélés szokásainak, rítusainak kialakítása segíti a gyermeket a ráhangolódásra és a mesék befogadására.

5. A gyermek saját vers- és mesealkotása, annak mozgással, illetve ábrázolással történő kombinálása az önkifejezés egyik módja.

6. A mindennapos mesélés, mondókázás és verselés a kisgyermek mentális higiénéjének elmaradhatatlan eleme.

7. Az óvodában a 3–7 éves gyermekek életkori sajátosságaihoz igazodóan a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókák, rigmusok, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elemei, meséi –, a klasszikus és a kortárs irodalmi műveknek, valamint más népek, nemzetiségek meséinek egyaránt helye van.

A helyi programban megfogalmazott célok és a fejlesztés várható eredményeiből kidolgozott sikerkritériumok:

Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat, az egyéni fejlődés biztosításához az óvodapedagógus személyes példájával(odafigyelés, meghallgatás, beszélgetés) ösztönözzé a gyermekek közötti kommunikációt.

Tervezésnél figyelembe vesszük a gyermekek életkori sajátosságait, a csoport összetételét, valamint az évszakok, ünnepek adta tervezési egységet.

A gyermekek spontán módon is szívesen mondókáznak, verselnek, mesélnek a hozzá tartozó mozgásokkal játékokkal kísérve.

A gyermekek adott ünnephez, évszakhoz tudnak kapcsolni mondókát, verset, mesét.

Az irodalmi és anyanyelvi nevelőmunka hatására életkoruknak és egyéni képességeiknek megfelelően fejlődik beszédészlelésük és értésük, ügyesedik beszédszervük, hallásuk és beszédhallásuk, auditív ritmusérzékük, auditív emlékezetük, az auditív zártság.

Változatos lehetőségekkel és személyes példájával az óvónő ösztönzi a gyermekek közötti kommunikációt, tudatosan bővíti szókincsüket, él a metakommunikációs közlésformával.

Az anyanyelvi fejlesztés során az óvónő változatos játékos gyakorlatokkal fejleszti a gyermekek hangképzését, beszédleghzését, a beszédszerveket, auditív

képességeit. A gyermekek szívesen, örömmel hallgatnak mesét, verset, melyet eszközzel kiegészítve tapasztalatokhoz, ismeretekhez jutnak míg eszköz nélkül az előadásmódra helyezve a hangsúlyt belső képi világuk fejlődését segítjük elő, melynek megjelenítése képi világukba beépül.

Szívesen vesznek részt dramatikus játékokban, bábozásban, képről életkoruknak és egyéni fejlettségüknek tükrében próbálkoznak történetet, mesét mondani, szereplőket felsorakoztatni, felismerni a jó és rossz tulajdonságokat.

Képessé válnak figyelmesen végighallgatni óvónőjük, társuk közléseit, érdeklődve vesznek részt életkoruknak megfelelő színházi előadásokon.

Fejlődik érzelmi világuk, aktív szókincsük, gondolkodásuk, értelmi képességeik, fantázia és képzeletviláguk.

Saját mese és vers alkotása vagy ábrázolással, mozgással kombinált bemutatása az önkifejezés egyik módja lehet.

• JÁTÉK

Cél:

Szabad, elmélyült, önkéntes spontán játék lehetőségének biztosítása,
amit az óvónő tudatos jelenlétével, indirekt irányítással végez

• Éléményszerző lehetőség biztosítása.

- Játéktevékenységeken keresztül a külvilág elemeinek megismertetése.
- A játék formáinak és tartalmának gazdagítása.
- A szociális kreativitás fejlesztése /kreatív együttműködés, magatartásmódok, nyitottság a másik iránt, viselkedési szabadság, ízlésformálás, társas kapcsolatok, konfliktus megoldások/.
- A játék rendjének szokássá válása.
- Egészséges versenyszellem kialakítása.
- **A játék kiemelkedő jelentőségű, a pszichikumot fejlesztő és erősítő tevékenység. A játék elválaszthatatlan a fejlődés egészétől, a kognitív, az érzelmi, szociális , társas fejlődéstől.**

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Örömmel, önfeledten játszik. Képes egyéni ötlet vagy élmény alapján konstruálni építmény lemásolására képes. Szívesen vállal szerepet.
- Legyenek önálló, kezdeményező megnyilvánulásai, tartsa be a szabályokat.
- Alakuljanak ki pozitív érzelmei társai iránt, Legyen kezdeményező magatartású.
- Örömmel vegyen részt az erőfeszítéseket kívánó tennivalókban / meglepetés, tennivaló, ... stb. /.

- Legyenek egyéni ötletei, javaslatai.
- Válasszon az adott tevékenységhez anyagot, eszközt.
- Legyen képes saját élményei eljátszására.
- Tudja elfogadni társai ötleteit, legyen kitartó elmélyült a játékban.
- Legyen képes csoportban játszani, a problémák kreatív megoldására törekszik.

Tartalom:

Játékterek megismerése, használatának megtanulása **3-4-5** éves korban.

- a/.**Gyakorlójáték:** ismétléses cselekvések közben anyagok, eszközök megismerése szöveg, dallam, mozgásismétlő játékok, ritmusjátékok, egyszerű szabályjátékok megismerése, elfogadása, követése.
- b/. **Szerepjátékok:** egyszerű szabálykövetések / egyénenként és csoportosan/ jellegzetes cselekvések, műveletek utánzása.
- c/.**Barkácsolás:** játékjavítások, közreműködés apró hibaelhárításokban óvónői irányítással
- d/. **Dramatizálás, bábozás:** bábmozgatási kísérletek, hangutánzás.
- e/. **Építő, konstruáló játékok:** összerakosgató, összeszerelhető játékok egyéni elképzelések alapján.

/4/- **5-6-7** éves korban

- a/. **Gyakorlójátékok:** a részképességekben enyhe lemaradást mutató gyermekeknél szerepjátékok és konstruáló játékok
- b/. **Szerepjátékok :** - a játékszabályok elfogadása és betartása
 - a környezet jelenségeinek, eseményeinek beépítése önálló vagy csoportos játékba.
- c/. **Barkácsolás** : - játékok egyszerű javítása
 - játékok készítése
 - ajándéktárgyak készítése.
- d/. **Dramatizálás bábozás:** - bábkészítések
 - önálló bábozások / mesék, történetek
 - önálló bábválasztás
- e/. **Építő, konstruáló játékok:** összerakosgatások, szerelések egyszerű, az élethelyzeteknek megfelelő tárgyak elkészítésénél

/a valóság és a képzelet közelítésével /.

f/. **Szabályjátékok** : verbális, mozgásos és manipulatív játék tevékenységek során önálló szabályra figyelések.

Értékelés:

A fejlesztés várható eredményeiben megfogalmazottak megfigyelése az egyéni fejlettségi szintek szerint.

Feltételek:

- nyugodt légkör, **élményszerzési lehetőség**
- sokféle játéklehetőséget biztosító csoportszoba, udvar / átalakítható terek
- elegendő játékidő, ami a napirendben leszabályozott
- sokféle igényes játékeszköz, sokszínű tapasztalatszerzési lehetőség.

• A TEVÉKENYSÉGEKBEN MEGVALÓSULÓ TANULÁS

1. A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

2. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzásos, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

3. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

4. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

5. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

- a) az utánzásos minta- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;
- b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;
- c) a játékos, cselekvéses tanulás;

- d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;
 - e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;
 - f) a gyakorlati problémamegoldás.
6. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

Értelmezésünk szerint a tanulás egyenlő a tapasztalatszerzéssel, mely a pszichikus képességstruktúrákon keresztül, sok-sok mozgással és játékkal alakítható. Fontosnak tartjuk az ismeretek átadását, bővítését, de nem a mennyiséget tartjuk fontosnak, hanem a tanuláshoz szükséges alapkészségek, képességek, kulcskompetenciák fejlesztését.

Cél:

- **Az alap-kultúrtechnikák elsajátításához szükséges készségek, képességek fejlesztése.**
- **Az ismeretek adekvát alkalmazására, felhasználására felkészítés a gyermekek kompetenciáinak alakítása.**
- **Az ismeretlen iránti érdeklődési kedv fenntartása, a tanulni vágyás megalapozása.**

Az óvodapedagógus feladatai:

Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.

Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.

A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.

A tervezett tanulási tevékenységek tartalma az évszakok változásait követi, a megfigyelhető természeti és társadalmi jelenségeket, eseményeket, az ünnepek sajátosságait, az óvodai élet hagyományait, aktualitásokat.

A projektelemek, téma-hetek alkalmazásával komplex ismereteket nyújt, tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosít.

Előnyben részesíti a differenciáló, egyéni vagy mikro csoportos, illetve kooperatív technikák alkalmazását.

A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a **szokásrendszer kialakítása**, a tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató eszköz biztosítása.

A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvónő megválasztja, differenciáltan alkalmazza.

A kiemelkedő képességű, tehetséges gyermekek felismerése és fejlesztése. A tehetségigéretes gyermekek jellemző megnyilvánulása:

- Intellektuális képességekben (szókincse, emlékezete, gondolkodása, kreativitása)
- Speciális képességekben (zenei, ábrázoló, matematikai, pszichomotoros, szociális)
- Viselkedési jegyekben (intenzív érdeklődés, erős akarat, energikusság, érzékenység)

A fejlesztést célzó pedagógusi feladatok:

- A tehetség és megjelenési formájának felismerése
- A gyermek segítése a továbbfejlődésben
- Speciális szükségleteinek kielégítése
- Intellektusuk és kreativitásuk ösztönzése
- A szülő segítése gyermeke nevelésében

Részképesség-lemaradás, illetve egyéb potenciális tanulási zavar időbeni kiszűrése, jelzés a megfelelő szakembernek és az óvodavezetőnek

Sikerkritériumok

A gyermekek érdeklődőek, bátran kérdeznek.

Szívesen vesznek részt a tervezett, szervezett, kezdeményezett, irányított játékokban, tevékenységekben.

A tanuláshoz szükséges kompetenciáik koruknak megfelelően fejlettek.

A részképesség- és tanulási zavaros gyermekek időben megfelelő szakemberhez kerülnek.

A tehetséges gyermekek is megtalálják a kiemelkedő képességüknek megfelelő tevékenységet.

Tartalom:

Közvetlen szervezeti formában a játék adta lehetőségek összes alkalmával, valamint játékos helyzetek megteremtésével, folyamatos időkeretben történik, valamennyi tevékenységi formában.

3-4-5 éves korban

- Közvetlen tapasztalatszerzések, megfigyelések - természeti és társadalmi környezetből.
- Figyelemirányítás a lényeges, közös jegyekre.
- Élmények, benyomások felfogása, emlékezetből való felidézése.

- Kreatív gondolkodást, képzeletet mozgósító tevékenységek.
- Szókincsfejlesztés.

5-6-7 éves korban

- Megfigyelések végzése közösen és önállóan.
- Egyéni élmények, beszámolók, tapasztalatok felidézése emlékezetből.
- Megbízások elvégzése.
- Jelenségek változásának megfigyelése, azok összefüggései.
- Figyelmét szükség szerint tudja rövid ideig 7max. 13 perc összpontosítani.
- Segítséggel javítsa ki tévedéseit, ellenőrizze saját tevékenységét.
- Törekedjen önértékelésre, akár pozitív illetve negatív az.
- Szerzett ismereteit tudja alkalmazni a gyakorlatban is.

• **MUNKA JELLEGŰ TEVÉKENYSÉGEK**

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növényés állatgondozás.

2. A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel

Cél:

- A munkavégzéshez szükséges készségek, képességek, kompetenciák alakítása.
- A család és az óvoda munkával kapcsolatos elvárásának közelítése.

- A munkában vállalt önkéntesség és a közösség érdekében végzett tevékenység örömeinek az érzékeltetése.
- Baráti, egymást segítő kapcsolatok kialakulásának segítése, támogatása.
- Munkamegosztásra nevelés.
- A munka során a megszerzett tapasztalatok erősítése, azok újakkal történő bővítése.
- A munka eredményének megbecsülésére nevelés.
- A gyermek célirányos fegyelmének, kötelezettségvállalásának alakítása.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végén:

- Törekedjen önállóságra, vállaljon önként feladatokat.
- Ismerje fel saját képességeinek határait.

Ismerje meg az eszközök használatával járó veszélyeket is.

Végezzen egyéni fejlettségének megfelelő feladatokat cselekvő tapasztalással. Legyenek rendszeresen visszatérő feladatai. Pontosan teljesítse megbízatásait. Ismerje fel a segítségadás lehetőségeit.

- Ismerje a szerszámok, munkaeszközök helyét, azok használatát.
- Képes legyen az eszközök megóvására, saját testi épségének megőrzésére.
- Legyen igénye a felfedezett kisebb hibák kijavítására.
- Gondozza és óvja a környezetében lévő növényeket.

Tartalom:

Szükségletekből adódó tennivalók. **3 - 4 – 151** éves korban a/. Alkalomszerű munkák:

- Egyszeri vagy ismétlődő tevékenységek óvónői segítséggel.
- Megbízások önkéntesség alapján.
- Ünnepi készülődések /ajándékkészítés, tárgy készítés, díszítő munkák/.
- Udvar és teremrendezések /kisebb tárgyak helyretétele, szállítása, rendrakás /.
- Üzenetátadások - épületen belül.
- Játékjavítások óvónői segítséggel. b/. Növények gondozása:
- megfigyelő tevékenységek irányítással
- közreműködés növényápolásban óvónői segítséggel

/ **4/ - 5 - 6 - 7** éves

korban . a/.

Önkiszolgálás:

- étkezési teendők
- terem és udvarrendezésben való részvétel /játékok, eszközök előkészítése, elrakása/.

b/. Alkalmi munkák, feladatok:

- üzenetközvetítés
- rendrakás, tisztogatások, kisebb javítások
- ajándékkészítés, díszítő munkák egyéni ötletek alapján is
- segítségadás a kisebbeknek kérésre és egyéni indítás alapján is c/. Növények gondozása:
- folyamatos növényápolás / ültetés, átültetés, öntözés, gyomlálás /
- évszakokhoz kapcsolódó munkák
- környezetrendezések

- gyűjtőmunkák

Pozitív megerősítések a tevékenységek folyamán.

- Sokféle lehetőség biztosítása, hasznos tevékenységek.
- Testi épség megőrzésének biztosítása.
- Nyugodt légkör.
- Elegendő idő a tevékenységhez.

• MINDENNAPOS MOZGÁS

Cél:

- Harmonikus, összerendezett kis és nagymozgások kialakulása.
- **Az egészséges életmód kialakítására nevelés. A rendszeres mozgással egészséges életvitel megalapozása.** Maguk is kezdeményezzenek mozgásos játékokat. A természetes mozgások alakítása, fejlesztése.
- Pozitív személyiségtulajdonságok erősítése.
- Testi képességek alakítása, fejlesztése / erő, ügyesség, gyorsaság, állóképesség, testtartás /.
- Növekedés elősegítése, egészségmegőrzés.
- A légző-, keringési-, csont-, és izomrendszer tejesítő képességének növelése, figyelemmel a mozgásfejlődés lépcsőfokaira, egyéni szükségletekre és képességekre.

Mozgásformák:

- Gimnasztika - szabadgyakorlatok:

kartartások, nyakizom gyakorlatok, kar-, láb- és törzsmozgások, testhelyzetek ellenoldaliságban, ritmuskereztezett mozgások kialakítása a mozgáskoordináció kialakulása érdekében.

-

Koncentrációs gyakorlatok: kéziszer gyakorlatok /bot, babzsák, szalag, karika, labda/

- Járások, futások: természetes járás irányváltásokkal

speciális járások, állatjárások
utánzása ritmus járások
futás egyenes vonalban és
irányváltásokkal lassítás - gyorsítás
akadályok
leküzdése
versenyfutás

- Szökdelések, ugrások: helyben és haladva /páros lábon váltott lábbal, akadályon át/

- Dobások, labdás gyakorlatok:

labdafogások, labdaészlelés, labdagurítások, labdavezetések labda fel- és ledobások

/alsó és felsődobások/ labdahajítások

- Támasz-, függés- és egyensúlygyakorlatok: talajon csúszás, mászás, kúszás egyensúlyozás padon, zsámolyon, bordásfalon vízszintes és függőleges irányban gurulások egyensúlyozás emelt szeren/pad/

- Foglalkozások a szabadban: téli játékok / hógolyózás, szánkózás / atlétikai jellegű gyakorlatok

Értékelés:

Folyamatos megfigyelés.

A hibás elemek javítása, a testtartás és mozgáselemek korrigálása. Motiválások a helyes végrehajtások és az előnyös viselkedésformák /bátorság, tolerancia, segítőkészség, kudarc elviselése, stb. / kiemelésével.

Feltételek: A fejlesztés kívánatos feltételei

Eszközök: tornaszőnyeg, zsámoly, bordásfal, tornapad, karika, szalagok, babzsák, rongy, léglabda, gumilabdák, medicinlabdák, botok, ugrókötel, lengő hinta, füles labdák.

• VERSELÉS - MESÉLÉS

Cél:

- A beszéd fonológiai / hangrendszer / grammatikai, jelentéstani, valamint motorikus rendszereinek fejlesztése életkori és egyéni sajátosságok figyelembe vételével.
- A hallási és beszédhallási figyelem és a hallási differenciáló képesség fejlesztése.
- Akusztikus, verbális emlékezet fejlesztése.
- A szeriális / sorrendi / felfogás és kivitelezés erősítése.
- Analizáló-, szintetizáló képesség fejlesztése a beszéden keresztül.
- A téri, idői ritmusérzés fejlesztése.
- Az anyanyelvi kódok helyes elsajátítása.
- A beszéd eszközként való használatának fejlesztése.
- Szókincsfejlesztés.
- A beszédmegértés. képességének fejlesztése.
- A beszédszervek megfelelő mozgásának fejlesztése.
- A beszédkedv felkeltése és megőrzése.
- Metakommunikációs elemek jelentésének megismertetése.
- Igény kialakítása az irodalmi élményekre, az irodalmi fogékonyság alapozása.
- A könyv iránti vonzódás kibontakoztatása és a könyvvel való helyes bánásmód elsajátíttatása.
- **Érzelmi biztonság kialakítása a meséhez.**

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végén:

- **Érthetően, folyamatosan kommunikáljon, beszéljen. Gondolatait, érzelmeit érthető formában, megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni.**
- Szívesen mondjon spontán módon is mondókákat, verseket, meséket nyelvtörőket a hozzá tartozó játékokkal, mozgásokkal.
- Kapcsoljon ismert irodalmi szöveget adott ünnepi alkalomhoz.
- Tudja a megismert szavak jelentését, megfelelően használja azokat.
- Nyelvhelyességi szabályoknak megfelelően fűzze mondatait.
- Tudjon kiegészíteni szóban ismert meserészleteket.
- Legyen képes a hallottak képi megjelenítésére.
- Jegyezze meg a mese fontosabb elemeit / szereplők, események / nevezze meg azokat.

- Tudjon könyvben kép alapján tájékozódni, óvja a könyv állagát.
- Szívesen, örömmel hallgasson mesét.
- Vegyen részt dramatikus játékokban, közös műsorkészítésben.
- Legyen igénye a hallott irodalmi művek újrhallgatására.
- Figyelmesen tudja végighallgatni óvónőjét és társait.
- Alkalmazza a kapcsolatteremtés elemi szabályait / köszönés, kérés /.
- Legyen képes korának megfelelő színházi előadás cselekményének közvetítésére.

Tartalom:

- Beszélgetések a napi tevékenységek során.
- Beszédművelés:

Beszédhallás, beszédmegértés és beszédmozgás fejlesztése, helyes ejtési gyakorlatok, légző gyakorlatok, hangadás gyakorlatok, zöngés és zöngétlen hangok differenciálása mintakövetéssel, artikulációs gyakorlatok, nyelvtörők, gyorsasági

gyakorlatok, ritmus gyakorlatok, időtartam gyakorlatok, hangsúly gyakorlatok, hangerő gyakorlatok.

- Idő és téri egymásutániség felfogása, felismerésének és kivitelezésének fejlesztése

/történeti sorba rendezések/.

- Vers és mesemondások, *a magyar gyermekköltészet, a népi, dajkai hagyományok, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre.*

- Irodalmi művek hallgatása

/mondókák, népi mondókák, rigmusok, magyar mondák elemei, kiszámolók hintázók, labdázók, párvalasztók, felelgetők, lovagoltatott, csiklándozók, altatók, ébresztgetők/

- Mesék / állat, tündér, tréfás mesék, népmesék, klasszikus mesék, műmesék, folytatásos mesék/ Verses mesék - mai gyermekversek, kortárs irodalmi művek/

FEJLESZTÉSI TARTALMAK

Megjegyzés: A fejlesztési tartalmak a fő tevékenységeken /játék, tanulás, munka / keresztül elégítik ki a szükségleteket.

Cél: A viselkedési folyamatok összességét meghatározó funkcionális rendszert alkotó részfunkciók / érzékelés, motorika, cselekvés, irányítás, beszéd, figyelem, gondolkodás, emlékezet, tanulás motiváció/ kiegyensúlyozott fejlődésének biztosítása.

- Saját munka hatékonyságának emelése / SINDELAR, /
- Alapvető kommunikációs készségek kialakítása
- A lakóhely hagyományainak megismerése
- Közösségi élmények nyújtása
- Tapasztalatszerzés igényének felkeltése
- Önkifejezés igényének alakítása

Fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végén:

- Rendelkezzen összerendezett, életkorának megfelelő pszichomotoros készségekkel
- Legyenek szituációknak megfelelő verbális és viselkedésbeli megnyilvánulásai
- Tudja megjeleníteni érzéseit, gondolatait, szóban, képen
- Illeszkedik családjá és az óvodai közösség szokásaihoz
- Tudjon a helyi népszokásokról, lehetőség szerint vegyen részt azokban
- Ne zárkózzon el egyéni megnyilvánulásuktól
- Törekedjen önállóságra különböző ismert helyzetekben

Tartalom:

- Verselés, mesélés,
- Ének, zene, énekes játékok, gyermektánc
- Rajzolás, festés, mintázás, vizuális
- Mozgás
- A külvilág tevékeny megismerése

Értékelés:

Szempontjai:

- Folyamatos megfigyelés
- Helyes ejtés, a hangképzés helyessége
- Kifejezőképesség szóban
- Beszédkedv
- Beszédfegyelem
- Emlékezet fejlettsége
- Bekapcsolódás a közös tevékenységekbe
- Utánzókedv és ismételt játékos begyakorlások száma, szintje.

Feltételek: A fejlesztés kívánatos feltételei, eszközei: bábok / sík, kesztyű, zacskó, termésfigurák / pingponglabdák, szívószálak, szalmaszálak, szalvéta,

papír zsebkendő, lavór, maskarák, ruhadarabok, kendők, palást, plédek, babák, mackók, plüss állatok, nézegetésre alkalmas könyvek, helyi gyűjtések, magyar és más népek meséi, mondókái

- **ÉNEK, ZENE, NÉPI JÁTÉK, TÁNC**

- **Cél:**

- A gyermek zenei élményekhez juttatása - az óvónő éneke vokális és hangszeres zene segítségével - közös éneklésen és a zenei érdeklődés felkeltésén keresztül.
- Az éneklés, a zenélés tevékenységeinek megszerettetése. •
- Zenei képességek, készségek kialakítása, fejlesztése.
- Ritmusérzék, zenei hallás, zenei emlékezet, kreatív zenei kedv fejlesztése.
- Mozgás és testtartás dalhelyzetekhez való igazításának megalapozása.
- Közösségi élmények nyújtása énekes játékokon, közös zenéléseken keresztül.
- **Esztétikai fogékonyság kialakítása.**

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végén:

- Tudjon természetes tempóban járni, segítség nélkül tempót tartani.
- Felelgetős dalt énekeljen társaival, a csoporttal.
- Énekeljen vissza dallamot.
- Különböztesse meg és reprodukálja a halk, hangos, mély - magas, gyors-lassú, fogalom párokat dallamban ritmusban.
- Fejezze ki cselekvéssel a dalritmust és az egyenletes lüktetést.
- Tudjon egyszerű táncos mozdulatokat tenni helyes testtartással.
- Törekedjen a tiszta éneklésre.
- Hallgassa figyelmesen a bemutatott zenét.
- Énekeljen alkalmi dalokat ünnepkörökhöz kapcsolódóan.
- Ismerjen fel dallammotívum alapján hallott dalt, néhány természetbeli, környezetbeli hangot / többféle zenei és zörejangot / , hangszereket és a furulya hangját.
- Ismerjen néhány térforma alakítási lehetőséget / kör, csigavonal /.
- Próbálkozzon dallamrögzítéssel.
- Találjon ki dallamhoz mozgásos játékot.

Tartalom:

- Magyar népi énekes - mozgásos játékok, más népek dalai, játécai, egy és kétszemélyes játékok/altatók, hintáztatók, simogatók, hajladozók, höcögtető, lovaglók, tapsoltatók, sétáltatók, táncoltatók, stb. /.
- Körjátékok, dalok / fogyó és gyarapodó játékok, párválasztók, sor-és ügyességi játékok, kapcsolódós játékok/. Magyar népszokások, hagyományok dalai, más népek dalai.
 - Táncos játékok / lakodalmak, vonulások, átalakuló játékok
 - Gyermeknek írt műdalok.
 - Hangszeres zene hallgatása, magyar népzenei művek, alkalmi dalok.
 - Rögtönzött hangszerek készítése.
 - **Kortárs művészeti alkotások.**

Értékelés: folyamatos figyelés

Szemponyjai: hangtisztaság, ritmika, szövegcsiszolás, énektechnika

- éneklés és mozgástempó szabályossága
- ritmushangszerek kezelése
- Szívesen énekel-e, kezdeményez-e énekes játékot, hangszeres vagy zenés elfoglaltságot

Feltételek: a fejlesztési eredmények érdekében kívánatos feltételek:

Eszközök: cintányér, triangulum, furulya, magnó, kövek, babok, bábok, dob, kendők, szalagok, táncos szoknyák, labda.

Önképzésre javasolt könyvek:

Forrai Katalin: Ének-zene az

óvodában Törzsök Béla:

Zenehallgatás az óvodában

• RAJZOLÁS, FESTÉS, MINTÁZÁS, KÉZIMUNKA

Cél:

- Vizuális tapasztalatok nyújtása életkornak megfelelően.
- Vizuális jelrendszer megismertetése / pont, vonal, színek, formák .
- A vizuális megértés, befogadás alapozása.
- A képi - plasztikai -, - konstruált kifejezőképességnek kibontakoztatása.
- A vizuális percepció fejlesztése.
- Tapintási ingerek erősítése.

- Az ingerek más ingerekkel történő integrálása.
- Szín és formavilág , *belső képek gazdagítása*.
- Egyszerű munkafolyamatok és eszközhasználat képességének fejlesztése

/különböző anyagok, technikák megismertetése/.

Érdeklődés felkeltése az ábrázolási tevékenység iránt. *Megismertetésük a műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, nemzeti szimbólumokkal, esztétikus tárgyi környezettel. Az alkotások rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására kell törekedni.*

- Kézmozgások finomítása.
- Az alkotás örömeinek megtapasztalása.
- Képi gondolkodás fejlesztése.
- Térbeli tájékozódó képesség fejlesztése.
- Az íráshoz szükséges mozgáskoordináció alakítása.

A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:

- Tudjon kifejezni képfelületen elemi térviszonyokat.
- Használja a képi kifejezés eszközeit.
- Hangsúlyozza alkotásaiban a jellemző jegyeket, formákat.
- Emberábrázolásban jelenjenek meg részformák, egyszerű mozgások.
- Alkosson képet emlékezet, élmény alapján.
- Megfelelően használja az eszközöket, rendelkezzen helyes ceruzafogással, tartsa tisztán az eszközöket.
- Tudja alkalmazni mintakövetéssel a technikai eljárásokat.
- Nevezze meg a színeket, azok sötét és világos árnyalatait.
- Vegyen részt a tér rendezésében, figyelembe véve az alapvető térviszonyokat.
- Megfigyelés alapján tudjon formát mintázni.
- Készítsen önállóan vagy társaival közösen modellt, vagy makettet.
- Díszítsen tárgyakat saját elképzelései alapján.
- Legyen véleménye saját és társai műveiről, műalkotásairól.
- Önállóan javítsa megbeszélte módon - hibáit.
- Rendelkezzen koordinált szem- és kézmozgással.
- **Tudja kifejezni élményeit, élmény és fantáziavilágát.**

Tartalom:

Vizuális percepció:

- alak, háttér, keresztezett vonalak felismerése, rejtett formafelismerés, keresztezett vonalak differenciálása, alak és háttér cseréje
- alakállandóság, formaállandóság, geometriai formák különböző nagyságainak összehasonlítása
- térbeli helyzet, tárgyak szemléltetőhöz viszonyított kapcsolatának felismerése, figurák fordítása, forgatása, részek helycseréje, tárgyak egymáshoz való viszonyított helyzete
- térbeli viszonylagosság, két tárgy helyzetének megnevezése, alak kiegészítés, részek összeillesztése, célirányos útkeresés.

Vizuális nyelv:

- képalakítás a vizuális elemek használatával /vonál, folt, forma, színek /
- képfelület kitöltése
- A vizuális elemek egymáshoz való viszonyának megfigyelése, rendezése a képfelületen / koralkotás, hasonlóság, ritmus /
- vizuális ingerek -

ujjfestés Kifejezés:

- táj, terek viszonyainak megfigyelése, ábrázolása
- egyszerű természetes mesterséges formák megfigyelése, ábrázolása
- képalkotás saját élmények, emlékezet után
- képző és népművészeti alkotások nézegetése
 - technikák megismerése / rajzolás, festés, mintázás, papírragasztás, hajtogatások, egyszerű nyomhagyások /.

Vizuális kommunikáció:

- színek keverése
- a mindennapokon használt információs jelek megismerése /közlekedési jelzőtáblák, járművek jelei, egyszerű ábrák/.

Tárgy és környezetkultúra:

- tárgyalakítás szabadon
- térrendezések
- konstruálás
- mintázás
- anyagalakítások / gyúrnia, textil, fonal, gyöngyfűzés, hó, stb. /.

Értékelés:

- egymás és saját munkák nézegetése, tanácsadás, segítségadás

- a „művek" bemutatása helyi kiállításon Az értékelés szempontjai:
- helyes eszközhasználat
- vizuális emlékezet szintje
- kézmozgások, fogások
- tiszta, rendezett alkotás
- részvétel közös tevékenységekben
- egyéni megoldások, ötletek.

Feltételek: a fejlesztés kívánatos feltételei:

Eszközök: színes ceruzák, zsírkréták, 12 színű vízfesték, 10-es, 4-es ecsetek, tempera, rajzlapok, gyúrnia, sóliszt, ragasztók, növények magvai, termések, színes textildarabok.

• A KÜLSŐ VILÁG TEVÉKENY MEGISMERÉSE

a matematikai készség - képességek hangsúlyozott, komplex érvényesítésével

Cél:

- Sokféle tevékenység, lehetőségek biztosítása a tapasztalatszerzésre.
 - A felfedezés örömeinek érzékeltetése:
 - Tapasztalatok szerzése a természeti és társadalmi környezet elemeiről, megfelelő tájékozottsági szint kialakítása a gyermek saját környezetében. Megismeri a *szülőföld, helyi hagyományok, nép hagyományok, szokások, közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, családi, tárgyi kultúra szeretetét, védelmét.*
 - A szerzett tapasztalatok, szempontok alapján történő rendszerezésének megtanítása.
 - A környezet jelenségeinek, tárgyainak, tulajdonságainak, mennyiségi viszonyinak, formáinak rendszerezése.
 - Összefüggések megvártatása:
 - a valóság objektív bemutatása
 - ítélőképesség fejlesztése
 - pozitív viszonyulás. kialakítása a természeti - ember - tárgyi környezethez.
- A fejlesztés várható eredményei az óvodáskor végére:**
- Tudja személyi adatait / név, lakcím, szülők neve, foglalkozása, testvérek neve, életkora/.

- Hasonlítsa össze mennyiségeket / több, kevesebb, ugyanannyi, hosszabb-rövidebb, ugyanolyan hosszú, hosszabb, rövidebb, keskeny, széles, alacsony, magas.
- Alkosson megfelelő szöveget a mennyiségi viszonyokat ábrázoló képekről.
- Halmazok elemeinek meg- és leszámolása / több-kevesebb, ugyanannyi /.
- A halmazok keletkeztetése - hozzátevés, elvevés, egyenlővé tétel a 10-es. számkörben-
- Állítások megfogalmazása / igaz-hamis eldöntése /
- Történetek állítása képekről, mennyiségek észlelése, összehasonlítása.
- Történetek állítása képekről a mennyiségi viszonyok figyelembe vételével
- Szerezzen ismereteket és azokat tevékenyen alkalmazza.

Emberi környezet:

- a család, családtagok, a család élete
- foglalkozások a családban
- életmód

Az óvoda és környezete:

- felnőttek munkája, gyermekek tevékenysége
- az óvoda épülete, közintézmények a környéken
- emberek munkája egyes munkahelyeken - foglalkozási eszközök
- felszerelések egyes munkahelyeken
- tulajdonságok, színek, formák, méretek vizsgálata
- közlekedés a faluban, városban
/ eszközei, lehetőségei, dolgozói, szabályai - különös tekintettel a gyalogos közlekedésre /
- geometriai tulajdonságok megfigyelése
- építés szabadon
- építmények lemásolása
- építés rajz alapján
- síkbeli építések síkmértani elemekből / takarások /, elemek összehasonlítása geometriai tulajdonságok alapján
- irányok, arányok megfigyelése / bal, jobb, alá, fölé, mellé, közé, előtt, mögött.../
- különös ráfigyelés a térbeli helyzet zavaraival küzdő gyermekek esetén /ferde, görbe, álló egyenes eleje, közepe, vége, első, utolsó, lenn, fenn, felső alsó, középső/
- a helyviszonyokat kifejező névutók gyakorlása

- rész — egész viszonyának megfigyelése
- tudja a meg- és leszámlálást minimum 10-es számkörben / egyéni fejlettségek figyelembe vételével /
- nevezze meg a térbeli állások irányait /jobb, bal, előtt, mögött, alatt, felett, mellett, között/
- válogasson alakzatokat, tárgyakat, élőlényeket szempontok alapján, tudjon csoportosítani
- másoljon alakzatokat síkban és térben
- válogassa a síkbeli alakzatokat tulajdonságaik szerint /kör, négyzet, háromszög/
- ismerje alakzatként a kockát, - a négyzetes hasábot
- nevezze meg saját testrészeit, érzékszerveit
- tudja az évszakok jellemzőit, ismerje a hét napjait, a hónapok neveit, a napszakokat
- ismerje meg néhány környezetében lévő épület funkcióját
- nevezze meg a közlekedési eszközöket, a közlekedés néhány alapszabályát / a közlekedési lámpa színeinek jelentése, gyalogátkelőhely /
- ismerje a színeket
- helyezze több csoportba az élőlényeket / ember, állat, növény /
- tudjon néhány alapvető növény- és állatgondozási műveletről
- vegyen részt elemi természetvédelmi tevékenységekben / téli madárvédelem, az élőlények óvása /
- jól használja - a helyzetnek megfelelően - a megismert kifejezéseket.

Tartalom:

Megismerési módszerek alapozása - tapasztalatszerzés a környezetről

• Természeti környezet, az élettani környezet anyagai. Az élettelen környezet. Természet változásai, időjárás, évszakok. Természetvédelmi tennivalók, tevékenységek évszakok szerint.

• Az élő természet elemei: növények, állatok, tulajdonságaik, életmódjuk, környezetük. Az ember testrészei külső tulajdonságai, érzékszervek.

Tárgyak személyek összehasonlítása:

- tárgyak válogatása szabadon, vagy adott szempontok szerint
- tárgyak - objektumok összehasonlítása, összemérése, különbségeik

megfogalmazása / hosszabb — rövidebb, nehezebb - könnyebb,
alacsonyabb- magasabb ... /

• sorba rendezések mennyiségi tulajdonságok szerint / tőszámnevek,
sorszámnevek/

• sorba rendezések egyéb szempontok szerint

Értékelés:

• Folyamatos megfigyelés

• A kérdésekre adott válasz

helyessége Szempontok: -
megértették-e a feladatot ?

• elvégzi-e a feladatot ?

• igényel-e segítséget, vagy önálló ?

• mennyi időre van szüksége a feladat elvégzéséhez ?

• milyen a megoldás minősége ?

Feltételek: a fejlesztés kívánatos feltételei:

Eszközök: MINIMAT készlet, gyurma, gyöngyök, dominók,
számkártyák, dobókockák, LEGO, építőkocka, termések, színes
szalagok, fonalak, játékos feladatlapok, képeskönyvek, verseskönyvek,
színezők.

• **Sajátos nevelési igényű gyermekek nevelése:**

**Célunk: esélyegyenlőség biztosítása, a későbbiekben be tudjon illeszkedni
a társadalomba. Olyan légkör kialakítása, melyben természetessé válik a
gyermekek személyiségének különbözősége, a 2/2005 OM rendelet alapján.**

Óvodánk részt vesz a szakértői és rehabilitációs bizottság szakvéleménye alapján integrált
nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben
intézményünk a kijelölt óvoda.

Óvodai nevelési programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért
figyelembe vesszük a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének
irányelvében foglaltakat.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

• A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési
célkitűzéseink megvalósítására törekszünk

- Kiemelt célunk elősegíteni e gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.
- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A rehabilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, a gyermeket nevelő óvónők és dajkák vesznek részt.
- Rehabilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „Egyéni fejlesztési terv” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő fejlesztő, rehabilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulás érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük –így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása- fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek **különbözőségét** hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására. A rehabilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás:

- Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról.

- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.
- Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakvélemény megállapítja.
- Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda vezetője saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői és rehabilitációs bizottság felé.
- A gyermekek csoportba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek elkülönítésétől. Az egy csoportban elhelyezett gyermekek irányszáma **1-2 fő**, a mindenkor számot éves munkatervünk mellékleteként határozzuk meg, erről az óvodai nevelőtestület meghallgatása után, a fogyatékoság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az óvodavezető dönt.
- Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

• **Az óvoda gyermekvédelemmel kapcsolatos pedagógiai tevékenysége**

Az óvónő alapvető feladata, hogy maximálisan biztosítsa a gyermek alapvető szükségletét, az érzelmi biztonságot. Az általános elvárások közül- tolerancia, nyitottság, elfogadás, segítő attitűd, szeretetteljes következetesség,- kiemelten fontos, hogy a nevelő- fejlesztő munka során a gyermekek egyéni képességét, fejlődési ütemét, szociális háttérét figyelembe véve segítse tehetsége kibontakozásában, valamint hátrányos helyzetéből való felzárkóztatásában. **Migráns gyermekek** nevelése során biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását az alapvető szabadság jogok védelmét.

A gyermekvédelmi törvény értelmében a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából meghatározó tényezők a következők:

- a szülő, a családba fogadó gyám (a továbbiakban: gyám) iskolai végzettsége alacsony; legfeljebb alacsony fokú végzettség;
- a szülő, gyám alacsony foglalkoztatottsága;
- az elégtelen lakáskörülmények;

- a nevelésbe vétel, valamint a tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt számára nyújtott utógondozói ellátás.

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő, illetve a gyám legmagasabb iskolai végzettsége alapfokú- (az alacsony iskolai végzettség igazolása a kérelmen megtett önkéntes nyilatkozattal történik)
- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülők bármelyike vagy a gyám a szociális törvény szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segély) jogosult vagy a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván a munkaügyi központ- (az alacsony foglalkoztatottság fennállását az eljáró hatóság ellenőrzi)
- a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy az eljárás során felvett környezettanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek- (elégtelen lakókörnyezet, illetve lakáskörülmény az integrált településfejlesztési stratégia, illetve ennek hiányában környezettanulmány által megállapítható.)

Halmazottan hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében fenti három körülmény közül (alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakáskörülmény) legalább kettő fennáll.

Veszélyeztetettség: olyan magatartás, vagy mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, mely a gyermek testi, lelki, értelmi, vagy erkölcsi fejlődését gátolja.

Az óvoda vezetője köteles

A gyermek veszélyeztetettsége esetén jelzéssel élni a gyermekjóléti szolgálatnál hatósági eljárást kezdeményezni a gyermek bántalmazása, illetve súlyos elhanyagolása, vagy egyéb súlyos veszélyeztető ok fennállása esetén.

A gyermek veszélyeztetettségére utaló jelek

Fizikai bántalmazás

A gyermek szexuális zaklatása
Szülői felügyelet hiánya
Elhanyagoló szülői magatartás
Rossz

lakáskörülmények
Pszichés bántalmazás
Nem megfelelő táplálás,
éhezés Indokolatlan hiányzás
az óvodából

Minimális jövedelem

Óvónők feladata:

A gyermekek szociális hátterének megismerése

A hátrányos, halmozottan hátrányos, veszélyeztetett helyzet jelzése a gyermekvédelmi felelősnek, differenciált fejlesztésük, felzárkóztatásuk. A rendszeres óvodába járás figyelemmel kísérése.

Gyermekevédelmi felelős feladatai:

Szükség szerint családgondozó, védőnő segítségének igénybevétele

Anyagi gondokkal küzdő családok támogatására az óvodavezető tájékoztatása a térítési díj csökkentése érdekében.

Felterjesztés segélyre

Beszámoló készítése évente.

Óvodavezető feladatai:

A gyermekevédelmi tevékenységhez feltételek biztosítása: gyermekevédelmi felelős megbízása, feladatok kijelölése nevelőtestületi szinten.

Bizalmi kapcsolat kiépítése a családokkal.

Veszélyeztetettség esetén a Gyermekjóléti szolgálat tájékoztatása. Étkezési kedvezmények meghatározása az önkormányzati rendeletnek megfelelően. Óvodáztatási támogatással kapcsolatos feladatok ellátása.

Gyermekevédelmi munkánk célja:

- Prevenció
- A veszélyeztetettség kialakulásának megelőzése
- A gyermekek hátrányos helyzetének csökkentése
- A veszélyeztetettség és a hátrányos helyzet megszüntetésében segítségnyújtása
- Együttműködés a külső szervekkel, szakemberekkel, intézményekkel
- Kapcsolattartás a családokkal

A megfogalmazott célok magukban hordozzák azon tennivalókat, melyek nem csak a gyermekevédelem részeként, hanem helyi programunk alapjaként is szolgál.

A prevenció az a tevékenység, mely fontos minden korosztály-így az óvodáskorú gyermek esetében is. A megelőzésben van hangsúlyos szerepe a gyermekvédelemnek és a programunknak egyaránt, s az előzőekben feltárt adatok bizonyítják, hogy ahol ilyen a szociokultúra, ott van igazán helye a prevenciónak, s ennek kis részeként, de a közösségi élet első lépcsőfokaként az óvoda teheti és teszi meg a pozitív hatásokat a helyes út felé, mintát adva és szükség szerint segítséget nyújtva gyermekeinknek. Programunk és gyermekvédelmi tevékenységünk azzal, hogy a hátrányok mérséklésére, a felzárkóztatásra illetve a tehetséggondozásra

fekteti a hangsúlyt- szerves összhangban áll, egymásra épülve segíti e hátrányok leküzdését.

Gyermekevédelmi tevékenységünk jellemzése:

- munkánkat a törvények ismeretében, a változások figyelembevételével végezzük
 - nevelési tevékenységünkben kiemelt a prevenció, az egyéni fejlesztés
 - az óvodai gyermekevédelmi munka elveit az óvoda minden dolgozójával ismertetjük és betartatjuk a titoktartás figyelembevételével
 - óvodánkban ingyenes, rendszeres és folyamatos a logopédiai fejlesztés
 - a gyermekorvos szűri a gyermekeket
 - a védőnővel kapcsolattartásunk rendszeres, naprakész a Gyermekjóléti Szolgálattal, Nevelési Tanácsadóval kapcsolattartásunk folyamatos
 - szülői értekezlet keretein belül minden tanévben sor kerül a házirend, a gyermeki jogok, a szülői jogok, a helyi program ismertetésére.
 - 2 évente a minőségbiztosítás tükrében felmérjük a szülői elégedettség és elvárások tartalmát, ezek eredményeit felhasználjuk, hasznosítjuk nevelőmunkánk során
 - a Nemzeti Alapprogram és a helyi program figyelembevételével az óvónők a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéről tájékoztatják a szülőket, táblázatot készít a fejlesztés lépcsőfokairól, a fejlődés menetéről, az elért eredményekről
 - a fejlesztőmunka során biztosítjuk a felzárkóztatást, a tehetséggondozást, nagy figyelmet fordítunk a mentálhigiénére
 - szervezett kulturális programjainkon alkalmanként szociálisan rászorult gyermek részvétele ingyenes /színházlátogatás/
 - az óvoda folyamatosan közelít a szülők felé, ennek eredményessége azonban nagyban függ a szülő habitusától
- A gyermek beíratásakor elfogadta az óvoda programja mellett az intézmény működésével kapcsolatos, törvényekkel alátámasztott

szabályzatot, rendet. jogot, melyet nevelési intézményként kötelességünk betartani.

- a családok nevelési szerepe negatív tendenciát mutat, az óvodára

hárítja szülői teendőit, következetlenek a gyermeknevelésben ugyanakkor az óvodától maximálisan követel.

- a gyermekek egyéni fejlettségének állapotáról az óvónők rendszeresen tájékoztatják a szülőt, pozitív és negatív eredményt, észrevételt egyaránt megosztva

- problémás esetekben a BGR team normál fejlettségtől erősen eltérő gyermekek kapcsán a társszervekről kérünk és kapunk segítséget

/Nev. Tan., Gy.J.Sz./

Környezeti nevelési program

• AZ ÓVODA BEMUTATÁSA

• Az óvodai nevelési programot meghatározó törvények és rendeletek:

Az óvoda helyi nevelési programját az alábbi törvényi háttér figyelembe vételével dolgoztuk

ki:

- 2011.évi CXC. törvény A nemzeti köznevelésről
- A 363/2012 .(XII.17.) Korm.rendelettel kiadott:
Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja
- Az 1997.évi XXXI.tv. a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról
- 2023.december 15-én kelt. Alapító Okirat.
- 2023. évi LII. törvény a pedagógusok új életpályájáról

1.21. A nevelőtestület határozata.

Nevelőtestületünk a pedagógia megújulási folyamatában aktívan részt vett az elmúlt évek folyamán.

1999-ben ,környezeti nevelésre épülő, önálló helyi pedagógiai programot dolgozott ki.

A törvényi változások, a helyi programunk gyakorlati beválásának vizsgálata ,a település lendületes fejlődése, indokoltta tette, hogy helyi programunkat aktualizáljuk, korszerűsítsük, átdolgozzuk, az ONOAP aktuális változásai alapján.

Jelen módosítás alapja a *2011. évi CXC. törvény a Nemzeti Köznevelésről, és a 363/2012 (XII.17.) Kormány rendelet az óvodai nevelés országos alapprogramjáról.*

- **A lábatlani Micimackó Óvoda neveléstörténeti áttekintése:**

Intézményünk a település legrégebbi óvodája,több,mint hetven éves. Lábatlan lakosai részéről már az 1938-39 es évben megfogalmazódott az óvoda iránti igény, hiszen a lakosság nagy része dolgozott. Sokan, a falu határában lévő földjüket művelték, állataikat gondozták és az üze- melő Cement Gyár is sok embert foglalkoztatott.

Erre az igényre reagált az akkori Cement Gyár igazgatója:Vitéz Sághy Antal, aki megépítette a jelenleg is működő,akkor mindössze két csoportszobából álló óvoda épületét.

A gyermekekkel, a Legszentebb Üdvözítő Leányai Rend szerzetes nővérei foglalkoztak.

Saját maguk készítettek különböző bábokat és azzal báboztak a gyerekeknek.

A bábozásnak olyan nagy sikere volt, hogy később még Kecskemétről is idejöttek nővérek ezt megtekinteni.

Ez a siker nem maradt az intézmény falai között, hanem ingyen utazási jegyet kapott két nővér és bábjátékukkal járták az ország óvodáit.

A gyermekek ekkor, még csak 11 óráig voltak óvodában, majd hazamentek és délután ismét visszajöttek. Később,a nyári időszakban a szülők néhány pengőt befizettek és így biztosították az étkezést a gyermekek számára.

Ebéd után, az otthonról hozott szalmazsákokon pihenhettek le.

Az óvoda fenntartását ekkor és a II.világháború után is,a Cementgyár vállalta. Az 1949/50-es években ,a magas gyermeklétszám és az óvoda iránti igény növekedése, indokoltta tette egy újabb csoportszoba hozzáépítését az épülethez. Az intézmény így már három csoporttal működött és hozzátartozott egy szolgálati lakás is.

Az 1959/60 –as években az óvoda fenntartói szerepét a lábatlani Községi Tanács vállalta át.

Az intézmény neve: I.sz Napközi Otthonos Óvoda volt.

A község iparosodása,a lakosság növekedésével járt,így az óvodás gyermekek száma is egyre növekedett,ezért 1978-ban egy újabb csoportszobával bővült az intézmény és a szolgálati lakásból is csoportszoba és öltöző került kialakításra. Az épület ekkor nyerte el jelenlegi formáját.

Az óvoda múltbeli színvonalas pedagógiai munkáját régi iratok is tanúsítják, melyekben fellelhető, hogy az 1960-as évek elején az intézmény a soproni Óvónőképző „gyakorló-bemutató” óvodájaként működött.

Dr. Hermann Alice pedagógiai programjainak beválását is az intézmény falai között dolgozta ki több esetben.

- **Az óvoda jelenének áttekintése:**

1998 –ban vette fel óvodánk, a Micimackó nevet.

Névválasztásunkat, az udvarunkon álló, Szöllősi István készítette mackó kőszobor befolyásolta, mely az udvarunk esztétikumát is növeli.

Jelenleg 5 csoporttal működik intézményünk.

A 3-7 éves korú gyermekek nevelését, az alapító okiratnak megfelelően, osztott és egy vegyes életkorú csoportokban látjuk el, helyi, önálló, környezeti nevelési pedagógiai program szerint.

Az Óvodai Nevelés Országos Alapprogramja értelmében az óvodapedagógusoknak feladata ,a gyermekek környezetkultúrára nevelése. Nevelőtestületünk felismerte, hogy e pedagógiai folyamat megvalósításához, településünk természeti –és társadalmi környezete optimális színteret biztosít. Óvodánk makro környezete, olyan speciális lehetőségeket és területeket kínál, melyet csak itt és e helyen lehet megvalósítani.

- A Duna,halastó, erdő Gerenday Arborétum,Közösségi Ház,
- A házi állatok,mezőgazdasági gépek,munkaeszközök,az ember gondoskodó szerepének tapasztalása,
- Településünk intézményei:ÖKO pékség,gyógyszertár,egészség ház , gyárak,könyvtár stb.

Programunk kimunkálását, a település természeti-és társadalmi értékeire, meglévőségeire és lendületes fejlődésére alapoztuk. Figyelembe véve, a gyermekek egyéni adottságait,szükségleteit,életkori sajátosságait,melyben a gyermeki tisztelet mellett, a sokoldalú személyiségfejlesztés megvalósítható.

A programunk szellemében nevelt gyermekeknél szeretnénk olyan személyiség- jegyeket megalapozni,melynek hatására:

- szűkebb és tágabb környezetünkben jól eligazodnak,
- a település szép földrajzi fekvését felfedezik,a pozitív adottságokat, értékelik,
- a lakóhelyük szépségéért, megóvásáért mindent megtesznek.

Gyermekközpontú,helyi nevelési programunk ,a településről és körzetéből érkező 3-7 éves gyermekek és szülei számára kínál, az ismeretszerzés-hez, tapasztaláshoz, változatos tevékenységekhez, olyan biztonságot, nyugalmat adó légkört, melyben a komplex nevelési hatások eredményeként a gyermekek, az iskolai életre és tanulásra is alkalmassá válnak.

Óvodánk, az innovációs folyamatok számára mindig is nyitott, ezt nem csak az önálló helyi nevelési programunk bizonyítja. 2000. 07.01.-től ugyanis intézményünk, az „elsők között”, ISO 9002 minőségbiztosítási rendszert vezetett be, mely a partneri igény /gyermek, szülő, fenntartó/ elvárásainak való megfelelésen alapul.

A kérdőíves felmérések, azt bizonyítják, hogy pedagógiai munkánkkal, partnereink elégedettek.

2003.01.09.-től, a tálaló konyhánkra kidolgozott, élelmiszer kezelés szabályaira vonatkozó, HACCP rendszert működtetjük.

Az óvodapedagógia területén eddig megtett út, a múlt eredményei feljogosítanak bennünket, itt dolgozó óvodapedagógusokat arra, hogy nyugodtan nézzünk szembe, az előttünk álló évek perspektíváira és vállaljuk azokat a jelentős és olykor nehéz feladatokat, amelyekkel óvodásaink testi-, szellemi- és érzelmi fejlődését biztosítani tudjuk.

3.3. Az óvoda személyi ellátottsága:

Személyi feltételek

1. Az óvodában a nevelőmunka középpontjában a gyermek áll.
2. Az óvodai nevelés kulcsszereplője az óvodapedagógus, akinek személyisége meghatározó a gyermek számára. Jelenléte a nevelés egész időtartamában fontos feltétele az óvodai nevelésnek. Az óvodapedagógus elfogadó, segítő, támogató attitűdje modellt, mintát jelent a gyermek számára.
3. Az óvodapedagógusi tevékenységnek és az óvoda működését segítő alkalmazottak összehangolt munkájának hozzá kell járulnia az óvodai nevelés eredményességéhez.
4. A sajátos nevelési igényű gyermek fejlesztése speciálisan képzett szakember közreműködését igényli.
5. A felekezeti, illetve egyházi óvodák munkatársai számára meghatározó a lelkiesség szerinti bánásmód, nevelés- és műveltség tartalom biztosítása.
6. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk, hogy megvalósítsák a nemzetiségi óvodai nevelés célkitűzéseit.

7. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeit is nevelő óvodában dolgozóknak feladatuk lehetőséget teremteni ahhoz, hogy a gyermekek megismerhessék egymás kultúráját, anyanyelvét.

Az intézmény engedélyezett dolgozóinak száma:	18.5 fő
A megoszlás a következő:	
<i>Főiskolai óvónői diplomával rendelkező óvodapedagógus :</i>	10 fő
<i>Gondozónők:</i> érettségivel , dajka szakképzettséggel	5 fő
<i>Konyhai dolgozók:</i>	1.5 fő
<i>óvodatitkár:</i> szakközép iskolai érettségivel	1 fő
<i>Pedagógiai asszisztens</i>	1 fő

A különböző beosztásokban, érvényesül az óvoda gyermek szeretete, a szülők és az egymás iránti tisztelet.

Az óvodapedagógusok, heti váltással dolgoznak délelőtti és délutáni munka- beosztással csoportjukban.

Az óvodában, nyitástól zárásig az óvodapedagógusi ellátottság biztosított

- **Az óvoda működésének tárgyi feltételei :**

Tárgyi feltételek

Az óvodának rendelkeznie kell a pedagógiai program megvalósításához szükséges tárgyi feltételekkel. Az óvoda épületét, udvarát, kertjét, berendezését oly módon kell kialakítani, hogy az szolgálja a gyermek biztonságát, kényelmét, megfeleljen változó testméretének, biztosítsa egészsége megőrzését, fejlődését. A gyermekek óvodai életének színterei legyenek otthonosak, barátságosak, játékra motiválóak, amelyek alakításában a gyermekek adott szükségletük, tevékenységük szerint vesznek részt. Tegye lehetővé mozgás- és játékigényük kielégítését, és a gyermekeket harmóniát árasztó színekkel, formákkal, lehetőleg természetes anyagokkal vegye körül. A gyermekek által használt játékokat, eszközöket számukra is hozzáférhető módon és a biztonságukra figyelemmel kell elhelyezni. Az óvoda egyidejűleg

biztosítson megfelelő munkakörnyezetet az óvodai munkatársaknak, teremtsen lehetőséget a szülők fogadására.

Az épület 70 évvel ezelőtt épült, eredetileg is óvodának, hagyományos építőanyag felhasználásával. Jelenlegi formája többszöri hozzáépítéssel, bővítéssel alakult ki.

Tágas csoportszobái, a gyermeki játékhöz, változatos tevékenységekhez optimális helyszínek, berendezéseit, esztétikumát úgy alakítjuk ki, hogy a gyermekek jól érezzék magukat itt.

A gyermekek testi neveléséhez szükséges, tornaszobával azonban nem rendel- kezünk.

Valamennyi helyiség természetes-és mesterséges megvilágítása megfelelő, a fű- tésünk: központi, gáz.

Szennyvíz elvezetése csatornával megoldott.

A gyermekek helyes egészségügyi szokásainak kialakításához, megszilárdításá- hoz szükség lenne, minden csoportnak, külön mosdó helyiségre.

Az Oktatási Minisztérium által kiadott minimális eszközjegyzékben az alábbi helyiségekkel nem rendelkezünk:

- tornaszoba, szertár
- orvosi szoba,

elkülönítő. Önkormányzatunk ezen hiányosságokat ismeri.

Óvodánk épületét, nagy alapterületű óvodakert övezi, mely sokféle lehetőséget nyújt a gyermekek szabadlevegőn való mozgásához, játékához. Homokozó, babaház és változatos mászóakák vannak még udvarunkon.

A különböző nevelési területekhez szükséges eszközállományunk megfelelő,

a korszerűsítést és bővítést azonban folyamatosan szükséges végeznünk, költség- vetési és pályázati pénzeszközökből.

Kiemelten kezeljük, a környezeti nevelési programunk hatékony megvalósításá- hoz szükséges eszközök beszerzését.

Rendelkezünk korszerű audio- vizuális eszközökkel. Környezeti nevelési programunk megvalósításához, minőségi nevelőmunkánk színvonalának szinten tartásához, emeléséhez, feltétlenül szükséges az eszközállomány folyamatos fejlesztése.

Az eszközbeszerzések, bővítések során arra törekszünk, hogy a berendezés tárgykultúrája, a gyermeki lépték érvényesülése mellett, nevelő hatással nemesedjék.

Az óvodai élet megszervezése

1. A gyermek egészséges, a tevékenységekben megnyilvánuló fejlődéséhez, fejlesztéséhez a napirend és a hetirend biztosítja a feltételeket, melyek a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető, differenciált tevékenységek, valamint a gyermek együttműködő képességét, feladattudatát fejlesztő, növekvő időtartamú (5–35 perces) csoportos tevékenységek tervezésével, szervezésével valósulnak meg. A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra, igényekre. A rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot teremtenek a gyermeknek.
2. A jó napirendet folyamatosság és rugalmasság jellemzi, amely igazodik a gyermekek motiváltságához, aktivitásához és a változó környezethez. Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, a játék kitüntetett szerepe. A napi- és hetirendet a gyermekcsoport óvodapedagógusai alakítják ki.
3. Az óvodai élet szervezésében a gondozásnak is kiemelt szerepe van. Az óvodapedagógus a gondozás folyamatában nevel, építi kapcsolatait a gyermekekkel, egyúttal segíti önállóságuk fejlődését, együttműködve a gondozást, nevelést segítő munkatársakkal.
4. Az óvodai élet megszervezése során törekedni kell a személyes interakciókra, élőszavas mese és közösségi játékélmény biztosításával.
5. Az óvodai nevelés tervezését, valamint a gyermekek megismerését és fejlesztését, a fejlődésük nyomon követését különböző kötelező dokumentumok szolgálják. Az óvodai nevelés csak a jóváhagyott pedagógiai program alapján valósulhat meg és a teljes óvodai életet magába foglaló tevékenységek keretében szervezhető meg, az óvodapedagógus feltétlen jelenlétében és közreműködésével.
6. A gyermekek a tanköteles korukat megelőző nevelési évben a későbbi eredményes iskolai előrehaladáshoz fontos képességeik és készségeik fejlesztése érdekében az óvodai csoportokban naponta összesen 45 perces időkeretben, a feladatra differenciált, a gyermek egyéni terhelhetőségéhez igazodó – amennyiben az infrastrukturális adottságok lehetővé teszik, külön térben szervezett – iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenységben vesznek részt.

7. A tanköteles korú, de az óvodában nevelkedő gyermekeket a 6. pont alkalmazása során tanköteles korukat megelőző nevelési évben járóknak kell tekinteni.

8. A gyermek fejlődésének nyomon követése a tanköteles kor betöltését megelőző nevelési évtől az iskolai tanulmányok megkezdéséhez szükséges készségek és képességek rögzítésével egészül ki a kötelező dokumentumban az iskola-előkészítő fejlesztő pedagógiai tevékenység tervezése érdekében.

9. A gyermekek fejlődésének vizsgálata céljából a tanköteles kor betöltésekor nevelési évben diagnosztikus mérési rendszer alkalmazható.

Az óvoda kapcsolatai

1. Az óvodai nevelés a családi neveléssel együtt biztosítja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való szoros együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukban foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda, illetve a család teremt meg. Az óvoda által és a családokkal közösen szervezett események, ünnepek családi hangulat kialakításával – a felnőttel és a gyermekek közös tevékenységével is – kifejezik az örömteli érzelmi állapotot. Az óvodapedagógus figyelembe veszi a családok sajátosságait, az együttműködés során érvényesíti a családközpontú intervenciók gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait.

2. Az óvoda kapcsolatot tart azokkal az intézményekkel, amelyek az óvodába lépés előtt (bölcsődék és egyéb szociális intézmények), az óvodai élet során (pedagógiai szakszolgálat intézményei, gyermekjóléti szolgálatok, gyermekotthonok, egészségügyi, illetve közművelődési intézmények) és az óvodai élet után (iskolák) meghatározó szerepet töltenek be a gyermek életében. A kapcsolattartás formái, módszerei alkalmazkodnak a feladatokhoz és az egyéni szükségletekhez. A kapcsolatok kialakításában és fenntartásában az óvoda nyitott és kezdeményező.

3. A felekezeti, illetve egyházi óvodák kapcsolatot tartanak az adott egyházi intézményekkel.

4. A nemzetiséghez tartozó gyermekeket is nevelő óvoda kapcsolatot tart az érintett nemzetiségi önkormányzatokkal, szervezetekkel.

5. A Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében az óvoda nyitott a külföldi magyar óvodákkal való együttműködésre, és – lehetőségei szerint – szakmai kapcsolatot tart fenn.

Az óvodai nevelés általános feladatai

Az óvodai nevelés feladata az óvodáskorú gyermek testi, lelki és értelmi fejlesztése. Ezen belül:

- a) az egészséges életmód alakítása,
- b) az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés,
- c) az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása.

- **Nevelési alapelvünk:**

A gyermeki jogok érvényesítése mellett, biztosítjuk a jó játékot, a szép mesét, a munkát, az egészséges életmód feltételeit, az érzelmi kiegyensúlyozottságot, az anyanyelvi -és kommunikációs - , valamint az intellektuális fejlesztést. A gyermekek egyéni adottságait felmérjük:

▽ az átlagon felüli adottságokat,

▽ a lassabb ütemben fejlődő gyermekeket. A felmérésnek megfelelően alkalmazzuk a differenciált személyiségfejlesztést, tehetség gondozást, hátrány kompenzálást a kiemelt figyelmet.

Óvodaképünk:

1. Az óvodáskorú gyermek nevelésének elsődleges színtere a család. 2. Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Az óvoda pedagógiai tevékenységrendszer, személyi és tárgyi, valamint pedagógiai környezete biztosítja az óvodáskorú gyermek fejlődésének és nevelésének legmegfelelőbb feltételeit. Az óvodában, miközben az teljesíti a funkcióit (óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő), a gyermekekben megteremtődnek a következő életszakaszba (a kisiskolás korba) való átlépés belső pszichikus feltételei.

3. Az óvodai nevelés célja az, hogy elősegítse a gyermekek sokoldalú, harmonikus fejlődését, a személyiség kibontakozását, a hátrányok csökkenését, az életkori és egyéni sajátosságok, valamint az eltérő fejlődési ütem figyelembevételével (ideértve a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek ellátását is).

4. Az óvodai nevelésben alapelv, hogy a) a gyermeki személyiséget elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom övezi, b) a nevelés lehetővé teszi és segíti a gyermek személyiségfejlődését, a gyermek egyéni készségeinek és képességeinek kibontakoztatását, c) az óvodai nevelésben alkalmazott pedagógiai hatásoknak a gyermek személyiségéhez kell igazodniuk.

5. Az óvodai nevelés az alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodik a gyermeki szükségletek kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkör megteremtéséről; a testi, a szociális és értelmi képességek egyéni és életkorspecifikus alakításáról; a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységekről, különös tekintettel a mással nem helyettesíthető játékról; e tevékenységeken keresztül az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltség tartalmakról, emberi értékek közvetítéséről; a gyermek egészséges fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges személyi, tárgyi környezetről.

6. A felekezeti, illetve egyházi óvodai nevelésben szükséges, hogy az intézmény teljes szellemisége biztosítsa a hit megélésének lehetőségét a nevelési és tanulási folyamatokban.

7. A nemzetiséghez tartozó gyermekek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, a nemzeti identitás erősítését, a nemzetiségi hagyományok átörökítését, a nemzetiségi gyermekek nyelvi nevelését és a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét.

8. A hazájukat elhagyni kényszerülő családok gyermekeinek óvodai nevelésében biztosítani kell az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, társadalmi integrálását.

Az óvodai élet a kisgyermek számára meghatározó.

A szeretetteljes, biztonságot adó légkör biztosításával a gyermeki személyiség szabad kibontakoztatására dolgoztuk ki helyi, önálló programunkat.

A családdal szorosan együttműködve, osztott csoportokban valósítjuk meg az óvoda védő, szociális, nevelő – személyiségfejlesztő funkcióit. Programunk igényli az emberi kapcsolatok természetes közvetlenségét is, vonatkozik ez:

a szülőkkel való partneri
együttműködésre az iskolai
nevelők, valamint,
a nevelésünket elősegítő speciális

szakemberekkel való kapcsolatainkra.

Nevelési módszereinket, a személyes érzelmi kötődésen alapuló, felnőtt - gyermek kapcsolat pozitívan befolyásolja.

Egyensúlyra törekszünk a természettel, előnyben részesítjük a természetes anyagokat.

Takarékoskodunk munkaeszközeinkkel és az energiával.

Az egészségre vezető szokások kialakítására, képviselésére és közvetítésére törekszünk.

Pedagógiánk feladata, az emberiség szellemi örökségének átadása is az eljövendő generáció számára.

Gyermekképünk:

1. Az Alapprogram az emberi személyiségből indul ki, abból a tényből, hogy az ember mással nem helyettesíthető, szellemi, erkölcsi és biológiai értelemben is egyedi személyiség és szociális lény egyszerre. 2. A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások – beleértve a spontán és tudatos nevelő hatásokat is – együttesen határozzák meg. E tényezők hatásainak következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként (életkori szakaszonként) és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak. A személyiség szabad kibontakozásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezet szerepe meghatározó. Az óvodai nevelés gyermekközpontú, befogadó, ennek megfelelően a gyermeki személyiség kibontakozásának elősegítésére törekszik, biztosítva minden gyermek számára, hogy egyformán magas színvonalú és szeretetteljes nevelésben részesüljön, önmagához képest fejlődjön, és meglévő hátrányai csökkenjenek. Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.

Kiindulási pontja a gyermeki személyiség, hiszen a gyermek egyedi, mással nem helyettesíthető individuum és szociális lény egyszerre.

Biztosítjuk minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést, tudatosan kerüljük a nemi sztereotípiák erősítését, elősegítjük a nemek társadalmi egyenlőségével kapcsolatos előítéletek lebontását.

A gyermeket körülvevő személyi és tárgyi környezetnek jelentős szerepe van. Az óvodás gyermekek kimeríthetetlen kíváncsisággal fordulnak az őket körül- vevő környezet felé.

Egyre többet kérdeznek, örülnek, ha újra meg újra alkothatnak, építhetnek, tevékenykedhetnek.

Az érdeklődés mértéke egyénenként, de életkoronként is eltérő.

A felnőtteknek, így nekünk, óvodapedagógusoknak is feladatunk, hogy ezt a kíváncsiságot ébren tartsuk, kielégítsük, megfelelő irányba fordítsuk és reális élményszerű tapasztalatokhoz juttassuk gyermekeinket.

Programunkban változatos tevékenységekkel, változatos témákkal erősítjük a környezet-és természetvédelmi szemlélet és környezettudatos magatartás kialakulását.

Tevékenységek és a játék közben, erősödik, pozitív érzelmük a környezethez, fejlődik manuális képességük és egymáshoz való viszonyuk formálódik.

- **Az óvodapedagógus, mint modell:**

Nevelési programunk hatékony megvalósításának elengedhetetlen feltétele az óvodapedagógusok személyisége.

Az óvodapedagógusnak szeretni kell, amit csinál, szeretni kell, akikkel dolgozik. Ahhoz, hogy ezt érvényre is tudja juttatni a mindennapok folyamán, rendelkeznie kell:

- ☐ magas szintű kommunikációs kultúrával,

- ☐ szakmai tájékozottsággal, tudással,

- toleranciával, empátias érzékenységgel,

- precizitással, jó ízléssel,

- kreativitással.

A gyermeki magatartás alakulása szempontjából modell értékű, nemcsak az óvodapedagógusok, hanem az óvoda valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése.

- **Óvodaképünk:**

Intézményünk, a közoktatási rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője, a gyermek harmadik életévétől az iskolába lépésig. Biztosítjuk az óvodás gyermekek nevelésének és fejlődésének optimális feltételeit: óvó-, védő, szociális, személyiségfejlesztő funkcióit. A gyermeki személyiséget, elfogadás, tisztelet, szeretet, megbecsülés és bizalom kell, hogy övezze.

A nevelési alapelvek megvalósítása érdekében gondoskodunk:

- ☺ a gyermeki szükségletek kielégítéséről
- ☺ szeretetteljes légkör, érzelmi biztonság megteremtéséről,
- ☺ a testi-, a szociális és az értelmi képességek, egyéni- és életkor-specifikus alakításáról,
- ☺ a gyermeki közösségben végezhető sokszínű tevékenységekről,
- ☺ szabad játékról,
- ☺ e tevékenységen keresztül, az életkorhoz és a gyermek egyéni képességeihez igazodó műveltségtartalmak közvetítéséről,
- ☺ a nemzeti, etnikai kisebbséghez tartozó gyermekek számára biztosítjuk az önazonosság megőrzését, ápolását, erősítését, a multikulturális nevelésen alapuló integráció lehetőségét, az emberi jogok és alapvető szabadságok védelmét.

- **LÁBATLAN, MICIMACKÓ
ÓVODÁJÁNAK KÖRNYEZETI
NEVELÉSI PROGRAMJA.**

- **Programunk célja , feladata:**

Óvodai nevelésünkben a környezeti nevelés megtervezett pedagógiai folyamat, de nem korlátozzuk meghatározott időkeretbe, hanem állandóan és mindenkor folyamatossggal jelenlévő hatás együttesként kívánjuk ér- vényesíteni, a gyermekek különböző tevékenységi köreibe integrálva.

Az élményt adó ismeretnyújtás, játék, tapasztalás, optimálisan fejleszti a hátrányos szocio- kulturális környezetből származó gyermekeket, de a tehetsé-

gek kibontakoztatását is nagy mértékben elősegíti.

A környezettudatos, környezetre figyelő, szerető, óvó magatartást, a 3-7 éves korosztálynál megalapozza.

Kedvezően befolyásolja, a pozitív érzelmi viszonyulásokat, formálja az attitűdöket.

Közvetetten segíti, az iskolai közösségbe történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Célkitűzéseink megvalósításából adódóan, feladataink sokrétűek.

A 3-7 gyermekeinknek az egyéni és életkori sajátosságának ismerete

birtokában, olyan életszerű környezeti feltételek megteremtése, biztosítása, ahol képességeik kibontakozhatnak.

Az ismeretek feldolgozásának segítése különféle eszközökkel, módszerekkel. Szeretetteljes, nyugalmat adó légkörben a mentálhigiénés egészséget biztosítani. A környezeti feltételek, egyéni és közösségi kereteinek megszervezése és kialakítása.

- **Módszereink,eszközeink:**

A környezeti nevelés, a legkisebb, 3 éves kortól kezdődően játék tevékenységben valósul meg. Építő-, gyakorló -,szerep -,és szabályjátékok sokaságában gyakorolnak szabályokat, cselekvéseket,helyes magatartási formákat.

A gyermek és a természet kapcsolatát, a sokféle tevékenység középpontjába helyezzük.

A tapasztalatok, élmények sokasága kapcsolja őket a valósághoz, teret engedve a gyermekek önkifejező és önérvényesítő törekvéseinek.

A gyermekek által használt eszközöknél figyelembe vesszük, hogy azok méreteikhez igazodjanak, változatosak legyenek.

Az eszközök változatosságával, a sokoldalú tapasztalás, ismeretszerzés lehetőségét teremtik meg.

Korszerű információ hordozókat alkalmazunk a pedagógiai munka folyamatában.

- **Szervezeti formáink:**

Az egész intézmény zavartalan munkáját, a házirend alapja képezi.

A nevelésünk során ,a gyermek számára, a szükséges biztonságot, a csoportok napi-és heti rendje adja.

A speciális nevelést, fejlesztést, egyéni, közös és kis csoportos formában valósítjuk meg.

A nevelőmunka, úgynevezett „tisztá csoportokban” és vegyes életkorú

csoportban folyik. A csoportok beosztását a vezető a vezető helyettestel határozza meg a törvényi előírások , a gyermekek életkora, a csoport maximális létszám előírása alapján.

- **Programunk alapvető keretei:**

- *Egészségnevelési, egészségfejlesztési program*
- *Az érzelmi, erkölcsi nevelés és szocializáció*

2.4.3 Anyanyelvi , értelmi fejlesztés

2.4.1. Az egészséges életmód alakítása:

Az egészséges életmódra nevelés, az egészséges életvitel igényének alakítása, a gyermek testi fejlődésének elősegítése ebben az életkorban kiemelt jelentőségű. Ezen belül az óvodai nevelés feladata:

- a) a gyermek gondozása, testi szükségleteinek, mozgásigényének kielégítése;
- b) a harmonikus, összerendezett mozgás fejlődésének elősegítése;
- c) a gyermek egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése;
- d) az egészséges életmód, a testápolás, a tisztálkodás, az étkezés, különösen a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só- és telítettségi-tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése, a zöldségek és gyümölcsök, illetve tejtermékek fogyasztásának ösztönzése, a fogmosás, az öltözködés, a pihenés, a betegségmegelőzés és az egészségmegőrzés szokásainak alakítása;
- e) életvezetési készségek fejlesztése, amelyek szükségesek a problémamegoldáshoz, a rugalmas alkalmazkodóképességhez, a nehézségek leküzdéséhez, a mérlegelő gondolkodáshoz, a hatékony kommunikációhoz. Az életvezetési készségeken alapuló nevelés hozzásegíti a gyermekeket azon ismeretek, készségek, képességek megszerzéséhez, amelyek szükségesek az egészséges életmód kialakításához;
- f) a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges egészséges és biztonságos környezet megteremtése;
- g) a környezet védelméhez és megóvásához kapcsolódó szokások alakítása, a környezettudatos magatartás megalapozása;
- h) megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve – speciális gondozó-, prevenciós és korrekciós testi, lelki és értelmi nevelési feladatok ellátása.

Célunk:

Az egészséges életvitel igényének megalapozása, a gyermekek testi fejlődésének elősegítése.

Szokások és szabályrendszer: derűs, nyugodt légkörben, szeretetteljes bánásmódban, a szülői házból hozott szokások megismerése . A helyes szokásokra alapozás megszilárdítása, a negatív szokáselemek gyengítése , a fokozatosság elvének érvényesítése.

A szülői , családi hatás alapvetően meghatározza a gyermek szokásrendszerét. Optimális hatást, csak a szülők és az óvodapedagógusok összefogásával érhetünk el, melyhez a kölcsönös tájékozódás és tájékoztatás, valamint együttműködés szükséges.

Kiscsoportban az egészségügyi helyes, jó szokások megalapozása, a gyermekek ápolat, gondozott, jó közérzetének biztosítása egy egész évet betöltő feladat.

A nagy csoportban, már a jó szokások megszilárdultak és így a nagyobb önállóság kapja a hangsúlyt.

Egészségnevelés: elsődleges feladatunk a gyermekek testi épségének megőrzése. A megfelelő napirenddel, az egészséges életritmus kialakítását segítjük elő.

Biztosítjuk a megfelelő időkeretet, az egyéni tempó ütemének figyelembe vételével. Évente két alkalommal egészség hetet szervezünk, az egészséges életmód, ételek, környezet tudatosságra helyezve a hangsúlyt, a programba igyekszünk a szülőket is bevonni.

Testápolás, tisztálkodás: Nagy gondot fordítunk arra, hogy a gyermekek az egész nap folyamán tiszták, ápoltak, gondozottak legyenek.

Arra neveljük őket, hogy igényesek legyenek, saját magukkal és a környezetükkel szemben.

Az ápolási eszközök esztétikus, praktikus és felhívó jellege is inspirálja őket a cselekvő végrehajtásra.

Fontos, hogy az étkezések utáni helyes fogápolás technikáját megtanulják, naponta, rendszeresen gyakorolják.

Étkezés: Az étkezés előkészületei a kiscsoportban, az önkiszolgálásra épülnek. A gyermekek étrendjének összeállításában javaslattevővel mindig

élünk, a főző- konyha felé,a kapcsolattartás folyamatosságát ennek érdekében fontosnak tartjuk.

Figyelemmel kísérjük, hogy a gyermekek étrendje változatos, vitamindús és rost anyagban mindig gazdag legyen.

Az étlapot, a szülők által jól látható helyre kifüggesztjük, hogy az otthoni táplálkozást, az óvodai ismeretében, tudják kiegészíteni. Ehhez a védőnővel együtt

segítséget nyújtunk, tájékoztatás előadás formájában és faliújságon.

Az étkezési kulturáltságot, a felnőtt modell alapján könnyebben elsajátítják.

A gyermekek egészséges táplálkozásához, a csoportokban beiktatott gyümölcs- és zöldség napok is hozzájárulnak.

/Otthonról hozott, vagy kapott gyümölcsökből gyümölcs-salátát,a zöldségekből kóstolót tartanak./

A megfelelő mennyiségű folyadékfogyasztást, a nap folyamán ivóvízzel biztosítjuk.

Az óvodába bekerülő gyermekeknél tájékozódunk az esetleges ételallergia felől. A kultúrált étkezéshez szükséges eszközeink folyamatos pótlást, beszerzést igényelnek. *Egészséges életmód alakítása,egészséges étkezés, ételek(csökkentett cukor,só, telítetlen zsír fogyasztás,sok zöldség, gyümölcs, tejtermék)betegség megelőzés, biztonságos környezet. A gyermekek testi kondícióinak, képességeinek fejlesztése. Egészségének védelme, edzése, óvása, megőrzése.*

Öltözködés:A gyermekekkel lévő felnőtt mindenkori feladata,hogy ügyeljen a hőmérséklethez igazodó öltözékre.

Szülőkkel közösen kell törekednünk arra, hogy a gyermek öltözeke kényelmes legyen,mozgásukban ne gátolja.

Különösen, a hideg időjárásnál,a már felöltöztetett gyermekeknél fontos, hogy azonnal kimenjenek a szabadba, ne melegedjen rájuk a ruha.

Ezt a csoportok felnőtt ellátottsága lehetővé teszi.

A ruhadarabok megfelelő sorrendjét, az öltözés vetkőzés gyakorlása során fokozatosan megtanulják.

A nagycsoportra az önállóság kiteljesedik, érvényesül.

Pihenés, alvás: A reggel korán érkező gyermekek számára a pihenés, alvás biztosítása , csendes nyugodt körülmények között igen fontos. Szeretetteljesebb, egyénibb bánásmód érvényesítését igénylik a gyermekek ekkor.

/Betakargatás, simogatás, otthonról hozott kedvenc játékkal való lefekvés/ Ebéd utáni pihenést, alvást, mese, halk zene,illetve altató kíséretében kezdik meg a gyermekek.

Napközbeni pihenéshez, "elvonuláshoz" a csoportszobákban és az udvaron zugok, sarkok biztosítottak.

Egészségvédelem, edzés:A gyermeki tevékenység folyamatos, állandóan figyelemmel kísérése, a gyermekbalesetek megelőzése érdekében, igen jelentős feladata óvodapedagógusnak, gondozónőnek egyaránt.

A használati tárgyak karbantartására, a szakszerű használatra nagy hangsúlyt kell fektetni.

Az óvoda valamennyi helyiségének tisztántartása, pormentesítése, a textiliák szükség szerinti mosása, tisztítása a légúti betegségek kialakulását megelőzi. A csoportszobák, mosdók folyamatos légcseréjét, szellőztetését, a megfelelő hőmérsékletre ügyelve végezzük.

A levegő, a mozgás, a víz és a napfény együttes hatásának megfelelő alkalmazásával a gyermekek testi edzése pozitívan befolyásolható, a mindennapos testnevelés a gyermekekkel megszeretteti és igényévé teszi a mozgást.

Mindennapos mozgás

Az óvodapedagógus feladatai a mozgásigény kielégítése és testi képességek fejlesztéséért

Változatos napi és heti rendben biztosítja a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését. Minden nap szervez mozgástevékenységet. Heti 1 kötelező testnevelés foglalkozást vezet. Edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával biztosítja. Megtervezi a helyet, időt, és a közegekben való mozgást fokozatos terheléssel, figyelembe véve a korosztályok életkori sajátosságait.

Időjárástól függően (köd, -5 fok, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfény edzést biztosít a fokozatosságot betartva. A nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építi. A mozgás anyagát lásd mozgás fejezetben.

Testi és lelki egészség fejlesztése, a viselkedési függőségek, a szenvedélybetegségekhez vezető szerek fogyasztásának megelőzése

Alapelvek:

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének. Az óvoda felnőtt dolgozói modell, mintát jelentenek a gyermekek számára. Az óvodában a gyermek előtt dohányzó felnőtt nagyobb hatást gyakorol a gyermekekre, mint egyéb szocializációs helyzet, ezért az óvoda dolgozói nagyobb felelősséggel tartoznak személyes példamutatásukért. Az óvoda

feladata minden olyan helyzet elkerülése, amely a gyermeknek kedvezőtlen mintaként szolgálhat.

A dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységei :

Szabad beszélgetések. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, képkivágások gyűjtésével, diafilm-vetítéssel stb. párhuzamosan. Alapelv: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és vélemény-nyilvánítás. *A dohányzás ártalmainak elemzésére szolgáló szabad beszélgetések kezdeményezésére a következő alkalmakat, lehetőségeket alkalmazzuk:*

- **Kirándulási élmények feldolgozása:** napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (lebarnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, örökiejtés, sok mozgás.
- **Városi, falusi élmények megbeszélése:** az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- **Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek:** mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

A szabad beszélgetések mellett a szabadidő kitöltésének (nevelési lehetőségének) egyik legjobb alkalmak: a **mesélés**. A dohányzást megelőző magatartásra nevelésnek is egyik eszköze az olyan mese, amely az állatvilághoz, a növények életéhez vagy a gyermeki élethez kapcsolja a nem- dohányzó magatartás szépségeit. Olyan mesékről lehet szó, amelyekben a helyes magatartás "pozitív" élményei jelennek meg, amely nem félelemkeltéssel kísérli meg a dohányzástól "elrettenteni" a kisgyermeket.

A bántalmazás, erőszak megelőzése

Alapelvek

A WHO definíciója:

„A gyermek bántalmazása és elhanyagolása (rossz bánásmód) magában foglalja a fizikai és/vagy érzelmi rossz bánásmód, a szexuális visszaélés, az elhanyagolás vagy hanyag bánásmód, a kereskedelmi vagy egyéb kizsákmányolás minden formáját, mely a gyermek egészségének, túlélésének, fejlődésének vagy méltóságának tényleges vagy potenciális

sérelmét eredményezi egy olyan kapcsolat keretében, amely a felelősségen, bizalmon vagy hatalmon alapul.”

Elhanyagolást jelent, ha a szülő vagy a gondviselő rendszeresen elmulasztja a gyermek alapvető szükségleteinek kielégítését, védelmét, felügyeletét, amely súlyos ártalmat okoz, vagy ennek veszélyével fenyeget bármelyik területen: egészség, oktatás, érzelmi fejlődés, táplálkozás, lakhatás és biztonságos körülmények, amely veszélyt jelent, vagy nagy valószínűséggel jelenthet a gyermek egészségi állapotára, mentális, lelki és spirituális, erkölcsi és szociális fejlődésére. Figyelembe kell venni ennek megítélésakor, hogy milyen mértékben adottak a feltételek a család rendelkezésére álló erőforrásai tekintetében. Minden olyan mulasztás vagy baj okozása, amely jelentősen árt a gyermek egészségének vagy lassítja, akadályozza szomatikus, mentális és érzelmi fejlődését.

Érzelmi elhanyagolást jelent az érzelmi biztonság, az állandóság, a szeretetkapcsolat hiánya, a gyermek érzelmi kötődésének durva mellőzése, elutasítása, a gyermek jelenlétében történő erőszakos, durva, támadó magatartás más családtaggal szemben.

Fizikai elhanyagolást jelent az alapvető fizikai szükségletek, higiénés feltételek hiánya, a felügyelet hiánya, a gyermek védelmének elmulasztása olyan esetekben, amikor veszélynek van kitéve. Ide sorolható az orvosi ellátás késleltetése, az orvosi utasítások be nem tartása, a védőoltások beadatásának indokolatlan elmulasztása, késleltetése.

A gyermekbántalmazás azt jelenti, ha valaki sérülést, fájdalmat okoz egy gyermeknek, vagy ha a gyermek sérelmére elkövetett cselekményt - bár tud róla, vagy szemtanúja – nem akadályozza meg, illetve nem jelenti.

Fizikai bántalmazás az a szándékos cselekedet, vagy gondatlanság (így különösen ütés, rázás, mérgezés, égés, fulladás, közlekedési baleset, stb.), amely a gyermek fizikai sérüléséhez, halálához vezet vagy vezethet. Ide sorolható a közlekedés során elkövetett gondatlan veszélyeztetés (gyermekülés hiánya, ittas vezetés, kivilágítatlan kerékpár stb.)

Az érzelmi bántalmazás azt a rendszeres, hosszú időn át tartó érzelmi rossz bánásmódot jelenti, amely súlyos, és tartósan káros hatással van a gyermek érzelmi fejlődésére. Ez magában foglalhatja annak közvetítését a gyermek felé, hogy értéktelen, el nem fogadott, nem kívánt és nem szeretett. Jelenthet az életkornak, vagy a fejlettségnek nem megfelelő elvárások támasztását a gyermekkel szemben (pl. a szobatisztaság idő előtti erőltetése, a képességekhez nem igazodó követelmények). Ide tartozik a gyermekekben állandó félelemérzet, vagy szorongás keltése, megszégyenítés, állandó kritizálás, az érzelmi zsarolás,

a gyermek kihasználása. Az érzelmi bántalmazás súlyos formája az olyan élethelyzet, amelyben a gyermek szem és fültanúja más

bántalmazásának. Az érzelmi bántalmazás mindezen komponenseket magában foglalhatja, de egymagában is jelentkezhet.

Szexuális bántalmazás a gyermek bevonását jelenti olyan szexuális aktivitásba, amelyet a gyermek nem képes megérteni, felfogni, amelyhez nem tudhatja az érdemi beleegyezését adni, vagy amelyre a gyermek koránál, fejlettségi állapotánál fogva nem érett, továbbá amelyet tilt az adott társadalom/közösség jog- és szokásrendje, illetve az adott környezetben elfogadott tabuk. A szexuális visszaélés létrejöhet felnőtt és gyermek, vagy olyan korú gyermek és gyermek között, ahol a kapcsolat a kor és a fejlettség okán, a kapcsolat felelősségén, bizalmon vagy hatalmi helyzeten alapszik, és a tevékenység az agresszor szükségleteinek kielégítését, vagy megelégedettségét szolgálja.

- Az óvoda ellátja a tehetségkutatással és tehetséggondozással, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójával, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatásával, valamint a gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatokat; felderíti a gyermekek fejlődését veszélyeztető okokat, és pedagógiai eszközökkel törekszik a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén a gyermek érdekében intézkedést kezdeményez. A gyermek- és ifjúságvédelemmel kapcsolatos feladatok ellátását a gyermekjóléti szolgálat segíti.
- A nevelési intézmény közreműködik a gyermekek veszélyeztetettségének megelőzésében és megszüntetésében, ennek során együttműködik a gyermekjóléti szolgálattal, illetve a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal. Ha a nevelési intézmény a gyermekeket veszélyeztető okokat pedagógiai eszközökkel nem tudja megszüntetni, segítséget kér a gyermekjóléti szolgálattól.
- A gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor írásban tájékoztatni kell a gyermek- és ifjúságvédelmi felelős személyéről (óvodavezető), valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.

A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvadás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is. Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni

is szükséges. Ennek megvalósítása érdekében a szülői értekezletekre megbeszélési anyagként alkalmazzuk az erőszakot sugárzó tömeghírközlések kivédését.

Az egészségnevelésben résztvevők köre: az óvodapedagógusok mellett a gondozónők is aktívan részt vesznek a feladatokban. **Az óvodán kívüli partnerek:** a gyermek orvos, a védőnő, a fogorvos vagy asszisztense akik minden évben előadást, bemutatót tartanak az intézményben egy-egy témában a szülőknek és a gyermekeknek.

Látogatást teszünk a helyi bio pékségben ahol az egészséges termékekkel ismerkedhetnek, kóstolhatnak a gyermekek.

Külső kapcsolatokat próbáljuk fejleszteni, kiszélesíteni szakemberekkel, az ÁNTSZ táplálkozási szakemberével.

Az óvodai életben kiemelt figyelmet fordítunk

-önmagunk és egészségünk megismerésére,

-testi higiénia szabályaira,

-a helyes táplálkozásra(zöldségnap, gyümölcsnap ahol változatos elkészítésekkel, különféle saláták, stb. szerettetjük meg az ételeket a gyermekekkel),

-felhívjuk az egészséges környezet fontosságára a figyelmet.

Szervezünk:

-erdei kirándulást,

-óvoda környezetének szépítését, kerti munkát, mint virág ültetés, locsolás, gereblyezés, szemét gyűjtés az óvoda körül. Azokért a programokért mely külön költséget igényel a szülőktől pénzt kérünk pl: busz, kirándulás.

Módszerek:

-Kirándulások évszakonként különböző helyszínekre, erdő, Duna part.

-Meghívott előadók

-mindennapokban, foglalkozásokon kiemelt szerep

-egészség hét évente kétszer, hetente gyümölcs-zöldség nap

Munkánk értékelése, ellenőrzése

-Munkatervünkben és a nevelési tervekben rögzítjük a programokat,

nevelőtestületi értekezleteken megbeszéljük az aktuális programokat.

A vezető helyettesek feladata a kapcsolatok keresése külső előadókkal. A programok szervezésében koordinálásában az éppen megbízott óvónő vesz részt.

Anyagi források: pályázatok, alapítványi, fenntartói támogatás.

A fejlődés várható eredménye: Az óvodás évek végére, 6-7 ,éves korukra

testileg megfelelően

fejlettek,

kulturáltan, önállóan

étkeznek,

öltözködéskor, a megfelelő sorrendet

követik, önállóan tisztálkodnak, mosnak

fogat.

2.4.2.Érzelmi,erkölcsi , értékorientált közösségi nevelés :

1. Az óvoda családias, bizalmat közvetítő, szeretetteljes légköre ösztönöz, és hatással van a gyermek érzelmi kötődésének alakulására.
2. Az óvodáskorú gyermek egyik jellemző sajátossága magatartásának érzelmi vezéreltsége. Elengedhetetlen, hogy a gyermeket az óvodában érzelmi biztonság, állandó értékrend, derűs, kiegyensúlyozott, szeretetteljes légkör vegye körül. Mindezzért szükséges, hogy
 - a) a gyermeket már az óvodába lépéskor kedvező érzelmi hatások érhék;
 - b) a gyermek és az óvoda alkalmazottai, a gyermekek, valamint az óvodai alkalmazottak közötti kapcsolatot pozitív attitűd, érzelmi töltés jellemezze;
 - c) az óvoda egyszerre segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, és engedjen teret önkifejező törekvéseinek;
 - d) az óvoda nevelje a gyermeket annak elfogadására, megértésére, hogy az emberek különböznek egymástól.
3. A szocializáció szempontjából meghatározó a közös élményeken alapuló tevékenységek gyakorlása, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak (mint például az együttérzés, a segítőkészség, az önzetlenség, a figyelmesség) és akaratának (ezen belül önállóságának, önfegyelmének, kitartásának, feladattudatának, szabálytudatának), szokás- és normarendszerének megalapozása.
4. Az óvoda a gyermek nyitottságára épít, és ahhoz segíti a gyermeket, hogy megismerje szűkebb és tágabb környezetét, amely a nemzeti identitástudat, a kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz való kötődés alapja, hogy rá tudjon csodálkozni a természetben, az emberi környezetben megmutatkozó jóra és szépre, mindazok megbecsülésére.
5. A gyermeki magatartás alakulása szempontjából az óvodapedagógus, az óvoda valamennyi alkalmazottjának kommunikációja, bánásmódja és viselkedése modellértékű szerepet tölt be.
6. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek esetében különösen jelentős az óvoda együttműködő szerepe az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakemberekkel.

Célunk:

A gyermekekben erősödjék a másik tiszteletének, megbecsülésének érzése, az óvoda segítse a gyermek erkölcsi, szociális érzékenységének fejlődését, éntudatának alakulását, a gyermek erkölcsi tulajdonságainak(együttérzés,segítőkészség, önzetlenség,figyelmesség) és akaratának(önállóság, önfegyelem, kitartás, feledat, szabálytudat), szokásainak megalapozása.

Kedvező érzelmi hatások biztosításával, a pozitív érzelmek fejlesztése.

A szülőföldhöz fűződő pozitív érzelmi viszony kialakítása, nemzeti identitás tudat, a keresztény kulturális értékek, a hazaszeretet, a szülőföldhöz és családhoz kötődés megalapozza a természeti tárgyi környezet megbecsülését, pozitív értékelését.

Beszoktatás: Alapvető feladatunk, hogy már a gyermekek az első óvodai napjuktól kezdve jól érezzék magukat, a *gyermekek és a felnőttek közötti kapcsolatot pozitív érzelmi töltés jelezze.*

Már a beiratkozásnál, a kölcsönös bizalom alapozását megkezdjük.

Meggyőződhet már ekkor a szülő, hogy gyermeke jó helyre kerül.

Hagyomány, hogy egy augusztus végi délután az új óvodásokat szülőkkel együtt meghívjuk óvodánkba. Megismerkedhetnek a csoportjuk óvó nénijével, játékokkal, ismerkedhetnek az óvodával, közben egy kis „finomsággal megvendégeljük őket.

Beszoktatásunkat, ez a „szülős, játékos” délután lényegesen megkönnyíti. A szülőknek, az óvodához való pozitív viszonyát, elengedhetetlenül fontos láncszemnek érezzük a gyermekek óvodai beilleszkedésénél.

A gyermekek is rövid idő alatt megértik, hogy itt minden és mindenki értük van. Nekünk óvónőknek, nagy odafigyeléssel kell segítenünk abban, hogy minden gyermek megtalálja helyét a közösségben.

Környezeti nevelési programunk tartalmán keresztül a pozitív élmények, az egymáshoz fűződő kapcsolatok kiszélesednek.

Az élményekre épülő, közös, sokszínű tevékenységek fejlesztik akaratukat, szabálytudatukat, kitartásukat, de a helytelen emberi magatartási és viselkedési szokások felfedeztetésére is alkalmasak. /pl. szemét eldobás, tűz gyújtás stb./

A nehezen szocializálható, lassabban fejlődő gyermekek sajátos törődést igényelnek, részükre speciális szakemberek igénybevétele, közreműködését lehetővé tesszük.

Az óvodapedagógus feladatai:

A gyermekek közötti kapcsolatrendszer bővítése, társas szükségleteik kielégítése. A szociális érzékenység fejlesztése.

Az erkölcsi és akarat tulajdonságok alakítása.

Az értékelés és jutalmazás:

Cél:

A gyermek helyes megnyilvánulásainak kialakítása, pozitív motiváció biztosítása.

Az óvodapedagógus feladatai:

Az értékelést fontos személyiség és közösségalkító tényezőként alkalmazza. Az óvodában a pozitív értékelés az elsődleges: a jutalmazás és ennek előlegezett formája, a biztatás. Ezzel erősíti leginkább a gyermek helyes megnyilvánulásait, és ezzel alakítja ki a pozitív motivációkat.

A gyermekek szöveges, átfogó értékelését az óvodapedagógusok elvégzik évente két alkalommal a gyermekenként vezetett személyiség lapon, méréseik alapján. Elsődleges mérőeszköz a tudatos megfigyelés, és az 5-6 évesek esetében a Sindelar mérés.

A gyermekek jutalmazásának elvei és formái: Az óvodában alkalmazott jutalmazás a verbális és nonverbális kifejezések, és kommunikációs eszközök, érzelmek kifejezése, kiemelt-megtisztelő feladatadás, kedves tevékenység biztosítása. A jutalmazás mindig konkrét, a gyermek számára érthető, a társak számára is motiváló hatású. Tárgyi jutalmazást nem alkalmaz.

A fejlődés várható eredménye:

Jól érzi magát az óvodában csoporttársaival, a csoportban dolgozó felnőttekkel.

Elfogadja és tiszteli a gyermekek különbözőségeit. A csoport kialakult szokásrendszerét betartja, Önbizalma megfelelő.

Feladat és szabálytudata kialakult.

Konfliktushelyzetben társaival egyezkedik.

Az udvariassági formák betartásával kommunikál. Tiszteli, becsüli szülőföldjét.

Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

1. Az anyanyelvi nevelés valamennyi tevékenységi forma keretében megvalósítandó feladat. Az anyanyelv fejlesztése és a kommunikáció különböző formáinak alakítása – beszélő környezettel, helyes mintaadással és szabályközvetítéssel – az óvodai nevelés egészében jelen van. Az anyanyelv ismeretére, megbecsülésére, szeretetére nevelés közben a gyermek természetes beszéd- és kommunikációs kedvének fenntartására, ösztönzésére, a gyermek meghallgatására, a gyermeki kérdések támogatására és a válaszok igénylésére szükséges figyelmet fordítani.

2. Az óvodai nevelés a gyermek egyéni érdeklődésére, kíváncsiságára – mint életkori sajátosságra –, valamint a meglévő tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve biztosít a gyermeknek változatos tevékenységeket, amelyeken keresztül további élményeket, tapasztalatokat szerezhet az őt körülvevő természeti és társadalmi környezetről.

3. Az értelmi nevelés további feladatai: egyrészt a gyermek spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése,

különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása, másrészt az értelmi képességek (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség) fejlesztése, valamennyi értelmi képesség, különösen a képzelet és a kreativitás fejlődését elősegítő ösztönző környezet biztosítása.

- **Értelmi fejlesztés:**

Célunk:

Környezeti nevelési programunk, az élményekre épülő, sokszínű tevékenységi formáin keresztül, biztosítja a harmonikusan fejlődő gyermek esetében a kreatív önkifejezést, az egyéni tulajdonságok tehetségek kibontakoztatását.

Az életkoruknál lassabban fejlődő gyermekek esetében, a változatos tevékenységek, az inger gazdag óvodai élet, kedvező hatással befolyásolja a személyiségük fejlődését.

Az iskolai tanuláshoz szükséges fejlettségi szint elérése.

- **Anyanyelvi nevelés:**

Cél:

Változatos tevékenységformákon keresztül a gyermekek megismerkedése természeti és társadalmi környezetükkel, melynek segítségével képesek lesznek eligazodni az őket körülvevő világban, fejlődnek értelmi és anyanyelvi képességei. Mindez spontán érdeklődésére és ösztönös tudásvágyára, kíváncsiságára élményeire alapozva az egyéni sajátosságokat figyelembe véve cselekvésbe ágyazva történik. Cél az anyanyelvi nevelés során a magyar nyelv szeretetének, megbecsülésének kialakítása, továbbá a természetes beszéd és kommunikációs kedv ösztönzése, fenntartása.

Óvodapedagógusainknak ebből adódó feladatai:

- A beszédhelyzetek, a beszéltető légkör megteremtése.
- Spontán beszélgetések, a gyermeket foglalkoztató témák, kérdések, meghallgatása, megválaszolása.
- Az egyéni anyanyelvi szint felmérése, differenciált fejlesztése.
- A beszédhibák feltárása, tapintatos kezelése, szakember, logopédus bevonása ezek megszüntetésére.
- Nagycsoportos gyermeknél anyanyelvi játékokra idő biztosítása.
- Az élmények, tapasztalatok alapján való szókincs bővítése.

Élmény gazdag környezetet teremt, anyanyelvi játékokat szervez, amelyekben a gyermek:

- Beszédszerve ügyesedik
- Beszédkedve erősödik
- Hallás, beszédhallása fejlődik

- Auditív ritmusa és emlékezete bővül
- Állandó lehetőséget biztosít a kérdéseknek-

válaszoknak A személyes példa, a helyes minta adása

kiemelt jelentőségű.

Nyugodt, kiegyensúlyozott, szeretetteljes csoportlégtér kialakításával eléri, hogy a gyerekek szívesen és bátran beszélnek, kérdeznek a felnőttektől és társaiktól egyaránt.

A kommunikációs képességeiben lassan fejlődő gyermekeket szükség esetén logopédiai, pszichológiai szakemberhez irányítja.

A fejlődés várható eredménye: gondolataikat, kívánságait, érzelmeiket össze-

függően fejezik ki, alkalmazva a metakommunikáció alapvető formáit.

A magán- és mással hangzókat helyesen, tisztán ejtik.

Beszédük tagoltsága, nyelvünk szabályainak megfelelnek .

• **Játék:**

1. A játék a kisgyermekkor legfontosabb és legfejlesztőbb tevékenysége, és így az óvodai nevelés leghatékonyabb eszköze. A játék – szabad képzettársításokat követő szabad játékfolyamat – a kisgyermek elemi pszichikus szükséglete, melynek mindennap visszatérő módon, hosszan tartóan és lehetőleg zavartalanul ki kell elégülnie. A kisgyermek a külvilágból és saját belső világából származó benyomásait játékában jeleníti meg. Így válik a játék kiemelt jelentőségű, az egész személyiséget fejlesztő, élményt adó tevékenységgé.

2. Az óvodában előtérbe kell helyezni a szabad játék érvényesülését. A játék kiemelt jelentőségének az óvoda napirendjében, időbeosztásában, továbbá a játékos tevékenységszervezésben is meg kell mutatkoznia.

3. A kisgyermek első valódi játszótársa a családban, az óvodában is a felnőtt: a szülő és az óvodapedagógus. Az óvodapedagógus utánozható mintát ad a játéktevékenységre, majd amikor a szabad játékfolyamat már kialakult, bevonható társ marad, illetve segítővé, kezdeményezővé lesz, ha a játékfolyamat elakad. Az óvodapedagógus jelenléte teszi lehetővé a gyermekek közötti játékkapcsolatok kialakulását.

4. A játékhoz megfelelő helyre, esztétikus és egyszerű, alakítható, a gyermeki fantázia kibontakozását segítő anyagokra, eszközökre, játékszerekre van szükség. Az óvoda és az óvodapedagógus feladata, hogy megfelelő csoportlégtér, helyet, időt, eszközöket és élményszerzési lehetőségeket

biztosítson a különböző játékformákhoz, a gyakorló játékokhoz, a szimbolikus játékokhoz, a szerepjátékokhoz, konstruáló játékokhoz, a szabályjátékokhoz.

5. A játék folyamatában az óvodapedagógus tudatos jelenléte biztosítja az élményszerű, elmélyült, kreatív gyermeki játék kibontakozását. Mindezt az óvodapedagógus feltételteremtő tevékenysége mellett a szükség és igény szerinti együttjátszásával, támogató, serkentő, ösztönző magatartásával, indirekt reakcióival éri el.

Óvodásaink legfontosabb,legfejlesztőbb tevékenysége a játék,elemi pszichikus szükségletük,amely nevelésünk leghatékonyabb eszköze.

A képességek megalapozását, a tartalmas játékfolyamatok segítik és egyben tanulási lehetőségeket is biztosítanak a vidámság és a derű erőtereiben.

Az építő-,szerep-,szabály-,énekes és mozgásos-,dramatikus-, mimetikus, szimulációs és bábjátékok lehetőségeinek megteremtésével,a társas együttműködésen kívül, a szokásokat,az attitűdöket,ismereteket gazdagítjuk.

A játékban, a motoros,szociális,verbális tanulást, komplex formában valósítjuk meg.

A gyermekek spontán játéktevékenysége, az óvónő szakmai megfigyelésének, legfőbb területe,hiszen észrevétlenül lehet megfigyelni egy-egy gyermek reakcióját a legkülönbözőbb,konkrét helyzetekben.

Jelentős óvodapedagógusi feladatnak tekintjük a játék feltételeinek maradéktalan biztosítását:

- elegendő idő biztosítása,az elmélyült játékhoz pedig nyugodt légkör,
- sokféle játékeszköz,kreatív szabad tárgyhasználat,
- mobil tárgyak, eszközök,
- természetes anyagok,termékek,
- közös élmények,tapasztalatok a játék tartalmának továbbfejlesztése érdekében
- óvónői ötletek,kellő mértékű segítségadás a gyermek igénye szerint,be- kapcsolódás,esetleg együttjátszás,
- a gyermeki alkotás,képzelet,játéktudat tiszteletben tartása,
- segítségnyújtás az esetleges konfliktus helyzetben,
- a gyermeki személyiség egyre mélyebb megismerése a játékon keresztül.
- Csak akkor avatkozik be, ha pozitív fordulatot kell adni egy nem kívánatos viselkedési formának, vagy zavarják egymást, testi épségüket veszélyeztetik, ha a konfliktusokat a játszócsoport nem képes önállóan megoldani.

- **Indirekt irányítással, tudatos jelenléttel, támogató, serkentő magatartással biztosítja, hogy a gyermekek szabadon valósíthassák meg elgondolásaikat élményeik, érzelmeik, fantáziájuk szerint.**
- A játék stimulálása érdekében problémát vet fel, választásra készítő megjegyzéseket tesz, eszközhasználatra ösztönöz, ötletet ad (nem konkrét) vagy serkenti kidolgozását. Szükség esetén segítséget és példát, mintát nyújt. Szabályjátékokat irányítja, irányíthatja.

A fejlődés várható eredménye:

Képes szerepvállalásra.

Képes elfogadni játszótársai

elgondolásait. Játéka elmélyült

kitartó.

Alkalmazkodik a játék

szabályaihoz. Játékeszközökre

vigyáz.

• **Munka jellegű tevékenységeink:**

1. A személyiségfejlesztés fontos eszköze a játékkal és a cselekvő tapasztalással sok vonatkozásban azonosságot mutató munka és munka jellegű játékos tevékenység: az önkiszolgálás, a segítség az óvodapedagógusnak és más felnőtteknek, a csoporttársakkal együtt, értük, később önálló tevékenységként végzett alkalmi megbízások teljesítése, az elvállalt naposi vagy egyéb munka, a környezet-, a növény és állatgondozás.

2. A gyermek munka jellegű tevékenységének sajátosságai:

- a) örömmel és szívesen végzett aktív tevékenység,
- b) a tapasztalatszerzésnek és a környezet megismerésének, a munkavégzéshez szükséges attitűdök és képességek, készségek, tulajdonságok, mint a kitartás, az önállóság, a felelősség, a céltudatosság alakításának fontos lehetősége és
- c) a közösségi kapcsolatok a kötelesség- és felelősségvállalás alakításának eszközei, a saját és mások elismerésére nevelés egyik formája.

3. A gyermeki munka az óvodapedagógustól tudatos pedagógiai szervezést, a gyermekkel való együttműködést és folyamatos konkrét, reális, vagyis a gyermeknek saját magához mérten fejlesztő pozitív értékelést igényel.

Célunk:

A gyermekek utánzó és tevékenységvágyára alapozva, önként és örömmel végezzék a munka jellegű tevékenységeket.

Ösztönző, motiváló ereje abban rejlik, hogy óvodapedagógusaink, figyelembe veszik az életkori sajátosságokat, az egyéni fejlettségi szintet, a gyermekek szociokulturális háttérét, az egyéni ritmusú munkatempót és pedagógiai munkafolyamatukban tudatosan tervezik, szervezik meg.

Minden gyermeknél az optimális terhelési szint megkeresése, fejlesztése a legfontosabb.

A pozitív hatások kiemelése dicsérrettel, kellő mértékű segítségadással ösztönzőleg hatnak.

Önkiszolgálás: az óvodai életben, a saját személyének kiszolgálása, öltözködés, étkezés, tisztálkodás során.

Közösségért végzett munka:

Alkalmi megbízatások: a gyermekek és az óvodapedagógusok szükségletein alapul, vállalkozó kedvű, aktív gyermekeknek, olyan feladat adás, mely oda-figyelést igényel, segíti a gyermekek önértékelési képességét.

A félénkebb gyermekek esetében, a páros megbízást alkalmazzuk, mely siker-élményt, társas kapcsolat kialakulását eredményezi.

Dominánsnak tartjuk a nevelés tartalmát, ilyen feladatok elvégzése során a gyermek hasznosnak, fontosnak érzik magukat

Naposi munka: tartalmát: -a terítés, mosdó feltörlés, növény gondozás, a környezet rendjének helyreállítása, teremrendezés-adja.

Kiscsoportban az aktív gyermekek segítőszándékára építve, megalapozható.

Középső-és nagycsoportban rendszerességgel, meghatározott időben, a gyermekek számára előre jelzetten célszerű kijelölni.

Minden gyermektől elvárja a csoportban az óvónő, ennek elvégzését.

Évszakokhoz kötődő munka:

*Tavaszi : csoportszobában, szabadban magvak ültetése, csíráztatása, virágok öntözése, ápolása.

*Nyár: virágtartók napi öntözése, cseresznye szedés, fogyasztásra előkészítés.

*Psz: termések, színes levelek gyűjtése, lehullott levelek, dió szedés az udvarunkon, Qszi gyümölcsök, Ql gyümölcs-saláta készítés, zöldségek előkészítése fogyasztásra zöldségkosztolóhoz.

*Tél: madarak etetése, vízfagyasztással díszek

készítése, leszedett karácsonyfa díszítése az udvaron.

A fejlődés várható eredménye: szívesen, örömmel végzik a rájuk bízott mun-

kát, folyamatosan növekszik
magabiztosságuk, önállóságuk.

A munkaeszközök célszerű használatát
megtanulják.

• **Tevékenységekben megvalósuló tanulás**

1. A gyermek tanulási képességeinek kibontakoztatása és fejlesztése a teljes óvodai életet átfogó, folyamatos és alapvető feladat. A gyermek adottságai, a családban és tágabb környezetében szerzett tapasztalatai, valamint az óvodai nevelés során biztosított tanulási formák meghatározzák a gyermek későbbi fejlődési lehetőségeit és alakuló motivációját. Az óvodapedagógus a tanulást biztosító feltételek megteremtése során épít a gyermekek előzetes élményeire, tapasztalataira, ismereteire.

2. Az óvodában a tanulás folyamatos, jelentős részben utánzások, spontán és szervezett tevékenység, amely a teljes személyiség fejlődését, fejlesztését támogatja. Nem szűkül le az ismeretszerzésre, az egész óvodai nap folyamán adódó helyzetekben, természetes és szimulált környezetben, az óvodapedagógus által kezdeményezett párhuzamos tevékenységi formákban, szervezeti és időkeretekben valósul meg.

3. Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek képességeinek fejlesztése, tapasztalatainak bővítése, rendezése, amely elsősorban játékokba integrált tevékenységekben, cselekvésekben valósul meg.

4. A tanulás feltétele a gyermek cselekvő aktivitása, a közvetlen, több érzékszervét foglalkoztató tapasztalás, felfedezés lehetőségének biztosítása, kreativitásának erősítése.

5. A tanulás lehetséges formái az óvodában:

a) az utánzások mintá- és modellkövetéses magatartás- és viselkedéstanulás, szokások alakítása;

b) a spontán játékos tapasztalatszerzés;

c) a játékos, cselekvéses tanulás;

d) a gyermeki kérdésekre, válaszokra épülő ismeretszerzés;

e) az óvodapedagógus által irányított megfigyelés, tapasztalatszerzés, felfedezés;

f) a gyakorlati problémamegoldás.

6. Az óvodapedagógus a tanulás irányítása során egyéni, pozitív értékeléssel segíti a gyermek személyiségének kibontakozását.

•

A napirend igazodik a különböző tevékenységekhez és a gyermekek egyéni szükségleteihez, valamint tekintettel van a helyi szokásokra.

Fontos a tevékenységek közötti harmonikus arányok kialakítása, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak fejlesztése. Az óvodapedagógus, a tanulást támogató környezet megteremtése során épít

A gyermekek előzetes tapasztalataira, ismereteire.

Célunk:

Gyermekeink érdeklődésére, megismerési vágyára építve, a helyi adottságok, a település fejlődésének, hagyományainak és a környezeti változásainak figyelembe vételével, az adott helyzethez rugalmasan alkalmazkodva, valósuljon meg intézményünkben.

A sokszínű tevékenységek, manipulációk, érzékelés, észlelés, mozgás

együttes hatása elősegítse, a tanuláshoz szükséges pszichikai és fizikai készségek, képességek fejlődését. Intézményünkben, a spontán a helyzethez kötött és speciális jellegű formái vannak jelen:

Spontán : a gyermek aktuális érdeklődése.

Helyzethez kötött: különböző nevelési helyzetekben, folyamatokban szerzett ismeretek, tapasztalatok.

Speciális: a lassabban fejlődő gyermekeknél.

Az óvodapedagógus feladatai:

Érzelem gazdag, biztonságot nyújtó, kölcsönös bizalmon alapuló csoportlétkör kialakítása, az érési folyamatok optimális megtámogatása.

Megfelelő mennyiségű és minőségű ingerhatás, tapasztalás és cselekedtetés, felfedezés biztosításával a gyermeki kíváncsiság felkeltése, kielégítése, a kutatás, problémamegoldás, felfedezés örömeivel.

A közvetlen tapasztalatra, mozgásra, élményre épülő képességek, részképességek fejlesztése, mely magába foglalja a szenzoros, motoros, szociális és verbális tanulást egyaránt.

A tervezett tanulási tevékenységek tartalma az évszakok változásait követi, a megfigyelhető természeti és társadalmi jelenségeket, eseményeket, az ünnepek sajátosságait, az óvodai élet hagyományait, aktualitásokat.

Lehetőleg téma-hetek alkalmazásával komplex ismereteket nyújt, tapasztalatszerzési lehetőségeket biztosít.

Előnyben részesíti a differenciálót, egyéni vagy mikro csoportos, illetve kooperatív technikák alkalmazását.

A tanulás alapvető feltételének megteremtése, a **szokásrendszer kialakítása**, a tevékenységek állandó helyének meghatározása, a jól megválasztott időkeret, és az elegendő számú, méretű, minőségű, sok érzékszervet foglalkoztató eszköz biztosítása.

A szervezeti formát a tevékenység tartalmától, a résztvevő gyermekek számától, összetételétől, fejlettségétől függően az óvónő megválasztja, differenciáltan alkalmazza.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Az egyszerű feladatokat megérti.

Ha a helyzet megkívánja, kivárja amíg rákerül a sor.

Érdeklődik környezete tárgyai, jelenségei és ezek összefüggései iránt. Feladatai végrehajtásában kitartó.

Szándékos figyelmének időtartama életkorának megfelelő. Képes a már elsajátított ismeretek szándékos felidézésére.

• Szervezeti és időkeretek

A csoportok szervezése:

A csoportszervezés alapja a biológiai életkor, a nemek aránya.

A nehezen nevelhető vagy speciális fejlesztési igényű gyermek csoportbeli elhelyezésénél alapvető szempont a pedagógusok arányos terhelése, hogy elegendő ideje legyen a egyéni fejlesztésre (max. 1-2 fő/csoport).

A csoportok létszáma (az alapító okirat alapján) maximum 25 fő, intézményi szinten 125 fő.

Óvodánkban 1 heterogén összetételű csoport működik. A gyerekek csoportba sorolásának szempontjai: életkorbeli különbségek csökkentése, testvérek együttnevelésének biztosítása.

Intézményünkben 4 homogén csoportot szervezünk, az alábbiak

szerint 3 évesek

• – 4 évesek

• – 5 évesek

6 – 7 évesek

A napirend kialakításának alapelvei

- A gyermekek életkor szerinti összetétele alapján eltérnek a szükségleteik, differenciáltan biztosítjuk a tevékenységekhez szükséges időtartamot.

- A tervszerű, összehangolt tevékenységekkel elkerüljük a felesleges várakozásokat, a tétlenséget, a kapkodást.
- Minél hosszabb, nyugalmas és tartalmas játékidőt biztosítunk.
- A tisztálkodás és öltözködés végzéséhez, az egyéni szükségleteknek megfelelő időtartamot biztosítjuk.
- Az étkezésre az egyéni igények, szükségletek szerinti időtartamról gondoskodunk
- A gyermekek alvási—pihenési igényének figyelembevétele

Osztott csoportokban, kötött és kötetlen formában biztosítja az óvónő, a tanulás lehetőségét.

Napirendünk, folyamatosságával biztosítja a gyermekek tanulásához szükséges, változatos, megfelelő időkeretben végzett tevékenységeit.

A csoportonkénti tanulást a heti rend teszi szervezetté az intézmény keretein belül. Területei csoportonként, de naponként is változnak.

Napirendi példánk:

Idő feladat	Tevékenységi forma	Tevékenység	Óvónői
5 ³⁰ - 7	egyéni, szabad választás	pihenés, játék	gyerekek fogadása játéklehetőség biz- tosítása.
7-9 ³⁰	egyéni és közös	mindennapos testnevelés	helyes szokások
		tisztálkodás, tízórai	naposi tevékeny- ség ellenőrzés
9 ³⁰ -12	közös, kis csoportos	mese-vers, bábjáték	eszközök biztosítása
		vizuális nevelés, testnevelés	játékos módszerek,
		környezet megismerése	
		szabadban való mozgás, játék.	
12-15	közös	étkezés, tisztálkodás	helyes szokások
		pihenés	nyugodt légkör
15-16	szabad választás	játék, egyéb tevékenység	játék feltételek megteremtése
			egyéni bánásmód.

A szeptember 01-től május 31-ig terjedő időszakra vonatkozik a fenti napirend. A nyári időszakra is tervezünk „tartalmas” óvodai tevékenységeket:

gyalogtúra-kirándulás, mozgásos játékok, pancsolás, különböző kézműves tevékenységek stb.

- **Verselés-mesélés:**

Célunk: Irodalmi élmény nyújtásával a gyermekek érzelmi, esztétikai, erkölcsi, értelmi fejlődésének elősegítése.

A mesélés pihentet, szórakoztat, az anyanyelv közegén át hat, emberi kapcsolatokra tanít, segít a világban eligazodni, az élmények feldolgozásával oldja a szorongást. *A magyar gyermek költészet, a népi, dajkai hagyományok, jó alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre. A mese a gyermek érzelmi, értelmi, erkölcsi fejlődésének és fejlesztésének egyik legfőbb segítője.*

- Irodalmi művek hallgatása

Az óvodapedagógus feladatai:

Művészi értékű, népi, klasszikus és kortárs irodalmi alkotásokat válogat: *népmesék, népi mondókák, rigmusok, magyar mondák elemei*, meséi megjelennek a válogatásban.

az alábbi szempontok szerint:

3-4 éveseknek rövid állatmesék, láncmesék. A versanyag zömét a népi mondókák alkotják, ezek közül is ölbeli játékok, állathívogatók és az ismert költőink ritmikus, játékos versei.

4-5 éves korú gyermekeknek egyszerűbb tündérmesék, hosszabb lélegzetű állatmesék, magyar írók modern meséi, valamint verses mesék. A népi mondókák, halandzsza szövegek, kiolvasók alkotják a nagyobb részt. Ezen kívül vidám humoros versek, klasszikus és mai magyar költők versei, művei.

5-6-7 éves korra már kialakul a mesére való beállítódás, a kettős tudat. Így a klasszikus tündérmesék, cselekmény dús állatmesék, népmesék, novellisztikus, realiztikus, tréfás mesék, meseregények kerülnek előtérbe. A versanyagot gazdagítják a népi mondókák, kiolvasók mellett a lírai versek.

Fokozatosan szoktatja rá a gyermekeket a mese figyelmes végighallgatására. A többszöri meghallgatás után a gyermekekkel a **mesét dramatizálva is feldolgozza** szókincsük és kifejezőmódjuk bővítésére. A bábokkal való ismerkedéskor rövid, párbeszédese jeleneteket mutat be. Később a bábok számát, jelenetek időtartamát növeli. Eleinte a kicsiknek paraván nélkül bábozik. A nagyobbakkal minden adandó alkalmat felhasznál a kiolvasók, versek

ismételgetésére. Az új verseket a gyermekek élményeihez kapcsolja. Ügyel a szavak pontos, tiszta ejtésére, értelemszerű hangsúlyozására. A mesék, versek cselekményét mozgással, mimetikus játékkal is kifejezi. Mese, vers tevékenységeket naponta szervez. Az élményszerű befogadáshoz megteremti a szükséges nyugalmat. A mondókázást mindig mozgáshoz, játékhöz kapcsolja. A versek mondogatását spontán helyzetekhez, emlékezetes élmény együttesekhez fűzi az utánzási, ismétlési kedvet felkeltve. A verset, mint egészet mindig az elejétől a végéig mondja el. A hozzá kapcsolódó gesztusokkal, mozdulatokkal, közös ritmikus beszéddel motivál.

Szervez könyvtárlátogatást a nagyobbaknak.

A fejlődés várható eredménye:igénylik az irodalmi műveket:meséket,verseket.

Önállóan felidéznek emlékezetből, a
hallottakat. Báboznak önmaguk is a
szereplők hangszínével azonosulva.
Kitalálnak,
meséket,történeteket,fantáziájuk
folyamatosan gazdagodik.

- **Ének, zene,
népi játék, tánc**

Célunk:

A zenei kulturáltság megalapozása,a dallam a ritmus,a
közös éneklés,mozgás együttes hatására.
A gyermekek hangulatának pozitív befolyásolása énekkel,
zenével. Az óvodai ünnepek, különböző alkalmak
hangulatosabbá, színeesebbé tétele.

Az óvodapedagógus feladatai:

Népi játékok és igényesen válogatott kortárs művészeti alkotások felhasználásával fejleszti a ritmust, éneklést, hallást, mozgást.

♪ Az éneklési készség, ritmusérzék, hallásfejlesztés, harmonikus mozgás, zenei alkotó fantázia fejlesztése.

♪ A népdalok, népi játékok által a hagyományokat megismerteti, továbbélését segíti.

♪ Jó példát mutat a gyermekeknek a tiszta, szép énekléssel és szövegkiejtéssel.

Ügyel, hogy a dalanyag a gyermekek értelmi és fizikai adottságainak megfelelő, kis

hangterjedelmű c-c' magasságú legyen.

Buzdítja, bátorítja a gyermekeket az egyéni, önálló éneklésre is.

Az **egyenletes lüktetés** megéreztetését kiscsoportos korban elkezdheti egyszerű, utánzó mozdulatok folyamatos ismételtetésével.

A **dalok ritmusát** kiemeli, erre épül a motívum hangsúly megéreztetése.

Egyenletes és ritmus
összekapcsolása. Ritmus
visszhang játék.

Gyors-lassú tempó érzékeltetése és kifejezése.

Megismerteti a gyermekeket néhány egyszerű ritmushangszer használatával.

Hallás fejlesztés: Magas és mély hang közti különbség felismerése és
kifejezése. Halk és hangos közti különbség felismerése és kifejezése.

Hangszín felismerés: a környezete tárgyainak, zörejeinek felismerése. Belső hallás
fejlesztése: Dallam felismerés (dúdolásról, hangszerről).

Dallambújtatás

Harmonikus mozgás fejlesztése

Térformák alakítása. Egyszerű tánc mozdulatok elsajátítása (pl.: forgás, guggolás, taps, sarokkoppantás, egy lépéses csárdás).

Átbújás, szűkülő-bővülő kör, sorgyarapodó, páros játékok, utánzások.

Zenei alkotó fantázia fejlesztése

Kérdés-felelet
játék.

Énekelve
beszélgetés.
Énekelve, ritmizálva köszönés.

Ismert mondókára, versre dallam kitalálása.

Az egyszemélyes játékhelyeztetéssel felkelti a gyermek **éneklési kedvét**.

A nagy teret igénylő énekes játékokat az 5-6-7 éves korú gyermekek számára heti 1 alkalommal kötött jelleggel szervezi a tornaszobában, a többi korosztálynak kötetlenül a csoportszobában vagy udvaron. A zenei nevelést szorosan kapcsolja az óvodai élet minden területéhez.

A **jeles napokat, ünnepeket** a kapcsolódó mondókákkal, dalok éneklésével (Mikulás, Karácsony, Újév, Farsang, Húsvét, Március 15) feleleveníti.

Természeti és társadalmi eseményekhez kapcsolódó népszokások dalainak, játékeinak felelevenítése.

Zenehallgatási anyag megválasztásánál figyelembe veszi a nemzetiségi nevelés esetében a gyermekek hovatarozását is.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Tud néhány dalt tisztán, helyes szövegkiejtéssel egyedül is énekelni.

Tud dallamot, vagy ritmusmotívumokat egyénileg visszaénekelni,

visszatapsolni. Tud társaival térformákat alakítani.

A zenei fogalmakat ismeri és alkalmazza.

Megkülönbözteti az egyenletes lüktetést a dal ritmusától, tudja mindkettőt a dalból

kiemelni. Megbeszélés, vagy egyéni ötletek alapján az éneklést ütőhangszerekkel

tudja kísérni.

- **RAJZOLÁS,FESTÉS,MINTÁZÁS,
KÉZIMUNKA**

Célunk: változatos technikákkal a különböző élmények,
tapasztalatok megörökítése. Az alkotó vágy, az
önkifejezés, a kreativitás érvényre juttatása.

- A gyermekek téri-, formai-, színeképzetének, díszítő érzékének fejlesztése.

- *Megismertetésük a műalkotásokkal,népművészeti*

elemekkel,szokásokkal,nemzeti szimbólumokkal,esztétikus tárgyi környezettel.

A kéz finom mozgásának, izomzatának az iskolai íráshoz való előkészítése.

Az óvodapedagógusok kötetlen formában, eszközök biztosításával,udvaron és csoportszobában, szabadon választható tevékenységként kínálják a gyermekek részére./Udvaron alkalmas fal van rajzolásra, babaházban, vágás ,ragasz- tás stb. lehetőségei./

Az évszakonkénti termések,levelek feldolgozása,barkácsolása ,esztétikai élményt is nyújtanak.

A termésekből készült eszközök, más nevelési területeinkhez is kapcsolódnak, használati eszközök,kellékek lehetnek./tökből készült báb stb./

A változatos technikák megismerésével, kitárul az önkifejezés világa,*belső képek gazdagítása. Az alkotások rendezvényeken való bemutatására és a tehetségek bátorítására kell törekedni.*

Rajzolás,ragasztás,vágás,tépés,festés,gyurmázás alkalmával az eszközök helyes használatát gyakorolják,megtanulják.

A fejlődés várható eredménye:

szívesen rajzolnak,gyurmáznak,festenek,stb. Az eszközöket biztosan használják, gazdagabb szín- és formaviláguk.
Szem-és kéz koordinációjuk fejlettebb.

- **Mindennapos mozgás:**

Célunk: az egészséges testi fejlődés biztosítása, kedvező befolyásolása.
A helyes testtartás kialakítása, a helytelen korrigálása,
szakember által javasolt speciális, preventív tornával.
Programunk lényeges eleme, a gyermekek nagyfokú mozgásigényének kielégítése.

Spontán vagy szervezett formában az óvodai nevelés minden napját /az egyéni szükségletek és képességeket figyelembe véve/ minden gyermek számára lehetőséget kell biztosítani.

A mozgásfejlesztést, a mindennapi közös testneveléssel valósítjuk meg, melyet az időjárás kedvező alakulása esetén, szabadban végzünk.
Szervezett közös testnevelést hetente ismétlődően, minden korcsoportban végzünk,de ugyanakkor alkalmasszerűen is lehetőséget biztosítunk:

- *mozgást igénylő játékeszközökkel
/kerékpárok,rollerek,gumiasztal,ugráló-füles labda./
- *séták,kirándulások,gyalogtúrák szervezésével
- *mozgásos népi játékok megtanításával.

Intézményünk, a mozgás fejlesztéshez szükséges eszközökkel rendelkezik, de gyarapításukra, a korszerűséget követve ,folyamatosan szükségünk van.

A fejlődés várható eredménye:

testileg megerősödnek, térben jól tájékozódnak. Mozgásuk koordináltabb, egyensúlyérzékük megfelelő.
Ügyesen, biztonságosan használják a testnevelési eszközöket/labda, karika,babzsák stb./

- **Külső világ tevékeny megismerése:**

Az óvodai, helyi programunk kiemelt, speciális területét képezi. Jövő orientált, hiszen a környezetvédelem világszerte felértékelődött. Hiánya napjaink súlyos problémáit, gondjait okozza.

Célunk:a helyi lehetőségek,adottságok maximális kihasználásával a a környezethez való pozitív hozzáállás megalapozása.

A gyermekek ,mind jobban megismerjék a *szülőföld,helyi hagyományok, néphagyományok,szokások, közösséghez tartozás élményét a nemzeti, családi, tárgyi kultúra szeretetét, védelmét.*

A spontán és szervezett,tapasztalat és ismeretszerzés,a környezetkultúra,a biztonságos életvitel szokásainak megalapozását elősegíti, valamint a gyermekek önálló véleményalkotását,döntési képességeinek fejlődését a kortárs kapcsolatokban és a környezet alakításában.

”Formaérzékelésünk helyes működésének az a feltétele, hogy ráneveljük látásmódunkat,az egyensúly,a harmónia érzékelésére és valószínűleg ez az első feltétele a természetvédelemre nevelésnek is”

(K. Lorenz)

Környezet megismerése során, fontos szempont,a pedagógia célok tervezése során,hogy az óvodapedagógus felmérje a mikro- és makro környezetet.

Mikrokörnyezet felméréséből tájékozódunk,hogy a ránk bízott gyermekek milyen családi tradíciókkal rendelkeznek,meghatározó lehet egy-egy családon belüli szokás,jellegzetesség./Pl. érdekes foglalkozást folytató szülő,hozzátartozó

más nemzetből származó rokon/

Makro környezetünkből, felmérjük a település hagyományait, természeti értékeit, társadalmi - és az ember által épített környezetet.

A környezet akkor válik megbecsültté, ha gyermekkel felfedeztetjük változásait, átéli azokat,felhívjuk figyelmét szépségeire és gondjaira.

Alkalomszerű, de közös tervezett formáit alkalmazzuk pedagógiai munkánk folyamatában.

A témáit az évszakok változásai, minden napi életünk várható eseményei, hétköz- napi és ünnepi élménykörök adják.

A témákat az életkoroknak megfelelően, folyamatosan kibővítjük.

Külső világ megismertetésének témái:

család,óvoda,községünk
intézményei, közlekedési
eszközök,helyes közlekedés
állatok(házi állatok,gazdasági
udvarok,meg- tekintése,madarak
etetése),
növények (gondozásuk,magvak csíráztatása,
zöldségek,gyümölcsök
fogyasztása) évszakok,napszakok
változásai.

A környezet megismerése közben, matematikai ismereteket,tapasztalatokat szereznek.

A változatos tevékenységek,élmények során nagyságbeli,alaki,téri viszonyokat tapasztalnak meg.

Érdeklődésük,már a kiscsoportban jelen van, /kicsi,nagy/melyet folyamatosan fenn kell tartanunk,sokféle tevékenység közben fejlesztenünk.

A mennyiség szemléletüket is jól alakíthatjuk a környezeti megfigyelések során./pl. sok levél,kevés fa,egy galamb stb./

Jól fejleszthető ,közös matematikai játékokkal is ez a szemlélet.

/Keressetek ugyanannyit, vagy amiből 4, stb van/

Sorszámnevek gyakorlására is kitűnő alkalmak a séták,kirándulás,meg- figyelés. /Pl. az első autó piros, negyedik háznak zöld a kerítése stb/ Mi, óvodapedagógusok fontosnak tartjuk,hogy ezeket a kifejezéseket minden lehetőséget kihasználva alkalmazzuk és így szinte beépítjük a gyermekek passzív szókincsébe,majd később a jelentésüket is megtanulják.

A fejlődés várható eredménye:tájékozottak a családjukról,tudják a család-

tagok nevét,szülők
foglalkozását,születési
idejüket,helyüket.

Megnevezik

óvodájukat,csoportjukat,ismerik az
óvoda dolgozóit.

Ismerik a napszakok és évszakok
változásait.

Környezetük
rendjére,tisztaságára ügyelnek, a
helytelen magatartást
észreveszik,egymást

figyelmeztetik.

A település pozitív változásait örömmel veszik észre, megnevezik fontosabb épületeit,helyeit.

• **Ünnepeink:**

A környezeti nevelési programunk jeles napjait jelentik.

Óvodánk mindennapi életét színesebbé teszik. Megrendezésük során arra törekszünk,hogy a mindennapi életből úgy külsőségeiben,mint belső tartalmukban kiemelkedjenek.

Az ünnepre való készülődés izgalmára,örömére,az összetartozás,a közös cselekvés élményeire, mindenkinek szüksége van,különösen a kis gyermekek- nek.

E jeles napok óvodánkban, az évszakok változásaihoz,az ember életútjának eseményeihez,és az egyházi ünnepekhez kötődnek. Egyben a gyermekek ünneplési kultúráját fejlesszük,de időbeni tájékozódásukat is segítjük.

Ünnepeink, az óvoda és a család kapcsolatának elmélyítését is szolgálják, hiszen a szülők is jelen vannak, együtt örülnek gyermekükkel.

Az erkölcsi értékek modellezésére, az egymás és a környezet iránti meg- becsülésre is kitűnő alkalmat nyújtanak ezek a napok.

Állatok Világnapja: csoportonként

Márton nap: csoportonként és közösen

Mikulás: közösen,csoportonként,szülőkkel.

Karácsony: ünnepi várakozás öröme:adventi koszorú,terítés gyertyával,

fenyőággal,

csoportszobák díszítése,mézes kalács

sütés, pásztor játék,közös ünneplés

szülőkkel.

Idősek klubja és –otthon lakóinak megajándékozása.

Farsang: korcsoportonkénti ének,vers az ünnepi aktualitásnak megfe- lelően,közös tánc,vidámság.

Március 15. óvoda ünnepi díszítése,kokárdák minden gyermeknek, óvónők dalai,versei a szabadságharcról.

- Víz napja:** Nagycsoportosok és vegyescsoport nagycsoportosainak látogatása a Tatai Fényes Tanösvényre
- /márc.22./ középső – és kiscsoport, a vízzel kísérletezés, megfigyelés.
- Húsvét:** különböző technikákkal díszes tojások készítése, néphagyomány felelevenítése, ajándék keresése udvaron, fészkekben.
- Föld napja:** kirándulás, fakéreg lenyomat készítés, levél lenyomat.
- /ápr.22./
- Anyák Napja:** ajándék készítés, ajándékozás öröme, vers, ének, tánc.
- Madarak és fák napja:** séta, kirándulás, megfigyelés, madárformák festése
- /május 10./ /Gerenday Arborétum/
- Gyermek nap:** gyermekek megajándékozása, "vidám műsor", családi nap
- A gyermekek születésnapjának megünnepelese csoportonként bevezetett szokásokkal.**
- /Tortán lévő gyertyagyújtás, táncolás, ajándékozás stb./

• PROGRAMUNK KÜLSŐ KAPCSOLATRENDSZERE

• Az óvoda és a család:

Az óvoda a családi nevelés kiegészítője.

A szülő ismeri legjobban gyermeke igényeit, ő tud róla a legtöbbet.

Az óvodapedagógusok rendelkeznek olyan szaktudással, mely alapján a szülőnek tanácsot, segítséget nyújthat a gyermeke neveléséhez.

Az őszinte, korrekt együttműködést, a gyermek együttnevelése, fejlesztése érdekében elengedhetetlen feltételnek tartjuk.

Az együttműködés formáit körültekintően szervezzük meg, mely az információk folyamatos áramoltatását igényli. Fontosnak tartjuk az óvoda tartalmi munkájának szakszerű megismertetését, a szemléletformálást, a gyermek egyéni fejlődési ütemének értékelését.

A gyermeköltözőkben, hirdető táblákon, a szülők a csoport nevelési fejlesztési céljairól, módszereiről, lehetőségéről tájékoztatást kapnak.

Helyi nevelési programunk, szülői információs példányát is itt helyezzük el, hogy bármikor elérhető legyen.

Kapcsolattartás formái:

személyes :

- új gyermekek szülővel- játszó délután
- beszoktatás anyával
- családlátogatás
- napi kapcsolattartás, lényeges információ átadása

formális:

- szülői értekezletek
- nyílt nap
- Szülői Munkaközösség
- hagyományos ünnepek
- kérdőívek
- közös program

A mai szülői igényeknek és pedagógiai elvárásoknak, a minőségfejlesztés igénye szempontjából, olyan új kapcsolatot kívánunk kialakítani, melyben a szülő aktív résztvevő.

3.2.A speciális szakemberekkel:

A gyermekek testi-és intellektuális fejlődése érdekében, segítséget, szaktanácsot igénylünk különböző szakemberektől, vagy az intézmény működésére vonatkozóan:

• Logopédus	gyermekek beszédfejlesztése
• Egészségügyi szakszolgálat
felmérés, testi	egészségi állapot
• /gyermekorvos, fogorvos, védőnők/
szűrő | fejlődés, rendellenesség

vizsgálata, prevenció,
korrekciós tényezők. |
| • Pedagógiai Szakszolgálat | lassabb ütemben fejlődő
gyermekeknél
tanácsadás a fejlesztés
módjára,
viselkedési, magatartás |

	zavarok esetében,terápia,
iskolai alkalmasság
vizsgálata.
• Gyermekjóléti és Családsegítő Szolgálattal	gyermeki és családi probléma
prevenciója,megoldása.
• Gyámügyi előadó	rendkívüli,rendszeres
gyermekvédelmi kedvezmény
• Szociális Családsegítő Hálózattal	kéthetente, rendszeres
• Intézményi fenntartóval	az intézmény szakszerű,
törvényes működtetése
érdekében.
• Általános iskolákkal	szakmai kapcsolat,a leendő
első osztályosok
beilleszkedé- sének
megkönnyítésére.
• Idősek klubja,otthona	látogatás,ajándékozás,az

idős emberek
megbecsülésére,
tiszteletére nevelés. |
| • Könyvtárral | irodalmi
élményszerzés,
könyv iránti
érdeklődés
felkeltése,olvasási
kultúra. |
| • <i>Kapcsolat a Karvai testvérváros óvodájával, szakmai megbeszélés</i> | |

• PROGRAMUNK MEGVALÓSÍTÁSÁNAK SZAKMAI DOKUMENTUMAI

- **Az óvodavezető tanévenként készíti el éves munkatervét, melyben ellenőrzési céljait ,időpontjait lebontja:**
 - pedagógiai
 - tanügy igazgatási

- munkaügyi
- gazdálkodási
- egyéb feladatokra.

• **Gyermekcsoportok dokumentumai:**

- nevelési területek éves terve: a különböző tevékenységek időbeli elrendezése és egymásra épülését tartalmazza.
- csoportnaplók (oviKréta):nevelési célok tervezését, egyéni bánásmód elvének érvényesítését, a nevelési feladatok megvalósulásának értékelését.
- személyiséglapok:/Porkolábné Dr.Balogh Katalin által összeállított/
a teljes személyiség fejlettségének mutatói,
az óvodába kerüléstől, az óvodáskor végéig.

Ezek a dokumentumok pedagógiai munkavégzésünk minőségi alapját képezik.

• **Az egész óvodai nevelést átfogó dokumentumok:**

- Házi rend,
- Szervezeti Működési Szabályzat.

• **Sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása:**

Óvodánk részt vesz a szakértői bizottság szakvéleménye alapján integrált nevelésre javasolt sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésében, amennyiben intézményünk a kijelölt óvoda.

Óvodai nevelési programunk elkészítésekor, valamint napi munkánk során ezért figyelembe vesszük a Sajátos nevelési igényű gyermekek óvodai nevelésének irányelvében foglaltakat.

Az integrált nevelésre vonatkozó általános alapelveink:

- A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében is általános nevelési célkitűzéseink megvalósítására törekszünk
- Kiemelt célunk elősegíteni e gyermekek alkalmazkodó készségének, akaraterejének, önállóságának, érzelmi életének fejlődését.

- Biztosítjuk a sajátos nevelési igény szerinti környezetet, tárgyi és személyi feltételeket. Amennyiben a személyi feltételeink hiányosak, utazó gyógypedagógiai szolgáltatást igénylünk az arra kijelölt intézménytől.
- A habilitációs tevékenységünket team-munkában kialakított és szervezett folyamatban valósítjuk meg. A team munkában a gyógypedagógus, a gyermeket nevelő óvónők és dajkák vesznek részt.
- Habilitációs, rehabilitációs célú fejlesztő terápiás programjaink jellemzően az óvodai pedagógiai programba, így a napi óvodai életbe beágyazottan valósulnak meg, a gyermekek szakvéleményben foglalt valós igényeihez igazodóan, a gyógypedagógus közreműködésével elkészített éves „*Egyéni fejlesztési terv*” szerint. A team döntése szerint kerül sor egyéni kiegészítő fejlesztő, habilitációs, illetve terápiás foglalkozásokra.
- Az egyéni igényekhez igazodó foglalkoztatás megvalósulás érdekében rugalmas szervezeti kereteket alakítunk ki.
- A sajátos nevelési igényű gyermekkel végzett munkánk során arra törekszünk, hogy kihasználjuk mindazon lehetőségeket személyiségük –így különösen a befogadás, empátia fejlesztése, a segítő viselkedésformák és tevékenységek tanítása- fejlesztésére, amit a sérült társaikkal való együttélés nyújt.
- Az elfogadás szemléletét úgy alakítjuk, hogy tartózkodunk mindazon viselkedésminták adásától, amely a sérült gyermekek **különbözőségét** hangsúlyozza.
- Munkánkkal közvetve segítjük a társadalom befogadó szemléletének kialakítását.
- Fokozott figyelmet fordítunk a sajátos nevelési igényű gyermekek és családjaik esetében az adatvédelemmel és a személyiségjogokkal kapcsolatos szabályok betartására. A habilitáció részben a többi gyermekkel végzett munka során, differenciált bánásmóddal és eszközökkel, részben egyéni vagy kiscsoportos formában valósul meg.

A sajátos nevelési igényű gyermekekkel végzett munkánkra vonatkozó eljárás:

- Évnyitó szülői értekezleteinken rendszeresen tájékoztatást adunk a szülőknek az integrált nevelésre vonatkozó főbb tudnivalókról, az erre vonatkozó eljárási szabályainkról.
- Fokozott figyelmet fordítunk az újonnan felvett gyermekek esetleges problémáinak feltárására, a nevelési tanácsadó, majd a szakértői és rehabilitációs bizottság bevonásával közreműködünk a sajátos igények mielőbbi feltárásában.

- Tájékoztatjuk a szülőket, hogy integrált nevelésben abban az esetben vehet részt gyermekük, ha optimális fejlődését ez a forma biztosítja leginkább, ezt a szakvélemény megállapítja.
- Helyhiány esetén elsőbbséget élveznek az óvodába már a sérülés megállapítása előtt felvett gyermekek. A helyhiányt az óvoda vezetője saját jogkörében írásban 8 napon belül jelzi a szakértői és rehabilitációs bizottság felé.
- A gyermekek csoportba való beosztásakor tartózkodunk a sajátos nevelési igényű gyermekek elkülönítésétől. Az egy csoportban elhelyezett gyermekek irányszáma 1-2 fő, a mindenkor számot éves munkatervünk mellékleteként határozzuk meg, erről az óvodai nevelőtestület meghallgatása után, a fogyatékosság típusát, a speciális igények mértékét figyelembe véve az óvodavezető dönt.
- Abban az esetben, ha az integrált nevelésre javasolt gyermek a feltételek biztosítása után sem fejlődik megfelelően, illetve adaptációs készségei nem teszik lehetővé a többi gyermekkel való együttnevelést, 1-3 hónapos megfigyelési idő után ismételt szakértői vizsgálatát kérjük.

• GYERMEKVÉDELEM

6.1.A gyermekvédelmi munka törvényi háttere:

A gyermekvédelmi törvényben előírtak, kötelező érvényűek pedagógiai munkánk során.

- 1997 .évi módosított XXXI. törvény a gyermekek védelméről és gyámügyi igazgatásról.
- 2011. évi CXCV. tv. A nemzeti köznevelésről
- Gyermekek jogairól szóló egyezmény New Yorkban, 1989. 11.20.-án kelt, kihirdetve az 1990.évi LXIV. törvénnyel.

A törvények betartása óvodavezetőre, óvodapedagógusra, gyermekvédelmi felelősre egyaránt kötelező érvényűek.

- **Megvalósulása:**

A gyermeki jogok érvényesítése ,a gyermeki jogok védelme, meghatározza gyermekvédelmi munkánkat,megszabja ebből adódó feladatainkat,melyek a következők:

- a gyermekek veszélyeztetettségének prevenciója,
 - a családban történő nevelés elősegítése,
 - a hátrányos helyzetű családok segítése,
- segélyezési javaslat,életmódra,nevelésre vonatkozó tanács/

A gyermekvédelmi törvény értelmében a hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából meghatározó tényezők a következők:

- a szülő, a családba fogadó gyám (a továbbiakban: gyám) iskolai végzettsége alacsony; legfeljebb alacsony fokú végzettség;
- a szülő, gyám alacsony foglalkoztatottsága;
- az elégtelen lakáskörülmények;
- a nevelésbe vétel, valamint a tanulói, hallgatói jogviszonyban álló fiatal felnőtt számára nyújtott utógondozói ellátás.

Hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében az alábbi körülmények közül egy fennáll:

- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket együtt nevelő mindkét szülő, a gyermeket egyedül nevelő szülő, illetve a gyám legmagasabb iskolai végzettsége alacsony- (az alacsony iskolai végzettség igazolása a kérelmen megtehető önkéntes nyilatkozattal történik)
- a rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény igénylésének időpontjában a gyermeket nevelő szülők bármelyike vagy a gyám a szociális törvény szerinti aktív korúak ellátására (foglalkoztatást helyettesítő támogatás vagy rendszeres szociális segély) jogosult vagy a kedvezmény igénylésének időpontját megelőző 16 hónapon belül legalább 12 hónapig álláskeresőként tartotta nyilván a munkaügyi központ- (az alacsony foglalkoztatottság fennállását az eljáró hatóság ellenőrzi)
- a gyermek szegregátumnak nyilvánított lakókörnyezetben, vagy az eljárás során felvett környezettanulmány szerint félkomfortos, komfort nélküli vagy szükséglakásban, illetve olyan lakáskörülmények között él, ahol korlátozottan biztosítottak az egészséges fejlődéshez szükséges feltételek- (elégtelen lakókörnyezet, illetve lakáskörülmény az integrált településfejlesztési stratégia, illetve ennek hiányában környezettanulmány által megállapítható.)

Halmozottan hátrányos helyzetű gyermek: az a rendszeres gyermekvédelmi kedvezményre jogosult gyermek, aki esetében fenti három körülmény közül (alacsony iskolai végzettség; alacsony foglalkoztatottság; elégtelen lakókörnyezet, lakókörülmény) legalább kettő fennáll.

Veszélyeztetettség: olyan magatartás, vagy mulasztás vagy körülmény következtében kialakult állapot, mely a gyermek testi, lelki, értelmi, vagy erkölcsi fejlődését gátolja.

Óvodánkban, az óvónők mellett, gyermekvédelmi felelős segíti ezt a munkát. Kapcsolatot tart fenn a helyi érdekvédelmi szervezetekkel.

Munkánk során arra törekszünk, hogy a gyermeknél minél előbb feltárjuk a veszélyeztetettség okát, esetleges kialakulását megelőzzük.

Már az óvodai beiratkozásnál megkezdjük feltáró munkánkat, ekkor már bizonyos információk birtokába jutunk.

A reális információszerzésünk egyik leghatékonyabb eszköze a családlátogatás. A gyermek családi helyzetéről megfelelő képet kapunk. A társadalmi változások, a munkanélküliség, a családok anyagi helyzetét kedve- zőtlenül befolyásolták.

Az anyagi rászorultság esetén, intézményünk javaslatot tesz a gyámügyi előadó felé a támogatásra.

Pedagógiai tapintattal, segítő szándékkal fordulunk a problémákat hordozó gyermekek, családok felé.

A hatékony megvalósítás során, arra törekszünk, hogy a családok érezzék, hogy gyermekeik érdekében történik minden döntés.

A hátrányos megkülönböztetés tilalma mindenkire egyaránt kötelező érvényű!

6.3 Dokumentumai:

- éves gyermekvédelmi terv
- személyiség lapok
- veszélyeztetettségi nyilvántartás
- kimutatás étkezési támogatásról

A gyermekvédelmi felelős és az óvodapedagógusok tapintattal, diszkrécióval végzik ezt a munkát.

Adatokat csak az illetékes szervezeteknek adhatják ki szükség esetén.

A FEJLŐDÉS VÁRHATÓ JELLEMZŐI AZ ÓVODÁSKOR VÉGÉRE:

1. A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelési folyamat eredményeként a kisgyermekek többsége az óvodáskor végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettséget. A gyermek az óvodáskor

végén belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben majd az iskolában az óvodásból iskolássá szocializálódik. A rugalmas beiskolázás az életkor figyelembevétele mellett lehetőséget ad a fejlettség szerinti iskolakezdésre.

2. Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges: testi, lelki és szociális érettség, amelyek egyaránt szükségesek az eredményes iskolai munkához:

a) A testileg egészségesen fejlődő gyermek hatéves kora körül eljut az első alakváltozáshoz. Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fogváltás. Teste arányosan fejlett, teherbíró. Mozgása összerendezettebb, harmonikus finommozgásra képes. Mozgását, viselkedését, testi szükségletei kielégítését szándékosan irányítani képes.

b) A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek az óvodáskor végére nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre. A tanuláshoz szükséges képességei alkalmassá teszik az iskolai tanulás megkezdéséhez. Érzékelése, észlelése tovább differenciálódik. Különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciációnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának.

A lelkileg egészségesen fejlődő gyermeknél

- az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, továbbá a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama; a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés,

- megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik a figyelem tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztása és átvitele,

- a cselekvő-szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van.

Az egészségesen fejlődő gyermek:

- érthetően, folyamatosan kommunikál, beszél; gondolatait, érzelmeit mások számára érthető formában, életkorának megfelelő tempóban és hangsúllyal tudja kifejezni, minden szófajt használ, különböző mondatszerkezeteket,

- mondatformákat alkot, tisztán ejti a magán- és mássalhangzókat, azzal, hogy a fogváltással is összefüggő nagy egyéni eltérések lehetségesek, végig tudja hallgatni és megérti mások beszédét,

- elemi ismeretekkel rendelkezik önmagáról és környezetéről; tudja nevét, lakcímét, szülei foglalkozását, felismeri a napszakokat; ismeri és gyakorlatban alkalmazza a gyalogos közlekedés alapvető szabályait; ismeri szűkebb lakóhelyét, a

környezetében élő növényeket, állatokat, azok gondozását és védelmét; felismeri az öltözködés és az időjárás összefüggéseit. Ismeri a viselkedés alapvető szabályait, kialakulóban vannak azok a magatartási formák, szokások, amelyek a természeti és társadalmi környezet megbecsüléséhez, megóvásához szükségesek; elemi mennyiségi ismeretei vannak.

c) Az óvodáskor végére a gyermekek szociálisan is érette válnak az iskolára. A szociálisan egészségesen fejlődő gyermek kedvező iskolai légkörben készen áll az iskolai élet és a tanító elfogadására, képes a fokozatosan kialakuló együttműködésre, a kapcsolatteremtésre felnőttel és gyermektársaival.

A szociálisan érett gyermek:

- egyre több szabályhoz tud alkalmazkodni, késleltetni tudja szükségletei kielégítését,
- feladattudata kialakulóban van, és ez a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb – szükség szerint kreatív – elvégzésében nyilvánul meg; kitartásának, munkatempójának, önállóságának, önfegyelmének alakulása biztosítja ezt a tevékenységet.

3. A hároméves kortól kötelező óvodába járás ideje alatt az óvodai nevelési folyamat célja, feladata a gyermeki személyiség harmonikus testi és szociális fejlődésének elősegítése.

4. A sajátos nevelési igényű gyermekek esetében folyamatos, speciális szakemberek segítségével végzett pedagógiai munka mellett érhető csak el a fentiekben leírt fejlettség.

5. A kiemelt figyelmet igénylő gyermekek iskolaérettségi kritériumai tükrözik a befogadó intézmény elvárásait az iskolába kerülő gyermekekkel szemben.

- ☺ A gyermek belső érése, valamint a családi nevelés és az óvodai nevelés folyamat eredményeként, az óvodáskor (6-7) végére eléri az iskolai élet megkezdéséhez szükséges fejlettségi szintet. Belép a lassú átmenetnek abba az állapotába, amelyben az óvodásból iskolássá érik.
- ☺ Az iskolakezdéshez az alábbi feltételek megléte szükséges:

t
e
s
t
i
-
,
l

e
l
k
i
-
,
szociális

érettség, amelyek egyaránt szükségesek a kudarc nélküli, sikeres munkához

a, A testileg egészségesen fejlődő gyermek 6 éves kor körül eljut az első alak-
változáshoz.

Megváltoznak testarányai, megkezdődik a fog
váltás. Teste arányosan fejlett, teherbíróbb.

Mozgása összerendezettebb, harmonikusabb.

Erőteljesen fejlődik mozgáskoordinációja és finommotorikája.

Szándékosan irányítani tudja mozgását, viselkedését, testi
szükségletei kielégítését.

b, A lelkileg egészségesen fejlődő gyermek, az óvodáskor végére
nyitott érdeklődésével készen áll az iskolába lépésre.

A tanuláshoz szükséges képességei folyamatosan
fejlődnek. Érzékelése, észlelése tovább
differentiálódik.

(Különös jelentősége van a téri észlelésfejlettségének, a vizuális-és
akusztikus differentiálásnak, a téri tájékozódásnak, a térbeli mozgás
fejlettségnek, a test- séma kialakulásának)

• **AZ INTÉZMÉNYI MUNKA ELLENŐRZÉSE**

Az intézményvezetők számára a belső ellenőrzési folyamat az, amely
szolgáltatja a szükséges információt, a normák végrehajtási módjáról, a
hatékonyságról.

Cél: a folyamatos minőségi munka biztosítása és javítása.

8.1. Óvodavezetői ellenőrzés:

Intézményünk belső ellenőrzési terve augusztus utolsó hetében elkészül,
tanévre vonatkozóan.

A tervszerű, átgondolt ellenőrzés, a megfelelő időgazdálkodást úgy végezzük,
hogyan :

- feltérképezzük az ellenőrzés területeit

- átgondoljuk az ellenőrzésbe bevontak körét /munkakörönként/
- számba vesszük az ellenőrzés irányultságát és azokat a módszereket, melyeket az ellenőrzés során alkalmazni fogunk /dokumentum elemzés, csoportlátogatás, megfigyelés stb./

A folyamatos és irányított ellenőrzések tapasztalatait összehasonlítjuk a helyi programunk érték-és norma rendszerével ,és az értékelés alapját képezi. Az óvodapedagógusok értékelését, személyi anyaguk tartalmazza.

• A PROGRAM BEVÁLÁSA

Programunk ellenőrzésében, értékelésében és beválásának vizsgálatában óvodai szakértő közreműködésével, az óvodavezető és valamennyi óvodapedagógus részt vett 2003. júniusában.

1999. szeptember 01-től működünk e program szerint.

A beválás vizsgálata során, értékes szakmai tanácsot kaptunk az óvodai szakértőtől programunk korszerűsítésére, bővítésére és törvényi változásokat is átbeszéltük.

Az elfogadás után, 2004. szeptemberétől folytattuk már „megújult” programunk szerint, nevelésünket az intézményben.

2010. szeptemberétől , a kiegészített változattal dolgozunk.

Az előző változat sikerességét garantálta, hogy reálisan felmértük a település értékeit, abban meghatároztuk intézményünk helyét. Ismerjük a gyermekek szociokulturális háttérét.

Az óvodapedagógusok és szülők véleményegyeztetésére is sor került.

Négyéves ciklusra terveztük, a kimenet vizsgálati hatásának eredményei érdekében.

Nevelési év végén kezdjük meg, elemző átfogó értékelő munkánkat, a következő szempontok alapján:

- a gyermekek fejlődését mennyire segítette helyi programunk,
- a nevelőtestület munkakedvét, pedagógiai kultúráját milyen mértékben befolyásolta,
- szülők véleménye, visszajelzése mit tükröz?

Vizsgálati módszereink:

- a feltételek biztosításának vizsgálata,
- rendszeres dokumentáció elemzés, ellenőrzés,
- pedagógiai munkafolyamatok figyelemmel kísérése, megfigyelések.

A gyakorlati eredményeinket összehasonlítjuk a fejlődés várható eredményeivel, az értékelés pedig, a minőségi munkavégzésünk irányát megszabja.

Vizsgáljuk, hogy gyermekeinknél, a hozzáadott pedagógiai munka nyomán, milyen szintű fejlődés tapasztalható.

Az elért eredmények és hibák feltárása, ráirányítja figyelmünket a minőségi munkánk erősségeire, gyengeségeire.

• ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

10.1.Érvényességi ideje: 2025. szeptember 01.

- **program módosításának indokai:**
 - nevelőtestület személyi állományában végbement változás esetén
 - az elvárt pedagógiai fejlődés biztosításának nagyfokú hiánya
 - törvényi változások
 - az óvoda vezetésében történő változások esetén

10.3A módosításra előírás: írásbeli előterjesztés a nevelőtestületnek.

10.4.Indoklás: Az óvodai élet napi pedagógiai munkáját, a gyermekek fejlesztésének lehetőségét fogja össze helyi programunk.

A bevezetés időpontjával kezdődik meg a megvalósítás.

